

„Realizované s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky v súvislosti s realizáciou aktivít podľa schváleného Akčného plánu rozvoja okresu Vranov nad Topľou“.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v okrese Vranov nad Topľou

v kontexte širších vzťahov medzi prirodzenými destináciami
a vzájomného prepojenia aktivít na územiach najmenej rozvinutých okresov
na území Prešovského samosprávneho kraja

Prešovský samosprávny kraj

Odbor regionálneho rozvoja
Oddelenie cestovného ruchu

Prešovská univerzita v Prešove

Fakulta manažmentu

Prešov

2018

„Realizované s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky v súvislosti s realizáciou aktivít podľa schváleného Akčného plánu rozvoja okresu Vranov nad Topľou“.

Dokument: **Stratégia rozvoja cestovného ruchu v okrese Vranov nad Topľou**

v kontexte širších vzťahov medzi prirodzenými destináciami a vzájomného prepojenia aktivít na územiach najmenej rozvinutých okresov na území Prešovského samosprávneho kraja

Autori: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu
Katedra turizmu a hotelového manažmentu

a kolektív autorov

doc. Ing. Peter Gallo, CSc.
Ing. Anna Šenková, PhD.
RNDr. Jana Mitříková, PhD.
PhDr. Daniela Matušíková, PhD.
Ing. Kristína Šambronská, PhD.
PaedDr. Milena Švedová, PhD.
Ing. Peter Gallo, PhD.
Mgr. Tünde Dzurov Vargová

Rok: 2018

Spracované pre potreby Prešovského samosprávneho kraja,
Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie cestovného ruchu

Obsah

Manažérske zhrnutie.....	5
1 Analýza a prieskum súčasného stavu cestovného ruchu	9
1.1 Vymedzenie územia	9
1.1.1 Charakteristika regiónu Horný Zemplín	10
1.1.2 Charakteristika okresu Vranov nad Topľou.....	11
1.1.3 Charakteristika okresu Humenné	13
1.1.4 Charakteristika okresu Medzilaborce.....	14
1.1.5 Charakteristika okresu Snina.....	15
1.1.6 Charakteristika okresu Stropkov	17
1.1.7 Charakteristika jedinečností regiónu Horný Zemplín	18
1.2 Manažment územia z pohľadu cestovného ruchu	19
1.2.1 Inštitucionálne zázemie cestovného ruchu.....	19
1.2.2 Charakteristika vybraných organizácií CR	20
1.2.3 Prehľad existujúcich strategických dokumentov cestovného ruchu	24
1.3 Analýza atraktivít územia.....	25
1.3.1 Okres Vranov nad Topľou a vybrané atraktivity	25
1.3.2 Vybrané atraktivity okresu Humenné	26
1.3.3 Vybrané atraktivity okresu Snina.....	27
1.3.4 Vybrané atraktivity okresu Medzilaborce.....	28
1.3.5 Vybrané atraktivity okresu Stropkov	29
1.3.6 Vybrané atraktivity okresu Svidník	30
1.3.7 Vybrané atraktivity okresu Bardejov	32
1.3.8 Vybrané atraktivity okresu Sabinov.....	33
1.3.9 Vybrané atraktivity okresu Prešov	33
1.4 Analýza dostupnosti územia	35
1.4.1 Dostupnosť okresu Vranov nad Topľou cieľového územia Domaša.....	35
1.4.2 Dostupnosť z cieľového miesta k jedinečnostiam vo vymedzenom území	39
1.5 Analýza ubytovacích a stravovacích zariadení.....	43
1.5.1 Analýza ubytovacích zariadení	43
1.5.2 Analýza stravovacích zariadení.....	48
1.6 Analýza podujatí a možnosti zvýšenia návštevnosti regiónu	53
1.6.1 Potenciál kultúrnych jedinečností	55

1.6.2 Potenciál prírodných jedinečností.....	57
1.7 SWOT analýza potenciálu cestovného ruchu vo vymedzenom území.....	59
1.8 Kritické faktory úspešnosti a identifikácia problémov a potrieb.....	63
2 Stratégia rozvoja cestovného ruchu.....	65
2.1 Vízia.....	65
2.2 Ciele, priority a projekty.....	70
2.2.1 Strategická mapa a strategické ciele	70
2.2.2 Priority a opatrenia.....	74
3 Akčný plán realizácie stratégie	89
3.1 Aktivita B.6.2 Vytvorenie manažérskej organizácie na Domaši.....	89
3.2 Aktivita B.6.3 Podpora udržateľného cestovného ruchu.....	91
3.3 Harmonogram aktivít podporujúcich rozvoj CR.....	92
3.4 Monitorovanie, hodnotenie a kompetencie	93
4 Návrhy a odporúčania	94
4.1 Rozvojová rada NRO Vranov nad Topľou.....	94
4.2 PSK - Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie cestovného ruchu	95
4.3 Dotknuté NRO, KOOCR, OOCR a ostatné inštitúcie.....	95
Zoznam obrázkov a tabuliek.....	96
Zoznam skratiek a značiek	97
Použitá literatúra.....	99
Príloha 1	100
Príloha 2	103

Manažérske zhrnutie

Projekt „*Stratégia rozvoja cestovného ruchu v okrese Vranov nad Topľou v kontexte širších vzťahov medzi prirodzenými destináciami a vzájomného prepojenia aktivít na územiach najmenej rozvinutých okresov na území Prešovského samosprávneho kraja*“ je manažérskym dokumentom, ktorý formuluje stratégiu rozvoja cestovného ruchu vo vymedzenom území. K tomu, aby bol zabezpečený rast cestovného ruchu v tejto lokalite je nevyhnutné aktualizovať víziu regiónu, vytvoriť strategický plán jej rozvoja s definovaním strategických cieľov, priorít a projektov, na ktoré je potrebné sa sústrediť, aby sme dosiahli požadovaný efekt. Z aspektu strategického manažmentu je potom potrebné vymedziť destináciu, ku ktorej sa bude daný projekt vzťahovať. Jedinečným predpokladom turistickej destinácie v tomto regióne je oblasť Domaša, ako prirodzeného centra pre rozvoj CR.

Vzhľadom na to, že ide v prvom rade o destinačný manažment, je potrebné upraviť aj organizačné aspekty tohto strategického projektu a vytvoriť organizačnú jednotku, ktorá bude daný proces rozvoja cestovného ruchu riadiť komplexne. Dôvodom, prečo sme sa tak rozhodli, je vysoká roztrieštenosť organizácií, ktoré sa podieľajú na rozvoji tohto regiónu. Týmto drobením sa celý proces stáva neefektívnym. Jedným z prvých krokov, ktoré je potrebné urobiť, je nevyhnutne zjednotiť organizácie pod tzv. manažérsku organizáciu, ktorá bude jednotne usmerňovať rozvoj CR v danej destinácii a centrálnne ho riadiť a usmerňovať. Až následne je možné pristúpiť k naplneniu strategických cieľov, staveniu metrík, akčných plánov a projektov, na ktoré bude potrebné sústrediť prioritne pozornosť. V zmysle týchto záverov bol riešený aj tento projekt, ktorý zahŕňa najmodernejšie postupy strategického riadenia sústredené na jeden primárny cieľ, a to je rozvoj regiónu okresu Vranov nad Topľou v kontexte príľahlých relevantných území.

V 1. kapitole je urobená analýza jedinečností regiónu Horný Zemplín s dôrazom na okres Vranov a územie rekreačnej oblasti Domaša. Popísané sú tu vybrané prírodné danosti regiónu, kultúrne pamiatky a možnosti cestovného ruchu v tejto oblasti. V závere kapitoly je spracovaná marketingová a ekonomická analýza regiónu. Nakoľko získavanie údajov bolo problematické a čiastočne ho už obmedzoval aj zákon o ochrane osobných údajov, uvádzame tam najdôležitejšie údaje z oblasti cestovného ruchu, ktoré sa bezprostredne dotýkajú strategických cieľov.

2. kapitola dokumentu sa venuje problematike aktualizácie vízie regiónu, zostavenie strategickkej mapy a strategických cieľov, ktoré umožnia rozvoj CR v regióne.

3. kapitola sa zaoberá aktivitami, ktoré je potrebné uskutočniť, aby došlo k naplneniu strategického cieľa. Zároveň je tu navrhnutá manažérska organizácia, ktorá by sa starala o naplnenie cieľov CR v regióne a manažovala celý tento proces.

4. kapitola sa zaoberá investičnými projektmi a návrhmi, ktoré je potrebné realizovať. Zároveň popisuje investičné zámery, na ktoré je potrebné sústrediť pozornosť, aby bol rozvoj CR efektívny.

Vízia regiónu

Našou víziou je rozvoj celého regiónu Horného Zemplína ako turistickej a kultúrnej destinácie medzinárodného významu, budovanie značky založenej na umení, kultúre, historickom a prírodnom dedičstve. Región má potenciál pre taký rozvoj cestovného ruchu, ktorý bude svojou výkonnosťou významnou mierou prispievať k jeho celkovému sociálno-ekonomickému rozvoju. Projekt prioritne sústreďuje pozornosť na oblasť Horného Zemplína a v zmysle zadania zvlášť na okres Vranov nad Topľou a prirodzenú turistickú destináciu Domaša v kontexte širších vzťahov s okolitými okresmi.

Zjednodušené si víziu tohto regiónu predstavujeme ako turistickú destináciu s prvkami excelentnosti. K jej naplneniu slúžia predstavy manažérov pôsobiacich v tomto regióne, ktorí sa podieľajú na týchto aktivitách.

Projekt rozvoja regiónu je nasmerovaný profesionálne a efektívne s cieľom zvýšiť povedomie o regióne a jeho potenciáli v rámci Slovenska a perspektívne aj v medzinárodnom priestore, zvýšiť návštevnosť regiónu a predĺžiť dobu prenocovania, skvalitniť poskytovanie všetkých služieb cestovného ruchu s akcentom na kvalitu a konkurencieschopnosť.

Strategické ciele

Hlavným strategickým cieľom je zvýšiť výkonnosť odvetvia cestovného ruchu v okrese Vranov nad Topľou o 10 % do roku 2023.

Podporné strategické ciele tvoria:

- šíriť informácie o cestovnom ruchu presne a efektívne so službami priateľskými pre zákazníkov,
- posilniť umenie, kultúru a dedičstvo smerom k posilneniu národnej jednoty založenej na národnej kultúrnej politike,
- posilniť synergiu a spoluprácu medzi aktérmi cestovného ruchu a kultúry tak, aby sa región Horný Zemplín stal preferovaným turistickým a kultúrnym cieľom,
- posilniť tie druhy a formy cestovného ruchu, pre ktoré má región vytvorený potenciál,
- podporovať jedinečnosť regiónu v oblasti kultúrneho, historického a prírodného dedičstva ako jedného z dôležitých katalyzátorov rastu,
- rozvíjať vedomostný, kvalifikovaný, tvorivý a inovatívny ľudský kapitál v odvetviach cestovného ruchu a kultúry.

V súlade s úlohami súvisiacimi s rozvojom cestovného ruchu v regióne odporúčame podporovať najmä tieto ciele:

- zvýšenie počtu zahraničných turistov,
- predĺžiť priemernú dĺžku pobytu návštevníkov na zvýšenie príjmov z cestovného ruchu,
- stimulovať rast domáceho cestovného ruchu.

Za jeden z perspektívnych cieľov do roku 2023 navrhujeme spoločný marketing a prepojenie rekreačných oblastí Domaša a Zemplínska Šírava, čím sa vytvorí synergický efekt a rozvoj turizmu na Zemplíne sa stane ešte intenzívnejší.

Na základe uvedených strategických cieľov a na základe strategickej mapy sme kvantifikovali presnejšie strategické ciele pre rozvoj turizmu v danom regióne a navrhli strategický plán, ktorý slúži na riadenie rozvoja CR v danom regióne na základe najmodernejších postupov v tejto oblasti.

Ako najdôležitejšiu prioritu pri naplnení vízie navrhujeme vytvoriť manažérsku organizáciu pod názvom „DOMAŠA REZORT“, ktorá bude fungovať v 1. etape ako voľné združenie subjektov a osôb, ktoré majú záujem na rozvoji CR v regióne. Zakladajúci členovia, ktorí by koordinovali rozvoj CR sú uvedení v návrhu organizácie. Jej pevnými súčasťami navrhujeme, aby boli:

- Prešovský samosprávny kraj, Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie cestovného ruchu, ktorý zároveň navrhne výkonného manažéra tejto organizácie
- Prešovská univerzita, Fakulta manažmentu
- OOCR Horný Zemplín, KOOR Severovýchod Slovenska
- Starostovia alebo zástupcovia dotknutých obcí okresu Vranov nad Topľou a okolitých okresov
- Zástupcovia podnikateľských subjektov pôsobiacich v regióne
- Zástupcovia MAS a ostatných dotknutých skupín

Ako prioritné odporúčame:

- Založenie manažérskej organizácie „Domaša rezort“, platformou pre založenie môže byť napr. OOCR.
- Detailnejšie prepracovanie a implementáciu strategického plánu.
- Vytvorenie skupiny subjektov participujúcich a spolupracujúcich na rozvoji regiónu.
- Vytvoriť na Domaši Národné centrum vodných športov.
- Realizovať ďalšie investičné projekty, ktoré sú uvedené v projekte a napĺňajú strategické ciele (ich zoznam je v tabuľke Investičné projekty).
- Vypracovať marketingový plán s popisom nosných produktov, marketingových cieľov, marketingového rozpočtu, marketingovej komunikácie a marketingovej kontroly pre Domaša rezort.
- Implementovať navrhnutý strategický plán a začať manažovať naplňovanie stanovených strategických cieľov, riešiť odchýlky a navrhovať riešenia.

Štruktúra dokumentu

Pri spracovaní dokumentu sa postupovalo nasledovne:

1. Spracovala sa analýza súčasného stavu CR v regióne Vranovského okresu a príľahlých oblastí. Analýza sa zamerala na prehľad potenciálu regiónu. Uvedená je ich charakteristika a to z pohľadu prírodných a kultúrno-historických daností. Vzhľadom na malé časové obdobie riešenia projektu je nevyhnutné v ďalšom období spracovať všetky faktory týkajúce sa návštevnosti vybraných subjektov a túto databázu postupne rozšíriť aj na ďalšie subjekty. V tejto oblasti je nevyhnutné vytvoriť jednotnú databázu pod gesciou navrhutej organizácie, resp. existujúcej OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš, v ktorej sa budú tieto údaje sústreďovať. Získavať ich zo štatistického úradu je problematické, pretože nie sú

- cieľovo orientované na efektívne spracovanie dát pre potreby riadenia a rozvoja CR, ale len pre potreby samotnej štatistiky, ktorá nenachádza odraz v bežnej praxi podnikateľov a organizácií pracujúcich v odvetví CR.
2. Nezávisle od spracovanej analýzy bola aktualizovaná a znova vypracovaná vízia regiónu v oblasti rozvoja CR.
 3. Na základe vízie a dostupných údajov z oblasti CR v riešenom regióne sa stanovili strategické ciele a ich metriky. Navrhli sa základné ukazovatele, ktoré je však nevyhnutné v ďalšej etape konkretizovať a nastaviť projektové obdobie do roku 2023.
 4. Po zostavení strategického plánu s využitím metodiky hodnotenia výkonnosti, v tomto prípade rezortu CR v skúmanej lokalite, sa navrhla manažérska organizácia, ktorá bude tento proces usmerňovať a cieľovo riadiť. Tým sa zjednotí úsilie všetkých rozdrobených subjektov jedným smerom, ktorý zvýši výkonnosť regiónu v projektovanej oblasti.
 5. Manažérske organizácia pre CR v regióne bude koncepčne usmerňovať, riadiť, monitorovať a kontrolovať efektívnosť rozvoja CR . Bude sledovať odchýlky od požadovaného stavu a navrhovať riešenia tak, aby došlo k naplneniu stanovenej vízie. Keďže v tejto oblasti existuje celý rad viac menej jednoúčelových a rozdrobených projektov bez podpory spoločného cieľa, bude taktiež zabezpečovať koordináciu tohto procesu a napomáhať k získavaniu finančných prostriedkov na ich rozvoj. Súčasťou ich práce bude aj vypracovanie nových manažérskych dokumentov, nakoľko bez nich nie je možné efektívne zabezpečovať rozvoj CR v danom regióne. Ide najmä o dokumenty:
 - SWOT v prepojení na projekty a priority.
 - Kritické faktory úspešnosti a postavenie destinácie voči konkurencii – hľadanie úzkych miest a ich riešenia.
 - Monitorovanie výkonností jednotlivých subjektov pôsobiacich v danom regióne v oblasti CR. Súčtom ich výsledkov dostaneme výkonnosť regiónu, ako hlavný strategický cieľ. Z pohľadu rozvoja je to množstvo peňazí, ktoré je v danom regióne (cash flow) v závislosti od počtu návštevníkov danej lokality. Nie je to možné stanoviť vyčerpávajúcim spôsobom, ale je možné monitorovať obchodné spoločnosti a ich zisk a tržby a investičné prostriedky vložené do regiónu a následne vypočítať výkonnosť v CR. Práve toto by bola aj jedna z úloh manažmentu pre riadenie rozvoja CR pod gesciou PSK.
 6. Monitorovanie a vyhodnocovanie plnenie strategických cieľov a navrhovanie smerov ďalšieho rozvoja.
 7. Vytvorenie zásobníka investičných projektov podporujúcich naplnenie víziu rozvoja CR a plnenia strategických cieľov regiónu v oblasti CR.
 8. Sledovanie a zlepšovanie procesov v oblasti CR v danej lokalite. Monitorovanie súčasného stavu a navrhovaní zlepšení.
 9. Vzdelávanie manažérov pôsobiacich v oblasti CR s prihliadnutím na praktické potreby a problematiku riadenia CR v regióne.

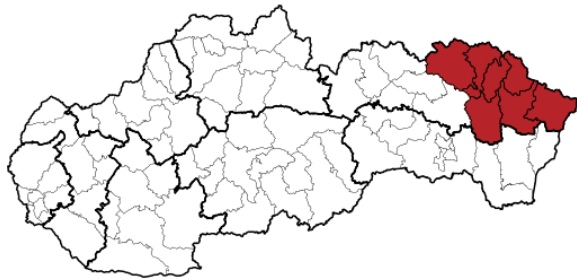
1 Analýza a prieskum súčasného stavu cestovného ruchu

Analýza je spracovaná vo vzťahu k 5 jedinečnostiam vytipovaných v rámci jednotlivých okresov. Pre 5 jedinečností sme sa v analýze rozhodli preto, aby sme sa sústredili na podstatné veci súvisiace s rozvojom CR v danej lokalite. Zároveň to bola aj požiadavka zadania. Súčasťou analýzy sú aj tabuľky, v ktorých sú uvedené danosti regiónu a predpoklady pre ich využitie v oblasti rozvoja CR. Pri vymedzení územia sme sa sústredili na región Horný Zemplín. Za prirodzené centrum destinačného manažmentu v tomto regióne sme zvolili rekreačné stredisko Domaša, ktorá má najväčšie predpoklady pre rozvoj najmä pobytového cestovného ruchu a môže centrálnie podporiť jeho rozvoj v celom regióne Horného Zemplína.

1.1 Vymedzenie územia

Región Horný Zemplín sa nachádza na severovýchode Slovenska na území Prešovského samosprávneho kraja. Tvoria ho okresy:

- Humenné
- Medzilaborce
- Snina
- Stropkov
- Svidník
- Vranov nad Topľou.

Región Horný Zemplín sa nachádza na severovýchode Slovenska, v jeho najvýchodnejšej okrajovej časti. Nachádza sa na hraniciach s Poľskom - na severe a na východe s Ukrajinou.

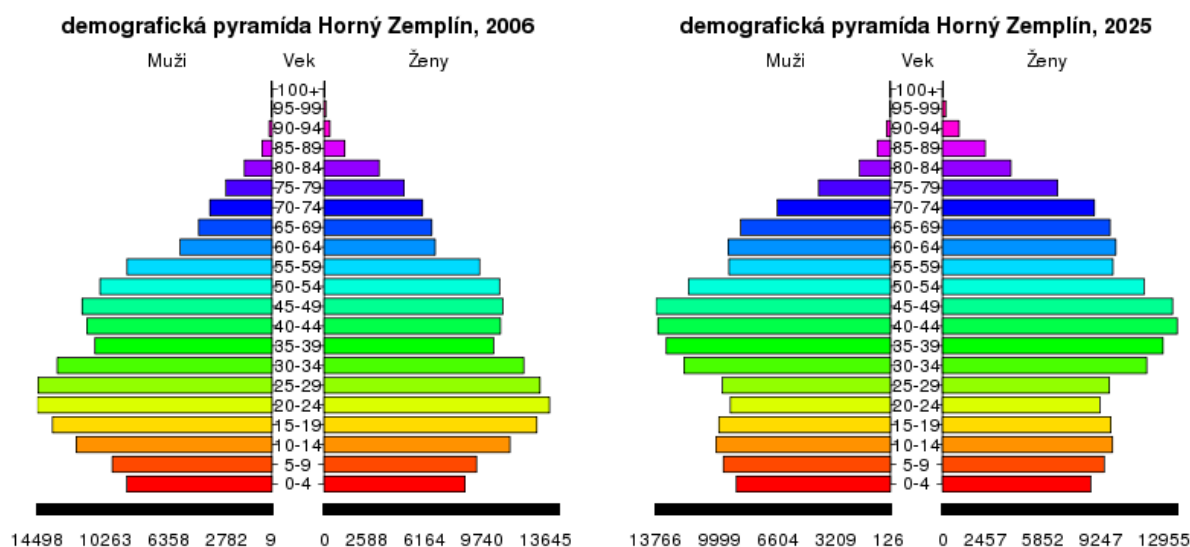
Územie pokrývajú Bukovské vrchy s trojhrianičným vrchom Kremenec (1 221,0 m n. m.), Laborecká vrchovina, Ondavská vrchovina, Beskydské Predhorie a severná časť Slanských vrchov. Na juhovýchod regiónu zasahujú Vihorlatské vrchy, ktoré oddeľujú Horný Zemplín od Dolného Zemplína. Územím Horného Zemplína pretekajú rieky Ubl'anka, Laborec, do ktorého sa vlieva Cirocha (na nej v rokoch 1981 – 1988 postavená vodná nádrž Starina ako zásobáreň pitnej vody), Udava a Výrava; Ondava (v rokoch 1962 – 1967 bola na nej postavená vodná nádrž Veľká Domaša) s prítokom Ol'ka a Topľa. Na predmetnom území sa nachádza NP Poloniny, CHKO Bukovské vrchy a severná časť CHKO Vihorlar a CHKO Slanské vrchy.

Z historického hľadiska patrilo toto územie do Zemplínskej župy a východná časť do Šarišskej župy. Horný Zemplín patrí medzi menej rozvinuté regióny na Slovensku, s vysokou mierou nezamestnanosti a nízkou podpriemernou mzdou. Najvýznamnejšími ekonomickými centrami regiónu sú mestá Humenné, Vranov nad Topľou. Ďalšie mestá v regióne Horný Zemplín sú: Medzilaborce, Snina, Stropkov, Svidník, Giraltovce, Hanušovce nad Topľou a 374 obcí. Okrajovo sa k nemu pričleňuje aj okres Bardejov.

Tabuľka 1.1 Základné ukazovatele regiónu

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
počet obyvateľov	326 190	325 907	325 382	324 361	323 619	322 880	323 984
počet nezamestnaných	36 531	37 210	35 400	33 454	30 856	24 881	20 129
počet dlhodobo nezamestnaných	19 735	21 797	21 701	19 841	17 531	13 860	9872
počet poberateľov dávok	35 946	37 424	34 012	28 029	24 556	21 505	18 427
miera nezamestnanosti	22,90%	23,30%	22,00%	20,70%	19,00%	15,20%	12,30%
miera dlhodobej nezamestnanosti	12,30%	13,70%	13,50%	12,30%	10,80%	8,50%	6,00%
podielové dane	73 990 675	72 907 403	75 592 119	82 870 104	90 359 753	100 723 458	107 879 884

Zdroj: <https://www.iz.sk/sk/projekty/regiony-slovenska/horny-zemplin>, 8.12.2018

Obrázok 1.1 Demografická pyramída

Zdroj: <https://www.iz.sk/sk/projekty/regiony-slovenska/horny-zemplin>, 8.12.2018

Ako vidíme z demografickej krivky veková hranica sa posúva smerom nahor a to podnecuje snahu rozvíjať tento región intenzívne a efektívne tak, aby sa stal zaujímavým aj pre mladých ľudí aby postupne neodchádzali z regiónu. To bude ale len vtedy, keď región sa v oblasti CR stane modernou, inovatívnou a príťažlivou destináciou pre rozvoj CR, keď bude dostatok zaujímavej a príťažlivej práce patrične ohodnotenej.

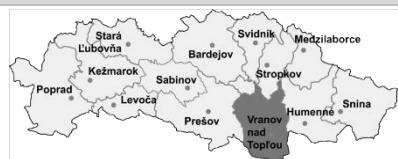
1.1.1 Charakteristika regiónu Horný Zemplín

Oblasť	Popis
Všeobecná charakteristika územia	Horný Zemplín (Hornozemplínsky región cestovného ruchu) je región cestovného ruchu, ktorý má vysoký potenciál na jeho rozvoj. Nachádza sa v severovýchodnej časti Slovenskej republiky. Zo severu susedí s Poľskom, zo západu s regiónom Šariš, na juhu prechádza do regiónu Dolný Zemplín a na východe susedí s Ukrajinou. Región patrí pod Prešovský samosprávny kraj. Centrum regiónu je najväčšie mesto Horného Zemplína Humenné, ktoré je zároveň aj jeho najstarším mestom. Prvá písomná správa o meste Humenné je z roku 1317. Najvyšším bodom regiónu je trojhrianičný vrch Kremenec (1 221,0 m n. m.) v Bukovských vrchoch, ktorý je najvýchodnejším bodom Slovenskej republiky (49° 05' 18" s. z. š., 22° 34' 03" v. z. d.).
Príroda	Na území Horného Zemplína sa rozprestierajú Bukovské vrchy, Laborecká vrchovina a v južnej časti časť pohoria Vihorlatské vrchy, ktorého chrbát tvorí hranicu, ktorá oddeľuje

	<p>regióny Horný Zemplín od Dolného Zemplína. Časti horstiev tvoria Chránenú krajinnú oblasť Vihorlat so vznikom v roku 1973, Chránenú krajinnú oblasť Východné Karpaty so vznikom v roku 1977 a nachádza sa tu aj Národný park Poloniny, ktorý je tretím najväčším na Slovensku s rozlohou 29 805 ha, bol vyhlásený 23. 9. 1997. V regióne sa zachovali drevené kostolíky, z ktorých najznámejšie sú v Hrabovej Roztoke, Jalovej, Kalnej Roztoke, Ruskom Potoku, Šmigovci (bude umiestnený v Lutine), Topoli a Uličskom Krivom. Všetky sú národnou kultúrnou pamiatkou. Zaujímavé sú aj zrúcaniny hradov Brekov, Čičva a Jasenov, na ktorých prebieha obnova.</p> <p>Nachádzajú sa tu chránené prírodné územia ako Havešová, Rožok, Stuzica – Bukovské vrchy a Vihorlatský prales, ktoré boli v roku 2007 zapísané do zoznamu Svetového prírodného dedičstva UNESCO v kategórii Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka. Dôvodom boli zachovalé pralesy s vyše 200-ročnými bukmi (<i>Fagus sylvatica</i>) vysokými takmer 40 metrov a vyše 300-ročnými mimoriadne mohutnými jedincami a skupinami jedle bielej (<i>Abies alba</i>) mimoriadnej hodnoty, dosahujúcimi výšku až 50 metrov, ako aj rovnako mohutnými jedincami javora horského (<i>Acer pseudoplatanus</i>) a bresta horského (<i>Ulmus glabra</i>).</p> <p>V regióne sa nachádza oblasť, ktorá je z pohľadu svetelného znečistenia najtmavšou oblasťou na Slovensku. Vznikol tu prvý park tmavej oblohy na Slovensku pod názvom Park tmavej oblohy Poloniny.</p>
Rekreačné strediská	<p>Medzi najznámejšie rekreačné strediská regiónu patria Domaša a Sninské rybníky. Najväčším rekreačným centrom regiónu je vodná nádrž Veľká Domaša so strediskami Dobrá, Poľany – Monika, Holčikovce – Eva, Nová Kelča – Krym a Valkov – Tišava. Oblúbená je aj rekreačná oblasť Sninské rybníky neďaleko mesta Snina. Kde sa nachádza Biokúpalisko Sninské rybníky, ktoré je druhým bio kúpaliskom na Slovensku, využívajúcim technológiu samočistenia vody pomocou rastlín a rias. Celá oblasť sa nachádza v krásnej prírode pod Sninským kameňom (1 006,0 m n. m.), ktorý je vyhľadávanou turistickou atrakciou.</p> <p>Z vodných diel v regióne treba spomenúť Vodárenskú nádrž Starina v Bukovských vrchoch, ktorá je najväčšou vodnou nádržou na pitnú vodu na Slovensku, zásobuje región východného Slovenska (kraj Prešov a Košice) pitnou vodou.</p> <p>Ako región cestovného ruchu oficiálne zahŕňa okresy: Humenné, Medzilaborce, Snina, Vranov nad Topľou, Stropkov a z okresu Michalovce len obec Strážske.</p>

1.1.2 Charakteristika okresu Vranov nad Topľou

Oblasť	Popis
Všeobecná charakteristika územia	<p>Okres Vranov nad Topľou je okres v Prešovskom kraji na Slovensku. Má rozlohu 769,47 km², žije tu 80 607 obyvateľov a priemerná hustota zaľudnenia je 105 obyvateľov na km² (údaje k 31. 12. 2017). Správne sídlo okresu je mesto Vranov nad Topľou. Mestá – 2, celkový počet obcí – 66.</p>
Infraštruktúra	<p>Cesty I. triedy: 54,215 km Cesty II. triedy: 81,917 km Cesty III. triedy: 155,107 km</p>
Geografická poloha	<p>Okres Vranov nad Topľou sa rozkladá vo východnej časti východného Slovenska, v severozápadnom výbežku Východoslovenskej nížiny. Okres Vranov nad Topľou susedí s týmito okresmi: na západe s okresmi Košice-okolie a Prešov, na severe so Svidníckym a Stropkovským okresom, na východe s okresmi Humenné a Michalovce a na juhu s Trebišovským okresom. Územie má tvar obdĺžnika s výraznými výbežkami na sever a najmä na severovýchod pozdĺž doliny Ol'ky, kde hlboko zasahuje medzi okresy Svidník a Humenné.</p> <p>Zemepisnú polohu určujú zemepisné súradnice: severný okraj 49°11'50" s.š., južný okraj 48°45'41" s.š., západný okraj 21°24'26" v.d., východný okraj 21°51'45" v.d. Plošná rozloha okresu je 847,6 km². Okresné mesto Vranov leží mierne excentricky v južnej až juhovýchodnej časti okresu.</p>
Geologická	<p>Z hľadiska geomorfologického členenia Slovenska sa územie okresu rozkladá v týchto geomorfologických celkoch: severná časť patrí do oblasti Nízkych Beskýd s</p>

stavba a reliéf	<p>geomorfologickými celkami Ondavská vrchovina a Beskydské predhorie. Na západe zaberá severovýchodnú časť Slanských vrchov. Južná a juhovýchodná časť patrí do Východoslovenskej nížiny. Sídlo okresu, mesto Vranov, je situované v severozápadnom výbežku Východoslovenskej nížiny, intravilán sa rozkladá v riečnej nive Tople a Ondavy, na prolúviálnych kuželoch a terasách na vyššom stupni Východoslovenskej nížiny - Vranovskej pahorkatíne.</p> <p>Územie Vranovského okresu nie je z geologickej stránky veľmi pestré. Sú tu zastúpené druhohorné horniny, najviac však treťohorné a štvrtohorné. Z genetickej stránky sú rozšírené v podstatnej miere horniny sedimentárneho pôvodu, menej sú zastúpené horniny vulkanického pôvodu. Zo sedimentárnych hornín sú najviac zastúpené horniny usadené v morskom prostredí, menej v jazernom a riečnom, veľmi nepatrnú časť tvoria horniny usadené vetrom a deluviálne –svahové. Územie okresu patrí do centrálnych a vonkajších Karpát. Počas geologického vývoja boli jednotlivé časti rôzne tektonicky porušené a deformované. Alpínskymi horotvornými pochodmi bolo najviac postihnuté bradlové pásmo. Intenzívne zvrásnený je aj magurský flyš, ktorý má príkrovnú stavbu. Tektonicky menej sú porušené územia budované centrálnokarpatským flyšom a neogénom. Tu mala tektonika iba zlomový charakter. Územie okresu Vranov je chudobné na nerastné suroviny. Z perspektívneho hľadiska sú nádejné Slanské vrchy, kde bolo v posledných rokoch objavené polymetalické zrudnenie. Významné sú tu ložiská rumelky. Rumelka sa rovnako nachádza aj v okolí Merníka, kde sa začína rozvíjať ťažba. V bradlovom pásme a magurskom flyši sú perspektívy nálezov zemného plynu a ropy. Podobne možno očakávať ložiská zemného plynu aj v neogéne v južných častiach okresu. Medzi významné ložiská nerastných surovín patria cementárske suroviny v bradlovom pásme, na báze ktorých pracuje cementáreň v Bystrom. Významné sú aj ložiská bentonitov a zeolitov v Nižnom Hrabovci. Ďalej sú tu menšie ložiská stavebných hmôt a tehliarskych surovín: andezity, tufy, tufity, vápence, pieskovce, piesky, štrky, íly, hliny a pod.(Vecheč, Banské, Zamutov, Nižný Hrabovec, Čemerné atď.).</p> <p>Povrch územia okresu je značne členitý s výraznými výškovými rozdielmi medzi jednotlivými geomorfologickými celkami. Najvyššie položeným geomorfologickým celkom okresu sú Slanské vrchy, zaberajúce severozápadnú časť územia, zastúpené skupinou Šimonky. Hranica okresu tu prebieha po rozvodnom chrbte medzi Torysou a Topľou. Najvyšším bodom v Slanských vrchoch a zároveň aj v celom okrese je Šimonka. (1092 m n. m.). Priemerná výška sa pohybuje v rozmedzí 800-1000 m. Reliéf Slanských vrchov má charakter hornatiny s hlboko rezaným reliéfom.</p>
Podnebie	<p>Územie okresu Vranov patrí do teplej a mierne teplej klimatickej oblasti. Iba vrcholové časti Slanských vrchov patria už do chladnej oblasti. Prevažne južná časť okresu patriaca do Východoslovenskej nížiny má priemernú teplotu 8-9 °C. V Beskydskom predhorí a prevažne južnej časti Ondavskej vrchoviny je 7-8 °C, iba v rozvodnom chrbte medzi Topľou a Ondavou je pod 7 °C. V Slanských vrchoch je priemerná teplota 5-6 °C, vo vrcholovej časti Šimonky pod 5 °C. Vcelku je na území okresu ročný priebeh teploty dosť pravidelný. Najteplejším mesiacom je júl s teplotami 22.8-23.8 °C, najchladnejším mesiacom je január s teplotami -3.6- -4.3 °C. Vranovská riečna sieť vznikla po ústupe mora a vzniku súše.</p>
Vodné toky	<p>Dnešné povrchové vody odvádzajú z okresu dva hlavné toky, do ktorých ústi viacero obojstranných prítokov. Územie patrí dvom povodiam: Tople na západe a Ondavy na východe. Oba toky sú alochtónne, prameniace v Čergove (Topľa) a v Nízkych Beskydách (Ondava). Z ďalších väčších alochtónnych tokov tvoriacich prítoky Tople a Ondavy spomenieme ešte Oľku, ústiacu do Ondavy zľava. Ostatné toky prameniaca na území okresu a ústia do už spomínaných hlavných tokov. Riečna sieť Tople vytvára na území výraznú asymetrickú textúru ústiacu z pravej strany. Z ľavej strany v priestore Nízkych Beskyd ústi do Tople iba Voľanský potok a niekoľko malých potokov medzi Hanušovcami a Vranovom. Najväčší je Mernický potok. Z pravej strany ústi do Tople viacero tokov väčšinou prameniacich v Slanských vrchoch – možno spomenúť Hermanovský potok, Slaný potok, Zamutovský potok, Lomnicu a Oľšavu. Povodie Ondavy v priestore okresu má asymetrickú textúru s výrazným podielom ľavostranných prítokov. Z pravej strany ústia menšie toky, najväčšie z nich sú Syrový potok, Suchý potok a Kvakovský potok. Najväčším ľavostranným prítokom je Oľka s pravostrannými Sitničkou a Ondalíkom a Ondavka. Do povodia Tople patrí väčšia časť plochy okresu.</p>
Vodná plocha	Veľká Domaša

1.1.3 Charakteristika okresu Humenné

Oblasť	Popis
Všeobecná charakteristika územia	<p>Okres Humenné je okres v Prešovskom kraji na Slovensku. Má rozlohu 754,24 km², žije tu 62 561 obyvateľov a priemerná hustota zaľudnenia je 83 obyvateľov na km² (údaje k 31. 12. 2017). Správne sídlo okresu je mesto Humenné. Vo vidieckych sídlach žije 46 % obyvateľov okresu. Viac ako 2 000 obyvateľov má iba jedna obec v okrese: Kamenica nad Cirochou. Mestá – 1, celkový počet obcí – 61.</p>
Infraštruktúra	<p>Cesty I. triedy 20,099 km Cesty II. triedy 49,205 km Cesty III. triedy 147,032 km Dopravné podmienky v okrese sú štandardné. Z toho hľadiska najlepšie situované je okresné mesto Humenné, ktorým vedú aj najvýznamnejšie dopravné ťahy. Humenné je vzdialené 78 km od Prešova a 508 km od Bratislavy. V blízkosti mesta Humenné je regionálne letisko v Kamenici nad Cirochou s možnosťou pristávania malých lietadiel.</p>
Geografická charakteristika	<p>Patrí medzi väčšie okresy Slovenska vďaka rozlohe 754 km². Leží na severovýchode Slovenska. Na západe, severe a východe hraničí so 4 okresmi Prešovského kraja (Vranov nad Topľou, Stropkov, Medzilaborce a Snina) a na juhu s dvoma okresmi Košického kraja (Sobrance a Michalovce). Na severe, na úseku dlhom približne 4 km, ho ohraničuje štátna hranica s Poľskom. Okres má členitý povrch.</p>
Geologická stavba a reliéf. Pôdy. Fauna a flóra.	<p>Na jeho území sa rozprestierajú Vihorlatské vrchy, Beskydské predhorie, Ondavská vrchovina a Laborecká vrchovina. Najvyšším vrchom a zároveň najvyšším bodom územia je Vihorlat, týčiaci sa do výšky 1 076 m nad morom. Najnižšie je položená výška hladiny rieky Laborec z okresu v katastri obce Brekov - 135 m nad morom. V pôdnom kryte okresu prevažuje hnedá lesná pôda kambizem. V západnej časti Vihorlatských vrchov sa na karbonátových horninách nachádza rendzina. Pozdĺž riek sa ťahajú pásy nívnej pôdy fluvizeme. Územie okresu je pomerne zalesnené. V porastoch prevažujú bučiny, miestami so smrekovými ostrovmi. V najnižších polohách rastú aj duby a dubovo-hrabové lesy, nájdu sa aj borovice a iné dreviny. Vzácné druhy rastlín sa vyskytujú najmä v CHKO Vihorlat. Sú to kamzičník rakúsky, mliečivec alpský, vřba sliezka, horec luskáčovitý, podbelica alpska, kokorík praslenatý. Faunu zastupujú živočíchy Východných a Západných Karpát, je tu viacero vzácnych druhov. Žije tu vlk dravý, rys ostrovid, mačka divá, jazvec lesný, vydra riečna, sova dlhochvostá, bocian čierny, krkavec čierny, z chrobákov fúzač alpský. Na území okresu sú časti Chránenej krajiny oblasti Vihorlat a Východné Karpaty. Z maloplošných území sú tu tri prírodné pamiatky: Čierny potok, Kamienka, Voniarsky jarok, šesť národných prírodných rezervácií: Humenská, Humenský Sokol, Iľovnica, Motrogon, Vihorlat, Vihorlatský prales a dve prírodné rezervácie: Chlmecká skalka a Jasenovská bučina.</p>
Podnebie	<p>Väčšina územia patrí do teplej klimatickej oblasti, vyššie časti do mierne teplej a vrcholové časti Vihorlatu do chladnej klimatickej oblasti.</p>

1.1.4 Charakteristika okresu Medzilaborce

Oblasť	Popis
Všeobecná charakteristika územia	<p>Okres Medzilaborce je okres v Prešovskom kraji na Slovensku. Má rozlohu 427,25 km², žije tu 12004 obyvateľov a priemerná hustota zaľudnenia je 28 obyvateľov na km² (údaje k 31. 12. 2017). Správne sídlo okresu je mesto Medzilaborce.</p> <p>V okrese Medzilaborce je pochovaných 17 863 vojakov, ktorí zahynuli na začiatku prvej svetovej vojny, v období od septembra 1914 až do mája 1915. Mestá – 1, celkový počet obcí – 23.</p> <p>V okrese Medzilaborce je 23 obcí, z toho 1 mesto - Medzilaborce. Vo vidieckych sídlach žije 45 % obyvateľov okresu. Viac ako 2000 obyvateľov nemá ani jedna vidiecka obec v okrese. Podľa počtu obyvateľov je okres Medzilaborce najmenším okresom Slovenska a nedosahuje ani pätinu hodnoty pre priemerne veľký okres. Hustota obyvateľstva je tu taktiež najnižšia, na 1 km² tu žije v priemere o 80 obyvateľov menej ako je celoslovenský priemer. Laborecká vrchovina je osídlená rovnomerne riedko, v okresnom meste žije až 55 % obyvateľov. V rokoch 1869 – 1950 počet obyvateľov mierne rástol, po ňom nasledovalo obdobie dodnes trvajúceho mierneho poklesu. Aj vekovú štruktúru obyvateľstva má okres Medzilaborce veľmi nepriaznivú. Podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku je tu veľmi nízky, najnižší v kraji, naopak podiel obyvateľov v poproduktívnom veku je veľmi vysoký, najväčší v kraji a štvrtý najväčší na Slovensku.</p>
Infraštruktúra	<p>Cesty I. triedy 0 km Cesty II. triedy 81,574 km Cesty III. triedy 47,870 km</p> <p>Na relatívne dlhých hraniciach s Poľskom je vybudovaný hraničný priechod v slovensko-poľskej prihraničnej oblasti Palota-Radoszyce. Komunikácie v okrese majú len regionálny význam. Medzilaborce sú od Prešova vzdialené 89 km a od Bratislavy 519 km.</p>
Geografická charakteristika	<p>Patrí medzi malé okresy Slovenska, má 427 km², čo je o 200 km² menej, ako je hodnota pre priemerný okres. Leží na severovýchode našej krajiny. Je jedným zo štyroch okresov Slovenska, ktoré majú len dvoch domácich susedov. Na východe hraničí s okresom Stropkov, na juhu s okresom Humenné. Najdlhšia je severná hranica, ktorá je súčasne okresnou i štátnou hranicou s Poľskom.</p>
Geológia	<p>Územie celého okresu sa nachádza v jednom geomorfologickom celku. Je ním Laborecká vrchovina. Najvyšší bod okresu sa nachádza vo výške 850 m nad morom na chrbte, ktorý hraničí s Poľskom v katastri obce Svetlice. Južne od severu sa územie znižuje a najnižšie položená výška hladiny rieky Laborec v katastri obce Brestov nad Laborcom, konkrétne 180 m nad morom. Geologická stavba územia je pomerne jednotvárna. Prevalu v nej majú paleogénne flyšové súvrstvia s rozličným zastúpením vrstiev pieskovecov, ílovcov a slieňovcov. Podobné zloženie majú aj flyšové kriedové súvrstvia. Na dne širších dolín riek sú nívne usadeniny. Reliéf je typický pre flyšové pohoria. Na miestach s odolnejšími pieskovecami vyčnievajú chrbty. Tam, kde sú menej odolné ílovce a slieňovce, sú vodou vyhlbené dlhé erózne brázdy.</p> <p>Prevládajúcim pôdnym typom je hnedá lesná pôda kambizem, len na širších úsekoch nív sa nachádza nívna pôda fluvizem a v eróziou postihnutých oblastiach dolín aj ilimerizovaná pôda luvizem. Doliny a erózne brázdy sú zväčša bez lesnej pokrývky. V existujúcich lesných porastoch výrazne prevládajú bukové lesy. Najmä v pohraničnej oblasti v nich býva zastúpená jedľa, smrek a iné dreviny. Najviac vzácnych rastlín sa nachádza v pohraničnej Chránenej krajinnej oblasti Východné Karpaty. Patrí medzi ne čemerica purpurová, iskerník karpatský, fialka dácka, zvonček jedľový, hadí mor ružový, perovník pštosí, rebrovka rôznoлистá. Z väčšej zveri sa tu bežne vyskytuje diviak lesný, jeleň lesný, srnec lesný. Zo vzácnych druhov tu žije vlk dravý, rys ostrovid, kuna</p>

	lesná a skalná, vydra riečna, sova dlhochvostá, haja červená. Na územie okresu zasahuje Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty. Prevažne v rámci nej nájdeme aj maloplošné chránené územia okresu, a to 1 národnú prírodnú rezerváciu: Palotskú jedlinu a 5 prírodných rezervácií: Beskyd, Haburské rašelinisko, Jarčiská, Mokré lúky pod Čertižným, Pod Demjatou.
Podnebie	Najvyššie položená pohraničná časť okresu patrí do chladnej klimatickej oblasti, nižšie položené územia do mierne teplej a najnižšie do teplej klimatickej oblasti. Priemerná ročná teplota je 7,3 °C, úhrn priemerných ročných zrážok je 776 mm.
Vodné toky	V okrese pramení a aj cez neho preteká smerom od severu na juh rieka Laborec. Takmer rovnobežne s ňou tečie na západe Oľka a na východe Výrava, ktoré taktiež pramenia na území okresu, a to vo flyši, čo je príčinou ich malej vodnatosti. Okres preto trpí nedostatkom vody.

1.1.5 Charakteristika okresu Snina

Oblasť	Popis
Všeobecná charakteristika územia	<p>Okres Snina je okres v Prešovskom kraji na Slovensku. Má rozlohu 804,74 km², žije tu 36 610 obyvateľov a priemerná hustota zaľudnenia je 45 obyvateľov na km² (údaje k 31. 12. 2017). Správne sídlo okresu je mesto Snina. Mesto – 1. Obcí – 33.</p> <p>Okres Snina je najvýchodnejším okresom Slovenska. Má dvoch domácich susedov, a to na západe okres Humenné z Prešovského kraja a na juhu okres Sobrance z Košického kraja. Je jedným z piatich okresov Slovenska, ktoré susedia s dvoma štátmi. Severná hranica je súčasne štátnou hranicou s Poľskou republikou a východná hranica s Ukrajinou. V okrese Snina je 33 obcí, z toho 1 mesto – Snina. Viac ako 2 000 obyvateľov majú tieto obce: Belá nad Cirochou, Stakčín a Dlhé nad Cirochou.</p>
Infraštruktúra	<p>Na území okresu Snina sa nachádza spolu 193,218 km pozemných komunikácií, pričom diaľnice ani medzinárodné cesty sa tu nenachádzajú. Najväčšie zastúpenie majú cesty III. triedy – 105,754 km, nasledujú cesty II. triedy na 47,676 km. Cesty I. triedy tvoria len 39,788 km.</p> <p>Snina spolu so Sobrancami je to najvýchodnejšie mesto Slovenska. Jeho vzdialenosť od hlavného mesta Bratislava je 562 km, od krajského mesta Prešov 102 km. Najbližším susedným mestom je Humenné, ktoré je vzdialené od Sniny 22 km. Medzi týmito mestami existuje aj vzájomne vysoká pracovná migrácia obyvateľstva a dochádzky do škôl. Snina spolu s mestami Humenné, Vranov nad Topľou, Prešov a Poprad tvorí hlavnú sídelno-komunikačnú os západovýchodného smeru. Najbližší hraničný priečhod s Ukrajinou sa nachádza v obci Ubl'a. Jej vzdialenosť od mesta Snina je 34 km.</p> <p>Hustota cestnej siete v okrese Snina je 0,24802 km/km². Pre porovnanie hodnota celoslovenského priemeru je 0,35999 km/km². Hustota cestnej siete na 1 000 obyvateľov je 4, 902 km čo je v porovnaní s Prešovským krajom (4,057 km/1 000 obyvateľov) ako aj celým Slovenskom (3,351 km/1 000 obyvateľov) viac. Počet osobných automobilov na km tu predstavuje hodnotu 32,58, čo je v porovnaní s celým Slovenskom (67,76) takmer polovičná.</p> <p>Urbanizačnú os okresu Snina tvorí priebežná cesta I/74, do ktorej ústia v severovýchodnom smere ostatné spojovacie cesty II/556 a III/55916. V koridore cesty I/74 je navrhovaná výhľadová rýchlostná komunikácia Prešov – Ubl'a. Cesta III/55916 je v úseku Hostovice - Pčolinné - Snina posledným úsekom severnej západovýchodnej prihraničnej trasy, ktorá je navrhnutá na preradenie do ciest II. triedy s výhľadovou kategóriou S-9,5/70.</p> <p>Doprava obyvateľov okrajových oblastí Uličskej doliny, ako aj doliny Pčolinskej je problémová aj z dôvodu riedkych dopravných spojení, ktoré sú krátené v dôsledku</p>

	<p>nerentabilnosti, teda nízkym počtom prepravovaných osôb v odľahlých oblastiach. O niečo lepšia dostupnosť je do obcí Ublánskej doliny, ktoré sú na ceste smerom ku hraničnému priechodu Ublá - Malý Berezný. Najlepšia dostupnosť v rámci okresu je v smere Humenné - Snina - Stakčín.</p> <p>Okrem cestnej siete majú pre cestovný ruch význam železničné trate. Okresom prechádza neelektrifikovaná trať Humenné - Snina - Stakčín. V Humennom sa pripája na medzinárodnú trať Medzilaborce - Humenné - Bratislava - Praha - Dečín, Humenné - Olomouc - Praha, Humenné - Košice - Nagykanizsa, Humenné - Slovenské Nové Mesto - Budapešť.</p> <p>Najbližšie letisko sa nachádza v Kamenici nad Cirochou (okres Humenné). Má regionálny význam a je vybavené pre civilnú leteckú prevádzku malými lietadlami a vrtuľníkmi.</p>
Geografická charakteristika	<p>Okres Snina sa nachádza v severovýchodnom cípe Prešovského kraja. Rozlohou 805 km² patrí medzi väčšie okresy Slovenska. Na západe hraničí s okresom Humenné z Prešovského kraja, na juhu s okresom Sobrance z Košického kraja. Jeden z 5 okresov na Slovensku, ktoré hraničia s dvoma štátmi. Severná hranica okresu je zároveň štátnou hranicou s Poľskom, východná hranica s Ukrajinou.</p>
Geológia	<p>Územie okresu je pomerne členité: Laborecká vrchovina, Bukovské vrchy, Beskydské predhorie, Ondavská vrchovina a Vihorlatské vrchy. Najvyšší bod územia - trojhraničný vrch Kremenec (1 221 m n. m.), najnižšie je položená výška hladiny rieky Cirochy v katastri obce Dlhé nad Cirochou (173 m n. m.). Geologické zloženie územia vytvárajú flyšové paleogénne a kriedové vrstvy pieskocov, ílovcov a slieňocov. Vo Vihorlate sú andezity a ich pyroklastiká. V doline Cirochy riečne usadeniny štrkov, pieskov a hĺn, pod Vihorlatskými vrchmi spraše a sprašové hliny. Povrch územia má vrchovitý a hornatý charakter. Na odolných pieskococh sú utvorené vyvýšené chrby a vrchy a na miestach menej odolných ílovcov a slieňocov erózne kotliny. Na tektonických poruchách Vihorlatu morfológicky výrazné stráne, reliéf má charakter úpätnej plošiny a pahorkatiny.</p> <p>Pôdny fond: prevažuje hnedá lesná pôda kambizem, v najvyšších polohách podzol. Na riečnych nivách nivná pôda fluvizem, na sprašiach pod Vihorlatom ilimerizovaná pôda luvizem. Doliny a kotliny sú bez pôvodnej lesnej pokrývky. Na ostatných miestach prevládajú bukové lesy, menej zastúpená jedľa a smrek, v najnižších polohách dub. Výskyt vzácných rastlín v Chránenej krajinskej oblasti (CHKO) Východné Karpaty: kostihoj srdcovitý, razivka smradľavá, mliečnik karpatský, perovník pštosí, jelení jazyk celolistý. V Stuzici sa nachádzajú chránené pralesovité porasty buka s jedľou a javorom horským. Počet chránených stromov v okrese: 3 (dub letný, ľaliovník a borovica hladká v obci Dúbrava). Živočíchy spoločenstva listnatých lesov: jeleň lesný, diviak lesný, srnec lesný, medveď hnedý. Vzácné živočíšne druhy: sova dlhochvostá, bocian čierny, jeleň karpatský, rys ostrovid, mačka divá, mlok karpatský, salamandra škvrnitá.</p>
Podnebie	<p>Beskydské predhorie leží v teplej klimatickej oblasti, so stúpajúcou nadmorskou výškou sa územie presúva do mierne teplej až chladnej klimatickej oblasti. Priemerná ročná teplota 8,3 °C.</p>
Vodné toky	<p>Významnými tokmi sú Cirocha po profil Starina a Čierny potok po profil Zemplínske Hámre. Ďalšími vodnými tokmi v okrese sú Stuzický potok, Brezovec a Dara, ktoré sú prítokmi Cirochy, potom Hostovický potok, Barnov potok, Hybkaňa, Ulička, Ublianka, Brusný a Zbojský potok. Všetky vodné zdroje majú vodoprávnym rozhodnutím určené pásma hygienickej ochrany so schváleným režimom hospodárenia v nich.</p>
Vodná plocha	<p>Starina - nie na rekreačné účely</p>

1.1.6 Charakteristika okresu Stropkov

Oblasť	Popis
Všeobecná charakteristika územia	<p>Okres Stropkov je okres v Prešovskom kraji na Slovensku. Má rozlohu 388,98 km², žije tu 20 623 obyvateľov a priemerná hustota zaľudnenia je 53 obyvateľov na km² (údaje k 31. 12. 2017). Správne sídlo okresu je mesto Stropkov. Mesto – 1. Obce – 42.</p>
Infraštruktúra	<p>Cesty I. triedy: 43 km Cesty II. triedy: 54,246 km Cesty III. triedy: 109,098 km</p>
Geografická charakteristika	<p>Okresné mesto Stropkov leží na križovatke ciest do Medzilaboriec a k hraničnému prechodu Vyšný Komárnik (Barwinek na severe umožňujúci prístup k E 50 - Vyšné Nemecké/Užhorod na juhu). Stropkov a jeho okolie je predurčené na rozvoj turistiky, vidieckej turistiky a cestovného ruchu. Práve preto v koncepcii rozvoja mesta je prioritou rozvoj cestovného ruchu. K najsilnejším stránkam patrí atraktivita prírodného prostredia a klimatické pomery, neznečistená príroda nepostihnutá priemyselnými škodlivinami, bohatá flóra a množstvo zveri. V meste Stropkov sa nachádza aj množstvo zaujímavých historických a kultúrnych pamiatok. Ťažiskom letnej rekreácie je rekreačné stredisko Valkov pri rekreačnej nádrži Domaša, kde sa nachádza 219 chatových zariadení fyzických osôb s kapacitou 896 lôžok a 51 rekreačných zariadení s ubytovacou kapacitou 1076 lôžok. Na podporu cestovného ruchu pri rekreačnej nádrži Domaša vzniklo Regionálne združenie Veľká Domaša. Cieľom združenia je zlepšiť situáciu okolo Domaše, hlavne v oblasti infraštruktúry, čo je základný predpoklad na oživenie a rozvoj cestovného ruchu. Mesto Stropkov rozvíja priateľské vzťahy s mestom Ropczyce v Poľsku. Okrem toho stropkovské spevácke, tanečné či divadelné súbory účinkujú na rôznych podujatiach v zahraničí.</p>
Geológia	<p>Územie okresu Stropkov je charakteristické eróznou-denudačným pahorkatinnovo-vrchovinovým reliéfom. Časť územia na juhu okresu pozdĺž rieky Ondava predstavuje akumulatívny reliéf. Nerastná surovinná základňa v regióne okresu je v celoslovenských súvislostiach prakticky bezvýznamná. Územie budujú jednotky magurského flyšu. Striedajú sa tu prvky račianskej, bystrickej a čergovskej jednotky v zastúpení rôznych druhov pieskocov, bridlic, ílovcov a slieňov. Typický flyšový reliéf Ondavskej vrchoviny charakterizujú mierne hladko modelované tvary. Na geomorfologickej stavbe územia sa zúčastňujú výlučne jednotky Východných Karpát. Sú zastúpené Nízkymi Beskydami, s pohoriami Ondavská a Laborecká vrchovina. Ondavská vrchovina je charakteristická striedaním pomerne vyrovnaných chrbtov smeru SZ – JV s eróznou brázdou Stropkovskou. Chrbty sú pomerne vyrovnané a skláňajú sa smerom k juhu. Doliny sú založené v osiach synklinál, respektíve prerezávajú antiklinálne chrbty systémom riečnych prelomov. V dnách dolín je vytvorený fluvialny reliéf s riečnymi nivami, riečnymi terasami rôznych generácií, ale aj malými náplavovými kuželmi. Laborecká vrchovina vystupuje v území len svojimi najzápadnejšími členmi. Striedajú sa tu masívne chrbty tvoriace mohutné antiklinály s pozdĺžnymi depresiami (Repejovská a Mikovská brázda). Tu sa vyvíja riečna sieť so slabo vyvinutými riečnymi nivami, ale aj riečnymi terasami a náplavovými kuželmi.</p>
Podnebie	<p>Veľká časť okresu parí do teplej klimatickej oblasti, podhorské časti patria mierne teplej oblasti a horské sú zaradené do chladnej oblasti. V teplej oblasti sú priemerné januárové teploty sú -2 až -5 0C a júlové 17,5 až 19,5 0C. Ročný úhrn zrážok je 600 -800 mm.</p>
Vodné toky	<p>Dotknuté územie patrí z hydrologického hľadiska do povodia rieky Ondava. Hydrologickú sieť tvoria menšie, málo vodnaté potoky, stekajúce zo svahov Ondavskej a Laboreckej vrchoviny. Nadradeným tokom okolitých tokov je rieka Ondava, Chotčianka. Zimný potok a iné. Ondava preteká západnou časťou katastra obce. Východnou časťou obce preteká Chotčianka, ktorá sa napája na vodný tok Ondava. Ondavská vrchovina patrí k úmoriu Čierneho moria. Odvodňuje ju Topľa a Ondava s bohato rozvetvenou sieťou prítokov. Podľa vodného režimu patrí do stredohorskej oblasti.</p>
Vodná plocha	<p>Veľká Domaša</p>

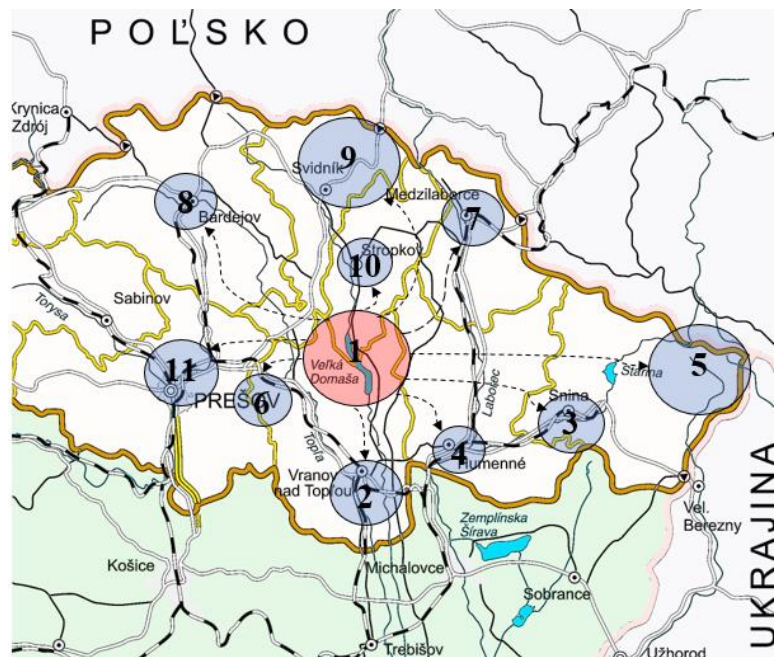
1.1.7 Charakteristika jedinečností regiónu Horný Zemplín

Na základe štúdia problematiky CR v regióne Horného Zemplína a na základe už vyslovených predpokladov s prihliadnutím sa na sústredenie sa na dôležité veci a abstrahovanie a detailov odporúčame vytvoriť centrum destinačného manažmentu v rekreačnej oblasti Domaša, tzv. Domaša rezort. Tento rezort prepojiť s týmito jedinečnosťami regiónu.

Na základe štúdia regiónu a odborných konzultácií možno vymedziť prioritne tieto centrá CR v rámci regiónu Horný Zemplín a príľahlých oblastí:

1. Rezort Domaša – zahŕňa okolité obce aj rekreačné zariadenia v oblasti vodnej nádrže Domaša, Hanušovce, Podčičva.
2. Mesto Vranov nad Topľou a obec Nižný Hrušov.
3. Mesto Snina, Sninské rybníky a Sninský kameň.
4. Mesto Humenné so svojimi jedinečnosťami.
5. Poloniny a Bukové pralesy.
6. Opálové bane a Slanské vrchy.
7. Medzilaborce.
8. Stropkov.

Rezort Domaša vytvára na základe uskutočnenej analýzy prirodzené centrum pre rozvoj CR v lokalite Horný Zemplín a príľahlých oblastiach. Neuvažovalo sa s oblasťou Zemplínskej Šíravy, ktorá vytvára druhý prirodzený rezort pre rozvoj CR predovšetkým na Dolnom Zemplíne. Samotný Zemplín je veľmi atraktívna oblasť pre CR s vysokým nevyužitým potenciálom. Dôvodom nevyužitia je predovšetkým zlá infraštruktúra vrátane rekreačných služieb a zlá propagácia. Nad týmito negatívami regiónu stojí ale zlé riadenie v cestovnom ruchu a takmer žiadna aplikácia prvkov destinačného manažmentu do praxe.

Obrázok 1.2 Prepojenie rezortu Domaša a daností regiónu vo väzbe na CR

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2 Manažment územia z pohľadu cestovného ruchu

1.2.1 Inštitucionálne zázemie cestovného ruchu

Inštitucionálne zabezpečenie CR na národnej a regionálnej úrovni, hlavní aktéri CR v okrese Vranov nad Topľou:

A/ Národná úroveň

- Úrad vlády SR – podpora najmenej rozvinutých regiónov.
- MDaV SR - Ministerstvo dopravy a výstavby SR (sekcia CR), Zákon o podpore CR 91/2010 Z.z.
- MP SR - Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (program rozvoja vidieka), LESY SR, štátny podnik.
- MF SR - Ministerstvo financií SR (štátny rozpočet).

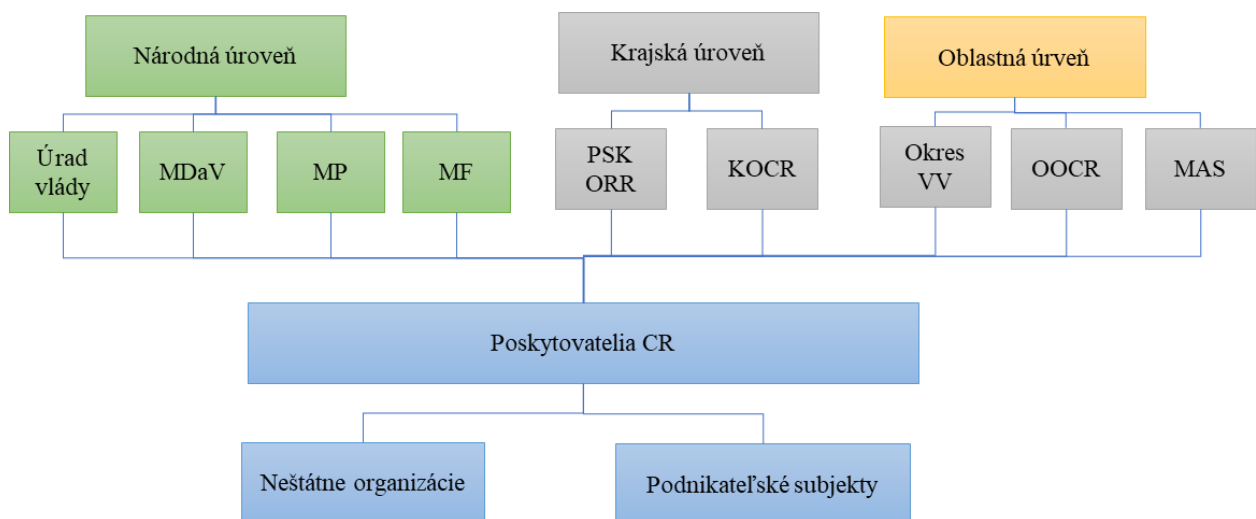
B/ Krajská úroveň

- PSK - Prešovský samosprávny kraj – Odbor regionálneho rozvoja (Komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu).
- PSK – Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie cestovného ruchu.
- KOOCR - Krajská organizácia CR – Severovýchod Slovenska.

C/ Oblastná úroveň

- Okres VV - Okres Vranov nad Topľou.
- OOCR - Oblastná organizácia cestovného ruchu Horný Zemplín a Horný Šariš
- MAS - Miestne akčné skupiny.
- Obce.
- Príspevkové samosprávne organizácie (HZOS).
- Štátne podniky a odborné organizácie (Lesy SR, ŠOP SR).
- Neštátne organizácie.
- Podnikateľské subjekty.

Zložitosť procesu riadenia CR ukazuje nasledovná schéma:

Obrázok 1.3 Organizácia riadenia CR na Slovensku

Zdroj: vlastné spracovanie

Inštitúcií, ktoré sa podieľajú na cestovom ruchu je pomerne veľa a nie sú presne definované ich väzby. V prípade komplexného riadenia rozvoja vo vybranej destinácii to môže podstatne ovplyvňovať efektívnosť fungovania subjektov CR.

1.2.2 Charakteristika vybraných organizácií CR

1. Krajská organizácia cestovného ruchu (KOCR)

KOCR – Severovýchod Slovenska

Hlavným účelom krajskej organizácie je podpora cestovného ruchu na území svojich členov. Krajská organizácia aktívne vytvára podmienky a realizuje aktivity zamerané na rozvoj cestovného ruchu na území svojich členov a chráni záujmy svojich členov.

Predmetom činnosti krajskej organizácie je najmä: podpora a vytváranie podmienok na rozvoj cestovného ruchu na území Prešovského samosprávneho kraja; podpora činnosti svojich členov pri tvorbe a realizácii koncepcie rozvoja cestovného ruchu na území Prešovského samosprávneho kraja; tvorba a realizácia marketingu a propagácie cestovného ruchu pre svojich členov doma a v zahraničí; presadzovanie spoločných záujmov svojich členov; spolupráca s orgánmi Prešovského samosprávneho kraja; podpora kultúrneho, spoločenského a športového života a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva; organizovanie podujatí pre obyvateľov a návštevníkov; poskytovanie poradensko-konzultačných služieb svojim členom; presadzovanie trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva a vlastnícke práva; spolupráca pri koncepcii rozvoja cestovného ruchu Prešovského samosprávneho kraja, atď.

Krajská organizácia môže založiť a prevádzkovať iné právnické osoby na realizáciu aktivít súvisiacich s naplnením hlavného účelu krajskej organizácie.

2. Oblastné organizácie cestovného ruchu (OOCR)

Z hľadiska skúmaného územia (okres Vranov nad Topľou) v kontexte širších vzťahov medzi prirodzenými destináciami ako výletnými miestami pre návštevníka Domaše do 2 hodín cesty (okresy Humenné, Snina, Medzilaborce, Stropkov, Svidník, Bardejov, Prešov, Sabinov) sa aktivitami v oblasti cestovného ruchu v zmysle Zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu zaoberajú nasledujúce OOCR:

OOCR – Horný Zemplín a Horný Šariš

Združuje subjekty:

- mestá Humenné, Vranov nad Topľou, Snina, Medzilaborce, Stropkov,
- obce Malá Domaša, Bžany, Zemplínske Hámre, Kvakovce,
- podnikateľsky a nepodnikateľsky orietnované subjekty KAISAR, s.r.o., hotel Alibaba, detské rekreačné zariadenie VIHORLAT, Anna Volochová – ASTON, I&J

Company s.r.o., MS systém s.r.o. - Hotel Karpatia, AGROTRADE ZELENÁ LAGÚNA s.r.o., Hotel Zelená Lagúna.

OOCR Šariš – Bardejov

Združuje subjekty:

- mestá Bardejov, Svidník,
- Bardejovské kúpele a.s.
- podnikateľské subjekty Adrián Lozák, s.r.o. a KTC Bardejov, Reštaurácia Roland, Penzión Štadión Bardejov

OOCR Región Šariš

Združuje subjekty:

- mestá Lipany, Prešov, Sabinov, Veľký Šariš,
- obce Nižný Slavkov, Drienica
- obchodné spoločnosti BESNA, s.r.o. a ADAMS – Hotel Šomka, s. r. o., MART-SK, s.r.o., RegeGastro, s.r.o.,
- Slovenské technické múzeum Košice,

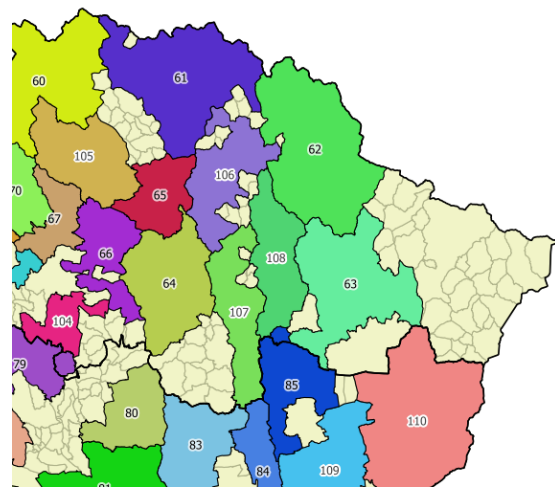
OOCR sú súčasťou oficiálnej štruktúry riadenia cestovného ruchu a v regióne spájajú súkromných a verejných partnerov. Mali by vykonávať činnosti, ktoré im vyplývajú zo zákona o podpore cestovného ruchu a stanov. Patrí tu koordinácia činnosti všetkých útvarov v rámci organizačnej štruktúry miest a obcí ich organizácií, ktoré majú vplyv na rozvoj cestovného ruchu a tvorbu a realizáciu produktov cestovného ruchu mesta alebo obce; podpora činnosť svojich členov pri tvorbe a realizácii koncepcie rozvoja cestovného ruchu; tvorba a realizácia marketingu a propagácie cestovného ruchu; spolupráca s orgánmi miest a obcí pri rozvoji územia v rámci svojej pôsobnosti vrátane spracúvania a realizácie programov jeho podpory a rozvoja s osobitým zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj CR; podpora kultúrneho, spoločenského a športového života a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva; spolupráca pri organizovaní podujatí pre obyvateľov a návštevníkov; poskytovanie poradensko-konzultačných služieb svojim členom; spracovanie a predkladanie projekty rozvoja cestovného ruchu a zabezpečenie ich realizácie, presadzovanie trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu tak, aby sa chránili a zachovávali všetky zložky životného prostredia a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva a vlastnícke práva; zostavovanie a realizácia dlhodobej a krátkodobej koncepcie a stratégie rozvoja cestovného ruchu; zabezpečenie tvorby, manažmentu a prezentácie produktov cestovného ruchu na svojom území; mapovanie produktov, aktivít a hodnoty cieľového miesta vo svojom území v spolupráci s obcami, členmi oblastnej organizácie a zástupcami odbornej verejnosti; zabezpečenie funkcie turisticko-informačnej kancelárie; spolupráca s podnikateľskými a nepodnikateľskými subjektmi v CR na území miest a obcí, ktoré sú členmi OOCR, s orgánmi miestnej samosprávy, so zainteresovanými ministerstvami a ústrednými orgánmi, záujmovými združeniami, odbornými školami, s kultúrnymi inštitúciami doma a v zahraničí, atď.

Spoločnými problémami týchto OOCR je nedostatok finančných prostriedkov. Hlavné príjmy OOCR tvoria členské príspevky a štátna dotácia, ktorá je ohraničená a viazaná na výšku vybratej dane za ubytovanie vo všetkých členských obciach v predchádzajúcom roku. Obce majú zabezpečiť a zefektívniť výber dane za ubytovanie, keďže čím viac prostriedkov vyberú a vložia do OOCR, tým vyššie dotácie dostanú od štátu. Zároveň by mali mať záujem postihovať tie subjekty, ktoré poskytujú ubytovanie načierno. Ďalším problémom spoločným pre všetky OOCR je personálna poddimenzovanosť. Ak majú tieto „manažérske organizácie“ plniť úlohy, ktoré im vyplývajú zo zákona, musia byť nevyhnutne posilnené profesionálne zdatným personálom.

3. Miestne akčné skupiny (MAS)

Zo zoznamu MAS na roky 2014-2020 pôsobia v regióne nasledovné MAS:

- 61 - Občianske združenie Dukla
- 62 - Miestna akčná skupina LABOREC, o.z.
- 63 - Občianske združenie MAS Pod Vihorlatom, o.z.
- 64 - Miestna akčná skupina Slanské vrchy - Topľa
- 65 - Miestna akčná skupina TOPOĽA, o.z.
- 106 - MAS DOMAŠA, o.z.
- 107 - Miestna akčná skupina Pod hradom Čičva
- 108 - Miestna akčná skupina TRI DOLINY, o.z.

Poslaním MAS je podpora trvalo udržateľného rozvoja celého územia, predovšetkým však aktivít realizovaných v prospech subjektov (obcí, neziskových organizácií, malých a stredných podnikateľov a iných subjektov) a občanov pôsobiacich v danom území s ohľadom na ochranu prírody a krajiny a následným zameraním na zlepšenie kvality života v území MAS, s akcentom na posilnenie ekonomického prostredia a zhodnotenie kultúrneho a prírodného dedičstva.

A/ 65 - Miestna akčná skupina TOPOĽA, o. z. Tvoria ju obce Giraltovce, Brezov, Dukovce, Fijaš, Giraltovce, Kalnište, Kobylnice, Kračúnovce, Kuková, Lascov, Lúčka, Lužany pri Topli, Marhaň, Matovce, Mičakovce, Okružle, Radoma, Soboš, Štefurov, Valkovce, Železník, Želmanovce.

B/ 61 - MAS OD Dukla. Tvoria ju obce Belejovce, Beňadikovec, Bodružal, Cernina, Cigla, Dlhoňa, Dobroslava, Dubová, Havranec, Hrabovčák, Hunkovce, Hutka, Jedlinka, Jurkova Voľa, Kapišová, Kečkovce, Korejovce, Krajná Bystrá, Krajná Poľana, Krajná Porúbka, Krajný Čierň, Kružľová, Kurimka, Ladomirová, Medvedie, Mestisko, Mikulášová, Miroľa, Mlynárovce, Nižná Jedľová, Nižná Písaná, Nižný Komárnik, Nižný Mirošov, Nižný Orlík, Nová Polianka, Ondavka, Príkra, Pstriná, Rakovčák, Rovné, Roztoky, Smilno, Stročín, Svidnička, Šarbov, Šarišské Čierne, Šarišský Štiavnik, Šemetkovce, Vagrinec, Vápeník, Varadka, Vyšná Jedľová, Vyšná Písaná, Vyšná Polianka, Vyšný Komárnik, Vyšný Mirošov, Vyšný Orlík, Svidník

C/ 60 - Miestna akčná skupina HORNÁ TOPEĽA. Tvoria ju obce: Bardejov, Becherov, Bogliarka, Cigeľka, Frička, Gaboltov, Gerlachov, Hrabské, Chmeľová, Krivé, Kríže, Kružľov,

Kurov, Lenartov, Livov, Livovská Huta, Lukov, Malcov, Mokroluh, Nižný Tvarožec, Petrová, Regetovka, Rokytov, Snakov, Stebnicka Huta, Stebník, Sveržov, Tarnov, Vyšný Tvarožec, Zborov, Zlaté

D/ 62 - Miestna akčná skupina LABOREC, o.z. Tvoria ju obce Medzilaborce, Brestov nad Laborcom, Čabalovce, Čabiny, Čertižné, Habura, Kalinov, Krásny Brod, Medzilaborce, Ňagov, Oľka, Olšinkov, Palota, Radvaň n/L, Repejov, Rokytovce, Roškovce, Sukov, Svetlice, Valentovce, Volica, Výrava, Zbojné, Zbudská Belá, Havaj, Malá Poľana, Miková, Vladiča, Rokytov pri Humennom

E/ 106 - Občianske združenie MAS DOMAŠA, o.z. Tvoria ho obce Stropkov Baňa, Breznica, Breznička, Brusnica, Bukovce, Bžany, Korunková, Kručov, Lomné, Makovce, Miňovce, Nižná Olšava, Potoky, Potôčky, Soľník, Stropkov, Šandal, Tisinec, Turany nad Ondavou, Varechovce, Veľkrop, Vislava, Vojtovce, Vyšná Olšava, Vyšný Hrabovec.

F/ 107 - Miestna akčná skupina Pod hradom Čičva. Tvoria ju obce Benkovce, Ďapalovce, Dlhé Klčovo, Hencovce, Holčíkovce, Kladzany, Kučín, Kvakovce, Majerovce, Malá Domaša, Nižný Hrabovec, Nižný Hrušov, Nová Kelča, Ondavské Matiašovce, Poša, Sedliská, Slovenská Kajňa, Štefanovce, Tovarné, Tovarnianska Polianka, Vyšný Kazimír, Žalobín

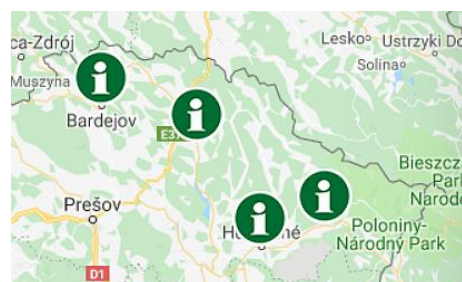
G/ 108 - Miestna akčná skupina TRI DOLINY, o.z. Tvoria ju obce Baškovce, Brestov, Černina, Gruzovce, Hrubov, Hudcovce, Jankovce, Karná, Košarovce, Lieskovec, Lukačovce, Myslina, Nižná Sitnica, Ohradzany, Pakostov, Prituľany, Rohožník Ruská Kajňa, Ruská Poruba, Slovenská Volová, Sopkovce, Topoľovka, Turcovce, Vít'azovce, Vyšná Sitnica, Závada, Závadka

4. Turisticko-informačné centrá (TIC)

TIC vo vymedzenom území podľa aktuálneho stavu, samosprávy

V analyzovanom regióne sú 4 turistické informačné kancelárie, ktoré sú združené v Asociácii informačných centier AICES:

- Turisticko informačná kancelária Bardejov.
- Turistické informačné centrum Stropkov.
- Turisticko informačná kancelária pri CA UNITUR Snina.
- Turistické informačné centrum Humenné.

Ostatné turistické informačné kancelárie, ktoré nie sú združené v AICES:

- Vranov nad Topľou – CK PRIMA VRANOV (samofinancovanie, bez podpory mesta, celoročná prevádzka)
- TIC pri pravoslávnom chráme v Osadnom – prevádzkuje obecný úrad, sezónna prevádzka
- TIC Poloniny Zboj – prevádzkuje a financuje obecný úrad, otvorené celoročne
- TIK Ubl'a – financované Obecným úradom, otvorené celoročne

- Informačné stredisko správy NP Poloniny, Nová Sedlica – v turistickej sezóne
- TIC Zemplínske Hámre – v turistickej sezóne
- Dukla Destination Svidník – nezisková organizácia - v prevádzke celoročne
- Infocentrum Ladomirová – financované z obecných zdrojov, v sezónnej prevádzke máj - september
-

Turistické informačné kancelárie (TIK) alebo Turistické informačné centrá (TIC) poskytujú komplexné a stále aktuálne informácie o ponuke cestovného ruchu v oblasti svojho pôsobenia. Ich význam pre mesto a región spočíva v schopnosti poskytnúť domácemu obyvateľstvu, turistom alebo obchodným cestujúcim neustále aktuálnu ponuku firiem, služieb cestovného ruchu a možností na strávenie voľného času. Informácie z databanky poskytuje zamestnanec TIK osobne, telefonicky, písomnou formou alebo elektronicky.

1.2.3 Prehľad existujúcich strategických dokumentov cestovného ruchu

Z pohľadu rozvoja cestovného ruchu vo vybranom regióne bolo vypracovaných viacero strategických dokumentov. Obyčajne sú ohraničené na miestne akčné skupiny, alebo si ich tvoria samé podnikateľské jednotky. Riadiaci dokument, ktorý by komplexne zastrešoval celý rozvoj cestovného ruchu v regióne a tak aj vývoj CR je takto poznačený a sústreďuje sa viac menej na čiastkové strategické ciele a investičné projekty v záujme najbližšej lokality. Komplexnejšie sa zaoberá rozvojom CR len strategický dokument *Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v regióne Horný Zemplín z roku 2012*. Vypracovala ho regionálna rozvojová agentúra Humenné. Nie je ale známa jeho aktualizácia na roky 2019 – 2025 a absentujú aj roky 2012 až 2018. Najčastejšie je rozpracovaná stratégia rozvoja cestovného ruchu v rámci Programov rozvoja obcí (PRO). Prehľad obcí aj s charakteristikou kvality dokumentu v oblasti rozvoja CR v rámci danej lokality je ohodnotený 5 bodovou škálou, kde 5 – výborne spracovaná stratégia CR, 4 – veľmi dobre spracovaná stratégia CR, 3 – priemerne spracovaná stratégia rozvoja CR, 2 – podpriemerne spracovaná stratégia rozvoja CR, 1 – len informatívne spracovaná stratégia rozvoja CR, 0 – neobsahuje stratégiu rozvoja CR.

Hodnotenie kvality strategických dokumentov s akcentom na cestovný ruch:

- Výborne spracovaná stratégia (5 bodov) – 5 obcí a to: Čičava, Hanušovce nad Topľou, Kvakovce, Nižný Hrušov, Vranov nad Topľou.
- Veľmi dobre spracovaná stratégia (4 body) – 4 obce a to: Hermanovce nad Topľou, Nová Kelča, Sedliská a Zlatník.
- Priemerne spracovaná stratégia (3 body) – 8 obcí a to: Čierne nad Topľou, Hencovce, Hlinné, Holčíkovec, Soľ, Tovarné, Tovarnianska Polianka, Vavrinec.
- Podpriemerne spracovaná stratégia rozvoja (2 body) – 14 obcí.
- Informatívne spracovaná stratégia (1 bod) – 8 obcí.
- Neobsahuje stratégiu rozvoja CR alebo nebola k dispozícii (0 bodov) – 29 obcí.

Podrobnejší prehľad strategických zámerov realizovaných v rámci plánov rozvoja obcí okresu Vranov nad Topľou je uvedený v prílohe 1.

1.3 Analýza atraktivít územia

1.3.1 Okres Vranov nad Topľou a vybrané atraktivity

Leží na východnom Slovensku obklopený štyrmi okresmi Prešovského (okresy Prešov, Svidník, Stropkov a Humenné) a tromi okresmi Košického kraja (okresy Michalovce, Trebišov a Košice – okolie). Územie okresu na nachádza sčasti vo Východoslovenskej nížine a sčasti v Karpatoch, kde zasahuje do Ondavskej vrchoviny, Beskydského predhoria a Slanských vrchov.

Vybrané atraktivity okresu Vranov nad Topľou

Lokalita	Popis
Veľká Domaša	Je viacúčelové vodné dielo, vodná nádrž, v okrese Vranov nad Topľou. Nazýva sa aj Zelená perla východného Slovenska. Postavili ho v rokoch 1962 – 1967. Vodná nádrž Domaša leží v Ondavskej vrchovine v doline Ondavy, pod ňou je malá vyrovnávací nádrž Malá Domaša. Vodná nádrž Domaša sa dvoma tretinami plochy rozkladá na území okresu Vranov nad Topľou, iba severná časť zasahuje do okresu Stropkov. Celá nádrž má veľký vodohospodársky význam s polyfunkčným charakterom: regulácia prítokov vôd do Východoslovenskej nížiny, zásobáreň úžitkovej vody a využitie na rekreačné účely. Plocha nádrže je 14,22 km ² , dĺžka 14 km, maximálna šírka 4 km, maximálna hĺbka 25 m. Výstavba vodného diela Veľká Domaša trvala 6 rokov. Vodná hladina ukryla šesť obcí – Dobrá nad Ondavou, Kelča, Petejovce, Trepec, Veľká Domaša, Valkov a v obciach Bžany a Turany nad Ondavou došlo k zbúraní niekoľkých domov a budov v záplavovej časti. Namiesto obce Kelče vznikla na brehu Domaše nová obec Nová Kelča.
Rekreačné strediská v lokalite Domaše	Brehy jazera poskytujú priestor piatim rekreačným strediskám: Dobrá, Poľany - Monika, Holčíkovec - Eva, Nová Kelča - Krym a Valkov – Tišava (okres Stropkov). Každé stredisko je zaujímavé niečím iným, všetky však poskytujú upravené pláže, požičovne športových potrieb, ihriská, reštaurácie a občerstvenia. Po príjemne strávenom dni si rekreanti prídu na svoje aj večer. Vo väčšine stredísk, najmä v letných mesiacoch, pulzuje rušný nočný život spojený s diskotékami a rôznymi kultúrnymi podujatiami.
Kaštieľ Hanušovce nad Topľou	Architektonickou dominantou východoslovenskej obce Hanušovce nad Topľou je renesančno-barokový kaštieľ, ktorý postavili na prelome 17. a 18. storočia. Jeho charakteristickými črtami sú výrazné nárožné veže a bohatá štuková výzdoba interiéru a fasády kaštieľa. Kaštieľ je v súčasnosti sídlom Vlastivedného múzea s cennou historickou a prírodovedeckou expozíciou so zameraním na územie okresu Vranov nad Topľou. Súčasťou areálu kaštieľa je rozľahlý pamiatkovo chránený prírodno-krajinársky park- archeopark jedinečné archeologické múzeum pod holým nebom.
Hrad Čičva a okolie	V katastri obce Sedliská, 8 km severovýchodne od Vranova nad Topľou. Postavený v 13. storočí ako strážny hrad obchodnej cesty prvá písomná zmienka o ňom je z roku 1270. Viackrát prestavaný za Drugethovcov v 16. storočí sa na hrade konali stoličné zhromaždenia, bol tu umiestnený archív Zemplínskej stolice, ale aj jej väzenie. Imrich Thököly nielenže hrad dobyl v roku 1684, ale v Košiciach dal popraviť hradného pána Žigmunda Drugetha – posledného mužského potomka najmocnejšieho feudálneho rodu, ktorý tu v kraji vládol skoro štyri storočia. Po potlačení stavovského povstania bol na cisársky príkaz v roku 1711 zbúraný. Hrobka a hroby členov rodiny Hadik-Barkoczy, kameňolom, archeologické nálezisko, osídlenie hradného vrchu pred vznikom hradu, ...
Bazilika Minor Narodenia Panny Márie	Bol postavený v roku 1580. Z hľadiska architektonického vývoja predstavuje typ neskorogotickej monumentálnej sakrálnej stavby. Fasáda je členená opornými piliermi a neskorogotickým portálom na južnej strane. Vysoká masívna veža bola koncom 18. storočia regotizovaná v duchu romantickej pseudogotiky. Dnešná jednotná baroková výzdoba interiéru pochádza z prvej

	<p>polovice 18. storočia. centre oltárnej nadstavby je umiestnený obraz Panny Márie. Je to olejová maľba na plátne s výškou 60 cm a šírkou 40 cm. Obraz patrí k typu elensis – Matky Božej Láskavej. Počiatky verejnej úcty tohto obrazu sú spojené s rokom 1728, kedy bol prenesený do kostola, ako to ukazujú freskové maľby pod chórom. Na hlavnom oltári po ľavej strane sa nachádza socha sv. Pavla, prvého pustovníka, patróna rádu pavlínov. Po pravej strane je socha sv. Antona, pustovníka. Symetricky po ľavej a pravej strane nájdeme sv. Štefana a sv. Ladislava, maďarských svätých. Je to svedectvo spojenia rádu pavlínov s dejinami Maďarska, kde vznikol, rozšíril sa a pôsobil (1261 – 1786). Vranovský kostol opatruje tiež veľmi cennú barokovo – rokokovú liturgickú súpravu, ktorá pozostáva z monstrancie, kalicha, cibória a pacifikálového kríža. Tieto liturgické predmety pochádzajú od najznámejšej osobnosti barokového zlatníctva na Slovensku Jána Silašiho. Liturgická súprava je národnou kultúrnou pamiatkou.</p>
Dubnícke opáľové bane – obec Zámotov	<p>Obec Zámotov (okres Vranov nad Topľou) na svojej webovej stránke uvádza, že je východnou obcou do Slanských vrchov a opáľového územia z východnej strany regiónu, čo zdôrazňuje aj sloganom Opáľové bane – náš skvost. Bez prehánania možno o Dubníckych opáľových baniach povedať, že sú svetovým unikátom. Nikde na svete by ste totiž nenašli miesto, kde by sa opál ťažil banským spôsobom tak dávno a v takom rozsahu, ako práve na východnom Slovensku. Predtým, než sa objavili opáľové náleziská v Mexiku a Austrálii, boli východoslovenské opáľové bane jediným miestom na svete, kde sa opály ťažili. Dubnícke opáľové bane sa stali významnými už od šestnásteho storočia, ale výnimočnosť tamojších opáľov sa umocnila až neskôr, keď si dubnícke opály obľúbila Napoleonova cisárska rodina. Opáľové bane počas svojho fungovania prestriedali niekoľko nájomníkov (áno, bane sa naozaj prenajímali), až kým sa v roku 1922 miestna ťažba neukončila najmä z ekonomických dôvodov. Najväčší opál z tejto lokality má hmotnosť takmer šesťsto gramov a dnes je vystavený v prírodopisnom múzeu vo Viedni. Dubnícke opáľové bane možno spoznať prostredníctvom Opáľového náučného chodníka, ktorého absolvovanie je zážitkom pre každého, koho zaujíma baníctvo či mineralógia. Nudiť sa tu však rozhodne nebudú ani rodiny s deťmi.</p>
Slanské vrchy	<p>Pešie a cyklistické turistické trasy, vrcholy ako turistické ciele, lesné a lúčne biotopy, fauna a flóra, náučné chodníky, minerálne pramene a studničky, chránené prírodné územia, poľovníctvo, vojenská história a SNP, ...</p>
Rieka Ondava a Malá Domaša	<p>Vodácka turistická trasa, migračné a hniezdné biotopy vodného vtáctva, rybolov, ...</p>

1.3.2 Vybrané atraktivity okresu Humenné

Patrí medzi väčšie okresy Slovenska vďaka rozlohe 754 km². Leží na severovýchode Slovenska. Na západe, severe a východe hraničí so 4 okresmi Prešovského kraja (Vranov nad Topľou, Stropkov, Medzilaborce a Snina) a na juhu s dvoma okresmi Košického kraja (Sobrance a Michalovce). Na severe, na úseku dlhom približne 4 km, ho ohraničuje štátna hranica s Poľskom. Okres má členitý povrch. Na jeho území sa rozprestierajú Vihorlatské vrchy, Beskydské predhorie, Ondavská vrchovina a Laborecká vrchovina. Najvyšším vrchom a zároveň najvyšším bodom územia je Vihorlat, týčiaci sa do výšky 1 076 m nad morom.

Lokalita	Popis
Renesančný kaštieľ v Humennom	Národná kultúrna pamiatka - bol postavený na mieste stredovekého vodného hradu, jednoduchej vežovitej stavby obohnanej vodnou priekopou. Bol postavený rodinou Drugethovcov v rokoch 1619 až 1641 na mieste vypálenej zemepanskej kúrie. Má štvorcový pôdorys s centrálnym dvorom. Jeho bezpečnosť mali zaručovať štvorhranné veže v nárožiach. Veža so vstupnou

	bránou a padacím mostom ponad vodnú priekopu sa vypína uprostred priečelia. Jednotný vzhľad dostala budova v roku 1787, keď Štefan Csáky prestaval celú západnú stranu kaštieľa. Andrásyovci dali kaštieľ prestavať, pričom sa celkom stratil domáci charakter stavby a nahradila ho pseudoforma francúzskych barokových kaštieľov.
Vihorlatské múzeum	Počiatky histórie Vihorlatského múzea siahajú do roku 1960 a sú spojené s rozhodnutím Rady Mestského národného výboru, že zrenovovaný kaštieľ v Humennom bude slúžiť aj múzejným účelom.
Hrad Jasenov	Zrúcanina hradu na zalesnenom chrbte Humenských vrchov na juh od Humenného. Hrad postavili v 13. storočí po vpáde Tatárov. Drugethovia sa stali jeho majiteľmi po bitke pri Rozhanovciach (1312) a patrili im až do 17. storočia. V 19. storočí sa ho zmocnili Andrásyovci. Snahu o záchranu hradu prejavili začiatkom 20. storočia vtedajšie pamiatkové orgány. Zaujímavý je nález kachlíc s obrazom anjela držiaceho pred sebou štít s troma štylizovanými ľaliami. Predstavuje erb mesta Košíc, ktorého typárium vzniká už na začiatku 15. storočia.
Hrad Brekov	Ani zub času neubral na pôsobivosti a turistickej atraktivite ruinám stredovekého hradu Brekov. Je ho možné ľahko sledovať pri ceste medzi Strážskym a Humenným. Bol vybudovaný v stredoveku ako strážny hrad spolu s inými blízkymi zemplínskymi hradmi Jasenov, Vinné a Čičava na hradnom kopci. Dnešnú podobu získal hrad v roku 1575 za Mikuláša Drugheta, keď sa vystavalo prvé predhradie, vstupná veža so štvorcovým pôdorysom a rozšírilo sa opevnenie pred druhou bránou v nádvorí. Z hradného vrchu je pekný výhľad na Humenné, Strážske a chrbát Krivoštianky (549 m), ktorý vystupuje nad protiľahlým brehom Laborca. V rokoch 1971 - 1980 uskutočnilo Zemplínske múzeum v Michalovciach archeologický výskum. Pri výkopoch sa našlo množstvo úlomkov kachlíc, z ktorých sa podarilo zrekonštruovať niekoľko celých kusov.
Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých	Národná kultúrna pamiatka je významnou sakrálnou stavbou, ktorá sa nachádza v centre mesta Humenné. Bývalý františkánsky kláštor, dnes farský rímskokatolícky kostol, je najvýhodnejšie položená gotická stavba v Európe mimo tehlovej gotiky. Súčasťou výzdoby kostola sú vitrážové okná akademického maliara Mikuláša Klimčáka, rodáka z Humenného. V kostole sú umiestnené i telesné pozostatky svätého Bonifáca, ktoré dostal humenský pán Žigmund II. Drugeth do daru od pápeža v roku 1677. Terajší kostol nám predstavuje veľkú jednoloďovú stavbu s polygonálne ukončenou svätyňou. Stavba kostola pochádza z gotického slohu.
Socha dobrého vojaka Švejka	Od roku 2000 stojí na železničnej stanici v Humennom v jej bezprostrednej blízkosti, socha dobrého vojaka Švejka s dobromyseľným úsmevom a neodmysliteľnou fajkou pri studni, z ktorej pri jeho pamätnej návšteve v Humennom na začiatku 20. storočia tiekla „znamenitá železitá voda“. Autorom sochy je humenský sochár Jaroslav Drotár. Po stopách dobrého vojaka Švejka vedie trasa z Humenného po obnovení železničnej trase do poľského mesta Sanok, kde sa nachádza legendárny hotel Trzema Rózami i ulička Dobrého vojaka Švejka taktiež s nezabudnuteľnou podobou Dobrého vojaka Švejka vo forme sochy.
Expozícia ľudovej architektúry a bývania – skanzen	Bola vybudovaná v rokoch 1974 - 1982 a verejnosti sprístupnená v roku 1984. Na pomerne malej ploche sa v priebehu desiatich rokov podarilo sústrediť najtypickejšie stavby z regiónu severovýchodného Slovenska a štrnásť objektov ľudovej architektúry a jednu sakrálnu stavbu. Objekty nachádzajúce sa v skanzene nesú v sebe charakteristiku staviteľstva východokarpatskej oblasti, kde hlavným stavebným materiálom bolo drevo, hlina, kameň a slama.

1.3.3 Vybrané atraktivity okresu Snina

Okres Snina sa nachádza v severovýchodnom cípe Slovenska, susedí na východe s Ukrajinou, na severe s Poľskom. Nachádza sa tu trojhраниčný vrch Kremenec 1221 m

a najvýchodnejšie položená obec Slovenska Nová Sedlica. Medzi najvýznamnejšie jedinečnosti okresu patria:

Lokalita	Popis
Národný park Poloniny a CHKO Vihorlat	NP Poloniny je najvýchodnejší a najmladší národný park s najvyššou koncentráciou prírodných lesov (pralesov) na Slovensku. Lesy sú z 90 % prevažne bukové a jedľovo-bukové. CHKO Vihorlat vyhlásená v roku 1973 na ochranu sopečného pohoria, prevládajú tu bukové lesy. Najpozoruhodnejšími prírodnými atraktivitami je jazero Morské oko (13,8 ha, 609 m n. m.) v bývalej sopečnej kaldere vzniknuté zahradením riečky Okny pod Sninským kameňom (1008 m n. m.). Vedie k nim Náučný chodník Sninské rybníky, začínajúci v rovnomennej rekreačnej oblasti v nadmorskej výške 310 m n. m. Rybníky zmenili svoj pôvodný poľnohospodársko-chovateľský účel na dnešný rekreačný a návštevníkom sú známe ako Biokúpalisko Sninské rybníky. V roku 2007 boli Karpatské bukové pralesy pohoria Vihorlat (NPR Vihorlat) a Poloniny (PR Havešová, Rožok, Stučica) zapísané spoločne s pralesmi na Ukrajine do zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Nachádza sa tu aj vodárenská nádrž Starina, ktorá sa pre cestovný ruch nevyužíva.
Klasicistický kaštieľ v Snine a Fontána so sochou Herkulesa	Klasicistický kaštieľ (NKP) v Snine dala postaviť v roku 1781 grófka Terézia van Dernáthová, vnučka z rodu Drugethovcov, ktorí boli pánmi Sniny od roku 1321. jej synovia ho predali v roku 1799 Rhollovcom, podnikateľom v baníctve a hutníctve, ktorí vo Vihorlate objavili železnú rudu. A práve v ich železiarňach v zemplínskych Hámroch bola uliata socha Herkulesa (NKP z roku 1841), ako zápasí s kyjakom v ruke s trojhlavým drakom. Kaštieľ prechádza v súčasnosti rekonštrukciou, bude v ňom umiestnené múzeum aj galéria.
Drevené chrámy – národné kultúrne pamiatky	Hrabová Roztoka – Cerkov sv. Vasiľa (Bazila) Velikaho z pol. 18. stor. Kalná Roztoka – Cerkov sv. Vasiľa (Bazila) Velikaho z r. 1730 Ruský potok – Cerkov svjatoho Michala archanhela z pol. 18. stor. Topoľa – Cerkov svjatoho Michala archanhela okolo r. 1700 Uličské Krivé – Cerkov svjatoho Michala archanhela z r. 1718 Jalová – Cerkov sv. velikomučeníka Juraja z r. 1792 Šmigovec – Cerkov Voznesiňa Hospoda (Nanebovstúpenie Pána) z r. 1894 z obce Nová Sedlica – Cerkov svjatoho Michala archanhela z r. 1754 prenesený do skanzenu v Humennom z obce Zboj z r. 1766 prenesený do skanzenu v Bardejovských kúpeľoch
Vojnové cintoríny z 1. svetovej vojny	Vojnový cintorín v Snine I (Giglovo) 189 vojakov Vojnový cintorín v Snine II (epidemický) cca 300 vojakov obec Osadné – v krypte pravoslávneho kostola 1025 vojakov; Stakčín 959, Topoľa 240, Runina 90 vojakov a mnohé ďalšie v obciach Dlhé nad Cirochou, Hostovice, Kolbasov, Kolonica, Lodomirov, Parihuzovce, Pčoliné, Príslop, Ubl'a, Ulič a Zboj. Taktiež v obciach zaniknutých v súvislosti s výstavbou VN Starina.
Astronomické observatórium a planetárium v Kolonickom sedle	Nachádza sa v oblasti Parku tmavej oblohy v NP Poloniny, čo je výbornou podmienkou pre kvalitné nočné astronomické pozorovania. Okrem odborných pozorovaní sa konajú za priaznivého počasia aj pozorovania pre verejnosť, ktoré sú výhradne na objednávku. Nachádza sa v ňom 6 teleskopov, vrátane Vihorlatského národného teleskopu (2. najväčší ďalekohľad na Slovensku s priemerom hlavného zrkadla 1 meter).

1.3.4 Vybrané atraktivity okresu Medzilaborce

Okres Medzilaborce je počtom obyvateľov 12 004 (ŠÚ SR 31.12.2017) najmenším okresom na Slovensku. Vo vidieckych sídlach žije 45% obyvateľov okresu. Viac ako 2000 obyvateľov nemá ani jedna vidiecka obec. Leží na severovýchode Slovenska a má iba dva

susediace okresy, a to na východe Stropkov a na juhu Humenné. Medzi jeho najvýznamnejšie jedinečnosti okresu patria:

Lokalita	Popis
Múzeum moderného umenia Andyho Warhola Medzilaborce	Múzeum bolo otvorené v roku 1991. Andy Warhol, výtvarník, predstaviteľ pop-artu, bol umelcom, ktorý z každodenných vecí vedel spraviť umenie. V 60. tých rokoch začal s maľbami slávnych amerických produktov ako série plechoviek Campbellovej polievky a Coca-Coly. Prešiel na sieťovú tlač, so snahou nielen o tvorenie umenia masového tovaru, ale aj k masovej tvorbe umenia. Kolekcia múzea je orientovaná tak, aby jednotlivé diela reprezentovali najdôležitejšie etapy a obdobia jeho tvorby (160 diel v trvalej expozícii). Veľká sála múzea patrí jeho originálom a plagátom. Návštevník tu taktiež nájde dokumenty a artefakty o jeho pôvode i pôvode jeho rodičov z neďalekej obce Miková, ktorí sa vysťahovali do USA. Narodil sa 6. augusta 1928 v Pittsburghu († v New Yorku 1987), mal dvoch starších bratov Paula (*1922, †2014) a Johna (*1925, †2010). Otec Andrej Varchola/Andrew Warhola (*1886, †1942) pracoval ako robotník a baník. Matka Júlia Varcholová/Julia Warhola (*1892, †1972) deti viedla k úcte k viere, rodine a tradičným hodnotám. Žili veľmi skromne, pravidelne navštevovali gréckokatolícke bohoslužby. V roku 2016 oslávilo Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach 25. výročie svojho vzniku. Pri tejto príležitosti ho navštívil synovec Andyho Warhola Donald Warhola so svojou manželkou a synom Andym.
CHKO Východné Karpaty	Pôdorych CHKO je výrazne pretiahnutý od juhovýchodu na severozápad, na severe hraničí s Poľskom a na východe s Ukrajinou. Najrozšírenejšími lesnými spoločenstvami sú bukové, menej jedľovo-bukové pralesovité porasty s výskytom vlka, rysa a medveďa. Nachádza sa tu národná prírodná rezervácia Palotské jedliny a 5 prírodných rezervácií.
Monastyr Zoslania sv. Ducha – Krásny Brod	Je najstarším pútnickým miestom súčasnej prešovskej gréckokatolíckej eparchie. Patrí medzi jeden z najstarších a najvýznamnejších monastýrov (monastyr – kláštor mníchov východného obradu) na Slovensku. Jeho história siaha do 14. storočia.
Vojnové cintoríny	V meste Medzilaborce je evidovaných 7 hrobových miest z 1. svetovej vojny, kde je pochovaných približne 1477 obetí. V okrese Medzilaborce sa nachádza 41 vojnových cintorínov. V obci Kalinov, pri kostole, sa nachádza cintorín vojakom sovietskej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní obce v 2. svetovej vojne. Cintorín je oplotený a udržiavaný.
Sakrálne stavby a pamiatky	V okrese Medzilaborce sa nachádza iba jeden rímskokatolícky kostol (kostol Panny Márie v Medzilaborciach). Všetky ostatné kostoly sú gréckokatolícke a pravoslávne. V meste Medzilaborce: - Cerkev sv. Ducha z r. 1949 (pravoslávny); Cerkev sv. Bazila Veľkého z konca 18. storočia (gréckokatolícky); Cerkev sv. Michala archanjela Borov prestavbou staršieho chrámu z r. 1775 (gréckokatolícky); Cerkev sv. Michala archanjela Vydraň z r. 1814 zničený, v roku 1944 znovu postavený (gréckokatolícky).

1.3.5 Vybrané atraktivity okresu Stropkov

Okres Stropkov sa nachádza na severovýchode Slovenska v Prešovskom samosprávnom kraji. Okres susedí s okresmi Medzilaborce, Humenné, Vranov nad Topľou a Svidník. Severná hranica je v dĺžke 2 km zároveň aj štátnou hranicou s Poľskom. Tvar okresu je pretiahnutý od severu na juh.

Lokalita	Popis
ZOO park	Areál ZOO parku v Stropkove je situovaný na východe Slovenska v centre mesta Stropkov na hlavnom ťahu medzi Ukrajinou a Poľskom. Vznikol v roku 1984, keď sa z iniciatívy detí a rodičov začalo s výstavbou Stanice mladých prírodovedcov pri Dome pionierov a mládeže. Tá sa neskôr premenovala na

	<p>zoopark. V súčasnosti je táto malá zoo so svojou veľkou ponukou jedinou svojho druhu na Slovensku. Nielenže predstavuje množstvo zvierat v 40 voliérach, ale plní aj ochranu genofondu našej planéty. Návštevníci sa môžu potešiť aj krásou vzácnych rastlín, kríkov a stromov. Areál je pre potešenie malých návštevníkov dotvorený atypickými detskými zariadeniami, rozprávkovým bufetom Červená čiapočka, či kontaktnou ZOO pre deti s možnosťou kŕmenia zvierat. Jeho bezbariérové prostredie je vhodné aj pre telesne postihnutých. Toto populárne zariadenie ponúka po celý rok príležitosť na rozptýlenie, poučenie, oddych a využitie voľného času pre deti mládež i dospelých v prostredí krásnej prírody.</p>
Kaštieľ Stropkov	<p>Je profánnym pozostatkom niekdajšieho Stropkovského hradu, z ktorého sa zachovala tiež sakrálna stavba, súčasný farský kostol, Sanktuárium Košického arcibiskupstva. Kaštieľ je majetkom Mesta Stropkov, ale tu situovaná múzejná a galerijná výstavná činnosť patrí do organizačnej štruktúry Krajského múzea v Prešove. V súčasnosti je v historickej „rytierskej sále“ dočasná výstava a pripravuje sa tu nová expozícia dejín mesta a regiónu Stropkov. V pôvodných podkrovných priestoroch určených na múzejné účely je stála výstava výtvarných diel Františka Veselého, výstava krojovaných bábik z celého sveta a časové výstavy podľa aktuálnej ponuky.</p>
Múzeum Tokajickej tragédie	<p>Pamätná izba bola vybudovaná v roku 1969 ako pamiatka na 19. novembra 1944, kedy zavraždili fašisti 32 nevinných mužov v Tokajiku.</p>
Kláštor na bukovej hôrke	<p>História Bukoveckého kláštora rádu sv. Bazila Veľkého sa datuje od roku 1742, no jeho korene sú o niekoľko desaťročí staršie. Pôvodne stála na mieste neskoršieho kláštora zanedbaná kaplnka. Istý čas sa o ňu staral pustovník Arzén, nazývaný Bosák. Býval v príbytku, ktorý pristavali ku kaplnke. Po jeho smrti boli objekty rozšírené, čím vznikol kláštor. Východne od tohto objektu stál kamenný kostol, na ktorom bol zaznamenaný rok 1683. V období pred prvou svetovou vojnou bol Bukovecký kláštor dôležitým centrom cirkevného života gréckokatolíkov.</p>
Gréckokatolícky chrám v obci Potoky	<p>Drevený chrám postavený v roku 1773 je venovaný svätej mučeníci Paraskeve. Paraskeva sa stala známou ako ohlasovateľka evanjelia. Keď sa jej počas Diokleciánovho prenasledovania kresťanov pred pohanským súdom pýtali na jej meno, odpovedala že jej meno je Kristus. Paraskevu následne umučili v Ikóniu – dnešnom Konya v Turecku.</p>
Vrch Baňa	<p>Pre milovníkov prírody a turistických pochodov ponúkame návštevu jedného z najatraktívnejších vrchov v okolí mesta Stropkov - vrch Baňa s nadmorskou výškou 526 m. Na vrchol sa dostanete dobre udržiavanými turistickými chodníkmi, kde sa nachádza turistická útulňa, ktorá po dlhých rokoch stagnácie dostáva novú tvár v podobe kamennej útulne. V jej okolí sú už vybudované lavičky a pútač, na ktorom je vrcholová kniha, ako aj informácie o faune a flóre v tejto oblasti. Z vrchu Baňa doporučujeme navštíviť dnes už neprevádzkované kúpele Šarišský Štiavnik s funkčným minerálnym uhlíčitým - vápenatým - siričitým prameňom.</p>
Kaplnka drevená – kaplnka Piety	<p>Predstavuje drobnú drevenú sakrálnu architektúru na murovanom základe vybudovanú najskôr v závere 18. storočia. Objekt bol v priebehu 20. storočia viac krát predmetom drobných opráv (nová podmurovka, prístupové schodisko, nová výmalba). Drevená kaplnka je hodnotným dokladom drobnej sakrálnej architektúry z konca 18. storočia na východnom Slovensku je významným krajinotvorným činiteľom a vhodne dopĺňa námestie v okolí rímskokatolíckeho kostola. V interiéri sa nachádza Pieta (Sedembolestná Panna Mária), ľudová plastika z konca 18. storočia.</p>

1.3.6 Vybrané atraktivity okresu Svidník

Okres Svidník sa nachádza sa v severovýchodnej časti Slovenskej republiky na území Ondavskej a Laboreckej vrchoviny v slovensko-poľskom pohraničí. Táto poloha v tesnom susedstve Duklianskeho priesmyku a Poľska ovplyvnila osobitý historický vývin, ktorý

pretrváva dodnes. Územie okresu je pretiahnuté v smere sever juh, pričom severná časť je niekoľkonásobne širšia ako južná časť. Hraničí so štyrmi okresmi Prešovského samosprávneho kraja (Bardejov, Prešov, Vranov Nad Topľou a Stropkov), na severe je dlhá okresná hranica súčasne štátnou hranicou s Poľskom. Táto periférna poloha výrazne negatívne ovplyvňuje rozvoj okresu, i keď v budúcnosti môže byť zdrojom jeho ekonomického rozvoja.

Lokalita	Popis
Vojenské múzeum	Centrálne expozičné múzeum, ktoré je umiestnené v hlavnej budove tzv. Vojenského múzea Svidník, dokumentuje vojenské dejiny Slovenska v rokoch 1914 – 1945. Návštevníkovi sa tu pútať formou, prostredníctvom trojrozmerných predmetov, dobových fotografií a rôznych písomností, poskytujú informácie o novodobých vojenských dejinách Slovenska, ohraničených vypuknutím 1. svetovej vojny až po skončenie 2. svetovej vojny. Do expozície je zakomponovaných množstvo zaujímavých múzejných exponátov – vojenských rovnošiat, rádov, medailí, vyznamenaní, odznakov, zástav, ručných chladných a palných zbraní, ako aj nálezov z bojísk. V expozícii sa nachádzajú aj unikátne múzejné exponáty, akými sú vojenské rovnošaty maršala K. S. Moskalenka, veliteľa 38. armády a gen. Ludvíka Svobodu, veliteľa 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, ktorých jednotky bojovali v Karpatsko-Duklianskej operácii.
Vyhliadková veža Dukla	V priestore Duklianskeho priesmyku na slovensko-poľských hraniciach sa nachádza vyhládka veža, z ktorej môže návštevník vidieť široký priestor slovenského a poľského územia – dejiska bojov počas Karpatsko-duklianskej operácie. Veža bola sprístupnená verejnosti v roku 1974 pri príležitosti 30. výročia bojov o Duklu. Je vysoká 49 m a bola postavená na mieste pôvodnej drevenej vyhládka veže z roku 1959 v blízkosti dočasnej pozorovateľne veliteľa 1. čs. armádneho zboru.
Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku	Patrí medzi najstaršie národnostné múzea s celoslovenskou pôsobnosťou, ktoré sa venuje dokumentácii základných etáp kultúrno-historického a sociálno-ekonomického vývoja Ukrajincov na Slovensku. Múzeum má tri expozície: Národopisná expozícia v prírode – skanzen, Umelecko-historická expozícia – Galéria Dezidera Millyho a Hlavná kultúrno-historická expozícia.
Chrám sv. Mikuláša Bodružal	Na vyvýšenom mieste nad cestou stojí od roku 1658 drevená cerkev zasvätená sv. Mikulášovi. Patrí medzi najstaršie a najlepšie zachované chrámy východného obradu na Slovensku. Z typologického a konštrukčného hľadiska patrí do väčšej skupiny lemkovských chrámov. Trojpriestorová zrubová stavba, pôvodne z jedľového dreva, stojí na nízkej kamennej podmurovke. V roku 1902 sa uskutočnila generálna oprava chrámu, počas ktorej došlo k premalbe všetkých architektonických častí a ornamentiky ikonostasu. Chrám dodnes plní pôvodnú kultovú funkciu a pravidelne sa v ňom konajú liturgické obrady.
Hvezdáreň Roztoky	Okresná hvezdáreň, ktorá je obkolesená nádhernou prírodou. Po zrealizovaní rozsiahlej rekonštrukcie slúži širokej verejnosti na večerné pozorovania, krátke expedície a viacdňové pobyty zaručujúce ten pravý odpočinok v lone beskydskej prírody. Hvezdáreň Roztoky bola zriadená v roku 1982 ako astronomické pracovisko s dočasným sídlom vo Svidníku. Koncom osemdesiatych rokov sa presťahovala do zrekonštruovanej budovy bývalej colnice v Roztokoch. Po strate právnej subjektivity v roku 2001 sa pracovisko pričlenilo k Hvezdárnami a planetáriu v Prešove. Od polovice roka 2003 je Hvezdáreň Roztoky pričlenená k Podduklianskému osvetovému stredisku.
Galéria Dezidera Millyho	Približuje život a kultúru Rusínov a Ukrajincov na území okresu. Nachádza sa v barokovom kaštieli z 18. storočia a je druhou expozíciou Múzea ukrajinskej kultúry. Centrálne miesto v expozícii majú diela Dezidera Millyho, jedného z najvýznamnejších maliarov radov Rusínov a Ukrajincov Slovenska,

	príslušníka generácie 1909, ktorý vošiel do dejín moderného výtvarného umenia na Slovensku ako jeden z jeho zakladateľov.
--	---

1.3.7 Vybrané atraktivity okresu Bardejov

Okres Bardejov je významným svojou históriou a množstvom kultúrno-historických a sakrálnych pamiatok. Leží na severe Prešovského kraja, na severe hraničí s Poľskom, na západe s okresom Stará Ľubovňa a okresom Sabinov, na juhu s okresom Prešov, na východe so Svidníkom. Medzi jeho najvýznamnejšie jedinečnosti okresu patria:

Lokalita	Popis
Mesto Bardejov zapísané v zozname UNESCO v roku 2000	To v roku 1986 ako prvé mesto v bývalom Československu získalo európsku cenu – Zlatú medailu za záchranu a obnovu dedičstva v pamiatkovej rezervácii. Množstvo kultúrno-historických objektov v historickom jadre mesta, spolu s komplexom židovského suburbia z konca 18. storočia, bolo v roku 2000 zapísané do Zoznamu svetového a kultúrneho dedičstva UNESCO. K najcennejším pamiatkam mesta patrí Bazilika minor sv. Egídia, goticko-renesančná budova mestskej radnice s ojedinelou expozíciou ikon, meštianske domy a zachovalý systém mestského opevnenia.
Bardejovské kúpele a Šarišské múzeum Bardejovské kúpele	Mínérálne pramene v Bardejovských kúpeľoch sa prvýkrát spomínajú v roku 1247. V roku 1777 tu bol postavený prvý hostinec. Medzi najvýznamnejšie osobnosti, ktoré kúpele navštívili, patria: rakúsko-uhorský cisár Jozef II. (1783), druhá manželka Napoleona Mária Lujza (1809), ruský cár Alexander I. (1821) a manželka Františka Jozefa I., cisárovná Alžbeta (1895). V roku 2016 dosiahla návštevnosť počet 24 939 klientov, a to aj vďaka rekonštrukciám hotelov (Alexander a Alžbeta v rokoch 2015-2016). Očakávaná je aj rekonštrukcia historického hotela Dukla zo začiatku 20. storočia. Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry – Šarišské múzeum Bardejovské kúpele zhromažďuje ľudové stavby z horného Šariša a Zemplína. Je to najstaršia expozícia ľudovej architektúry na Slovensku sprístupnená od roku 1965.
Rímskokatolícky kostol sv. Františka z Assisi	<ul style="list-style-type: none"> Rímskokatolícky kostol sv. Františka z Assisi v Hervartove z r. 1500, zapísaný v UNESCO v roku 2008 a ďalšie drevené kostoly v bardejovskom okrese <p>Najvýznamnejším kostolom v okrese Bardejov je rímskokatolícky kostol sv. Františka z Assisi v Hervartove z r. 1500, zapísaný v UNESCO v roku 2008. Je najstarším a najzachovalejším dreveným kostolom na Slovensku. Na jeho hlavnom oltári je zobrazená sv. Katarína a sv. Barbora, bočné krídla oltára sú v budapeštianskej galérii.</p> <p>Medzi ďalšie významné drevené kostoly patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> Frička – sv. Michala Archanjela z r. 1829 (gréckokatolícky) Jedlinky – Chrám Ochrany Presvätej Bohorodičky z r. 1763 (gréckokatolícky) Kožany – Chrám Stretnutia Pána so Simeonom z r. 1760 (gréckokatolícky) Krivé – Chrám sv. Lukáša Evanjelistu z r. 1826 (gréckokatolícky) Lukov – Venécia – Chrám sv. Kozmu a Damiána z r. 1708-1708 (gréckokatolícky) Mikulášová – Chrám Ochrany Presvätej Bohorodičky z r. 1730, v r. 1931 prevezený do skanzenu Bardejovské kúpele (gréckokatolícky) Tročany – Chrám sv. Lukáša Evanjelistu z r. 1739 (gréckokatolícky)
Hrad Zborov	Starší názov hradu Zborov je Makovica. Bol postavený v 13. storočí po tatárskom vpáde na mieste slovanského hradiska. Je to výrazná dominanta okolia – pohraničný hrad pri ceste do Poľska. Je súčasťou prírodnej rezervácie Zborovský hradný vrch.
Pútnické miesto Gaboltov	V historických listinách sa píše o pôsobení rytierskeho rádu križiakov zvaných „strážcovia Božieho hrobu v Jeruzaleme“, ktorí sa podpisovali ako „cruciferi de Gabolto“, ktorí pred rokom 1212 získali majetok obce Gaboltov. Tu založili kláštor a postavili kostol zasvätený sv. Vojtechovi. Z neznámych dôvodov v 2. pol. 13. stor. odišli. V súčasnosti je obec Gaboltov

	pútnické miesto, známe už celé stáročia predovšetkým svojou úctou k Panne Márii Karmelskej a svätovojtešskou tradíciou.
--	---

1.3.8 Vybrané atraktivity okresu Sabinov

Okresné mesto Sabinov bolo súčasťou kráľovského hradu Šariš (1248), má šošovkovitý tvar námestia, ktoré je obklopené meštianskymi domami a bol členom Pentapolitany.

Lokalita	Popis
Mesto Sabinov (Oskarové mesto)	Dominantou mesta je Kostol S'atia sv. Jána Krstiteľa, v ktorom sa nachádzajú plastiky z dielne majstra Pavla z Levoče. Ďalšími sakrálnymi pamiatkami sú Kostol evanjelický (pôvodne nemecký) z rokov 1796 – 1802, Kostol evanjelický (pôvodne slovenský) z roku 1820, Grécko-katolícky Chrám najsvätejšieho srdca Ježišovho z rokov 1902 – 1904 – stavebná dominanta východnej časti centra mesta. Ďalšou stavebnou dominantou historického jadra mesta je Piaristické gymnázium. Bolo postavené v renesančnom slohu v roku 1530. V rokoch 1745 – 1748 bolo barokovo prestavané na dvojpodlažnú budovu a premenené na sídlo Kolégia piaristického gymnázia a dodnes je najvýznamnejšou barokovou pamiatkou v meste. Mestské hradby s dostavanými baštami s dvoma bránami z 15.-16. stor. sú súvislejšie zachované len na južnej strane. V roku 1964 režisér Ján Kadár a Elmar Klos nakrútili v Sabinove film Obchod na Korze, ktorý bol v roku 1966 ocenený cenou Americkej akadémie filmových umení – soškou Oscara za najlepší neanglický film. Je to príbeh z II. svetovej vojny spätý s tragickými osudmi židovských rodín. Hlavnými protagonistami filmu boli Jozef Kroner a poľská herečka Ida Kaminská. Doteraz je to jediný film natáčaný na Slovensku, ktorý získal túto prestížnu cenu.
Mesto Lipany	Medzi najvýznamnejšie kultúrno-historické pamiatky patria NKP Rímsko-katolícky Kostol sv. Martina z 13.-14. storočia s oltárom s plastikami sv. Martina, Madony a sv. Mikuláša sú dielom z dielne Majstra Pavla z Levoče. Významným je aj barokový kostol sv. Márie Magdalény.
„Šarišské bradlá“ medzi Šarišským Jastrabím a Lutinou	Chránené tvrdoše tvoriace prírodnú pamiatku s rozlohou cca 20 ha. Sú to stredne veľké až drobné hrebene typu kozích chrbtov vystupujúcich nad terén. Sú tvorené jurskými a spodnokriedovými vápencami. Šarišské Jastrabie – Lutina tvorí rozhranie medzi skupinou rusínsko – ukrajinských nárečí a strednou skupinou východoslovenských nárečí severného Šariša.
Bazilika Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Lutine	Najvýznamnejšie gréckokatolícke mariánske pútnické miesto na Slovensku od roku 1851. Apoštolským brevé pápeža Jána Pavla II. povýšená na hodnosť Bazilika minor v roku 1988. Svojou lokalizáciou v prírodnom prostredí čergovského predhoria a svojou duchovnosťou patrí k najkrajším na Slovensku.
Drienica – Lysá v Čergove	Čergov je flyšové pohorie tvorené odolnými hrubolavicovými pieskovecami s vložkami bridlic a je to pramenná oblasť Tople. Lyžiarsky areál Ski Drienica je vzdialený len 3 km od Sabinova, nachádza sa v pohorí Čergov (údolná stanica je vo výške 540 m n. m., vrcholná 760 m n. m.).

1.3.9 Vybrané atraktivity okresu Prešov

Okresné mesto Prešov s výrazným šošovkovitým námestím je tretím najväčším mestom na Slovensku a jeho historickým centrom prechádza 49 rovnobežka.

Lokalita	Popis
Mesto Prešov	Prvá písomná zmienka o Prešove je z roku 1247. Prešov patril do spolku 5 vplyvných miest. Mestskú pamiatkovú rezerváciu tvorí 325 pamiatok - najstaršou je gotická Caraffova väznica, najväčšou Konkatedrála sv. Mikuláša, zo sakrálnych pamiatok tu patrí aj Grékokatolícky chrám Jána Krstiteľa pravoslávny katedrálly chrám sv. Alexandra Nevského a Kalvária; morovú ranu pripomína baroková Immaculata. Ďalej sú to meštianske renesančné domy, radnica, židovská synagóga i evanjelické Kolégium.
Hrady okresu Prešov – Šarišský hrad, Kapušiansky hrad, Zbojnický hrad	Šarišský hrad NPR bol postavený na ochranu SJ obchodnej cesty údolím rieky Torusy a ako sledoval kráľovskú obchodnú cestu Magna Via. Prvá písomná zmienka je z roku 1245 a spomína sa pod menom Castrum Sarus. Vlastníctvo hradu sa vždy menilo len na základe dedenia, darov, dohôd, nikdy nie mečom – ohňom. V súčasnosti sa o obnovu hradu stará majiteľ- mesto Veľký Šariš, OZ Hradba Šariš a OZ Rákociho cesta. Kapušiansky hrad PR - chránil cestu z Prešova a vyberalo sa tu mýto. Bol postavený na strmom kopci v rokoch 1410-1420 na mieste zničeného kráľovského hradu z 13. storočia. Zvláštnosťou je, oproti iným hradom v okolí Prešova, že dlhodobo mal jedného majiteľa. Hrad, ako aj jeho poloha, je veľmi dobre strategicky riešený. Dnes je z neho veľmi zachovalá zrúcanina hradu s prekrásnou panorámou a 2 prístupovými cestami. Hrad Sol'nohrad (nad obcou Ruská Nová Ves) dnes poznáme pod názvom Zbojnický hrad PR. Strážil nielen cestu do Poľska, ale hlavne neďaleké ložiská soli.
Národná kultúrna pamiatka Solivar	V mestskej časti Solivar sa nachádza komplex technických pamiatok NKP Solivar, súvisiaca s ťažbou soli od roku 1417. V roku 1752 boli podzemné priestory zaplavené, čo vyzeralo ako koniec solivarského baníctva, no v 19. storočí sa našlo nové riešenie. Nad šachtou Leopold postavili gápeľ – drevené čerpacie zariadenie poháňané štyrmi pármami koní alebo volov. Kruhovým otáčaním sa do soľanky ponárali mechy ušité z volskej kože, ktorú preliali do drevených žľabov. Nimi stekal do ohrievaných kovových nádob, kde sa voda odparovala až kým ostala biela kryštalická soľ. Zachovali sa: gápeľ, varňa František, čerpane (drevené zásobníky na uskladnenie soľanky), klopačka, kaplnka sv. Rócha a zrekonštruovaný sklad soli.
CHA Dubnícke bane – obec Červenica	Najznámejšie lokality s výskytom opálu v Európe sa nachádzajú v Dubníku a Libanke pri Červenici v Slanských vrchoch. Dubnícke opály putovali cez Carihrad do Amsterdamu alebo do Orientu, odkiaľ ich dodávali na svetové trhy v Londýne a Paríži ako „orientálny opál“. Najkrajší a najväčší kus opálu s názvom Harlekým z roku 1775. Je najväčším nájdeným opálom na svete, má hmotnosť 607 g (3 000 karátov) a je uložený v Prírodovednom múzeu vo Viedni. Koncom 19. stor. ho ohodnotili na 700 000 dukátov. Ďalším je Trójsky oheň, ktorý je súčasťou francúzskeho korunného pokladu. Patril manželke cisára Napoleona Jozefíne.
Lačnovský kaňon a Jaskyňa Zlá diera v NPR Kamenná Baba	Krátka prechádzka vedie do NPR Kamenná Baba a do Lačnovského kaňonu s 9 vodopádmi a so skalnou vežou. Nachádza sa tu jaskyňa Zlá diera – jediná sprístupnená jaskyňa na SV Slovenska. Má dĺžku 343 m; jej vchod sa nachádza v lese (asi 1,8 km od Lipoviec). Jaskynné priestory sú sprístupnené od 1.4. do 30.11. Prehliadku jaskyne návštevníci absolvujú s prilbou a svetlami si tradičnými jaskyniarskymi karbidkami. Je fyzicky nenáročná, vhodná aj pre malé deti. Po absolvovaní prehliadky jaskyne sa návštevníci môžu osviežiť vodou z minerálneho prameňa Salvator.

Na podporu rozvoja cestovného ruchu je potrebné sledovať rozvoj v kontexte celého priľahlého územia a nesústreďovať sa len na Horný Zemplín a severo-východnú časť Slovenska, ale spojiť to aj s Dolným Zemplínom, Košicami a Košickým krajom, čím sa atraktivita regiónu podstatne zvýši.

1.4 Analýza dostupnosti územia

1.4.1 Dostupnosť okresu Vranov nad Topľou cieľového územia Domaša

Dostupnosť územia okresu Vranov nad Topľou cieľového územia Domaša je skúmaná z pohľadu:

- železničnej dopravy,
- autobusovej dopravy,
- cestná dostupnosť rekreačných stredísk okolo vodnej plochy Domaša,
- turistické trasy v okolí vodnej plochy Domaša,
- cyklotrasy v okolí vodnej plochy Domaša.

A/ Železničná doprava v okrese Vranov nad Topľou

Z hľadiska železničnej dopravy v okrese Vranov nad Topľou sú obce tohto regiónu len menej dostupné. Z Vranova nad Topľou ako okresného mesta je dopravu zabezpečujúca železničná sieť v podobe **neelektrifikovanej dvoj/jednokol'ajovej lokálnej trate** (Obrázok 1). Spojenie sa nachádza na trati Humenné – Vranov nad Topľou – Prešov s prípojami na trate Kysak – Košice, Košice – Bratislava a Košice – Praha. Samotné mesto Vranov nad Topľou má spojenie smer Prešov – Vranov nad Topľou – Humenné, železničnou traťou č.443 v smere Vranov nad Topľou- Trebišov na trať č. 192. Železničná doprava v okrese je zabezpečovaná výlučne dopravcom ŽSR (Železnice Slovenskej republiky).

Obce okresu pokryté železničnou dopravou sú: Pavlovce, Hanušovce nad Topľou, Bystré, Čierne nad Topľou, Hlinné, Soľ, Komárany, Vranov nad Topľou, Hencovce- v smere Vranov nad Topľou- Prešov a v smere Vranov nad Topľou- Trebišov: Sačurov a Sečovská Polianka.

Obrázok 1.4 Železničná sieť v okrese Vranov nad Topľou

Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3a/Railways_Slovakia_SK.svg

B/ Autobusová doprava v okrese Vranov nad Topľou

Autobusovú prepravu po vnútroštátnych linkách zabezpečuje autobusový prepravca SAD Humenné, a.s., OZ Vranov n. T. Autobusová doprava zabezpečuje dopravu do obcí okresu, najmä do tých, kde absentuje železničné spojenie. V smere Vranov nad Topľou- Prešov sú zastávky v obciach: Vranov nad Topľou, Čaklov, Soľ, Hlinné, Zlatník, Vyšný Žipov, Čierne nad Topľou, Bystré, Hanušovce nad Topľou, Pavlovce. V smere Vranov nad Topľou- Stropkov sú autobusovou dopravou zabezpečené obce: Majerovce, Sedliská, Vyšný Kazimír, Benkovce, Slovenská Kajňa, Žalobín a Malá Domaša.

Medzi najvýznamnejšie rekreačné strediská Domaše patria Domaša- Dobrá, Poľany – Monika, Holčíkovce – Eva, Nová Kelča, a Valkov-Tišava.

Najbližším rekreačným strediskom z hľadiska dostupnosti od mesta Vranov nad Topľou je Domaša- Dobrá (25 km) Poľany – Monika (20 km), Holčíkovce – Eva (22 km). Toto stredisko je autobusovou dopravou spojené v intenzite 2 krát denne autobusom 74 s číslom linky 713417. Dopravu zabezpečuje dopravná spoločnosť SAD Humenné. Časy odchodov sú: 10:20 a 17:45. Okrem spomínaného autobusového spojenia existujú alternatívne dva, ale nezabezpečujú dojazd až do rekreačných stredísk Domaše. Jedným z nich je spojenie do Malej Domaša v intenzite 4 krát denne, ale vzdialenosť Malej Domaša napríklad od rekreačného strediska Domaša Dobrá je 4 kilometre. Druhou alternatívou je spojenie rekreačného strediska v smere od Hanušoviec nad Topľou. Toto spojenie je zabezpečené len po obec Detrik (vzdialený od Domaše- Dobrej 7,7 km) autobusom s označením 65 a 22 s číslom linky 713410 s časmi odchodov: 6:05, 14:05 a 16:20 v pracovné dni a 9:50 v utorok a piatok.

Stredisko Nová Kelča (31 km) v smere Vranov nad Topľou- Stropkov je zabezpečená autobusovou dopravou, autobusom 23 s číslom linky 713418 dopravcom SAD Humenné s časmi odchodov: 5:10, 6:25, 10:15, 10:30 (nedele a sviatky), 11:40, 13:00, 14:30, 15:15, 16:40 a 19:10.

Stredisko Valkov je autobusovou dopravou zabezpečované zo Smeru Stropkov autobusovým spojením 75 s číslom linky 712408 s časmi odchodov: 6:30, 12:10, 15:10, výlučne v pracovné dni prepravcom SAD Humenné.

Informácie dopravcu boli aktualizované 1.9.2018.

C/ Cestná dostupnosť rekreačných stredísk okolo vodnej plochy Domaša

Všetky rekreačné strediská vodnej plochy Domaša (Veľká Domaša) sú zabezpečené cestnou sieťou. Tabuľka 1.2 uvádza vzdialenosti medzi vybranými mestami a rekreačnými strediskami s uvedením čísel ciest.

Tabuľka 1.2 Vzdialenosti medzi vybranými mestami a rekreačnými strediskami

Rekreačné stredisko	Prešov (km)	Číslo cesty	Vranov n. Topľou (km)	Číslo cesty	Stropkov (km)	Číslo cesty
Dobrá	42,1	18, 3630,3635	25,1	18,15, 3635	34,9	15, 3635
Holčíkovce- Eva	53,6	18,21,15, 556, 3634	24,7	18,15, 3634	24,4	15, 3634, 3629,
Poľany- Monika	56,1	18,15, 3635, 3630	23,0	18,15	26,9	15, 3629, 3573
Valkov- Tíšava	41,4	18,21,15, 3571, 556	40,2	15, 3571, 556	14,2	15, 3571, 556
Krym	48,9	18,21,15,5556	27,8	18,15	19,8	15
Nová Kelča	47,8	18,21,15, 556	30,3	15	18,7	15

D/ Turistické trasy v okolí vodnej plochy Domaša

Pahorkatinový charakter okolia Domaše je ideálnym miestom pre nenáročnú turistiku. Rekreačné strediská na Domaši sú priam predurčené na turistické rekreačné aktivity počas celého roka. Všetky trasy je možné realizovať bežnými spôsobmi presunu: peši, nordic walking (chôdza s paličkami), na bicykli, v zime na bežkách a, na koni, na kajakoch.

Východzími miestami (VM) môže byť RS Mládežnícka osada, RS Dobrá, RS Valkov, RS Turany nad Ondavou, RS Nová Kelča, RS Holčíkovce či RS Poľany.

Rekreačnou oblasťou Domaša prechádza 10 značkových turistických ciest:

1. Červene značkováná cesta: Matiaška – dolina Bžanského potoka – chrbát nad Medzichotárom – Vysokaňa – Grófňa – RS Dobrá – Mládežnícka osada – RS Poľany (asi 17 km); cesta pokračuje cez RS Holčíkovce – Kelčianky – Šnidárku – Piskorovce do obce Závada (25 km).

2. Modro značkováná cesta: Vranov nad Topľou, železničná stanica – Sady – sedlo nad Čičavou – polia na náhornej plošine – Kvakovce – RS Dobrá (21 km). V roku 2012 sa zrekonštruoval turistický chodník v dĺžke 17,6 km, ktorý spája Vranov nad Topľou, hrad Čičva a rekreačnú oblasť Domaša – Dobrá.

3. Modro značkováná cesta: Nová Kelča, salaš Alpina – Šnidárka – obec Tokajík – Tokajík, pamätník zastrelených občanov (11 km). Značkováná cesta pokračuje na Brusnicu, Stropkov a Šarišský Štiavnik (27 km).

4. Zelene značkováná cesta: RS Dobrá – Detrík – Vavrinec – Bystré, žel. stan. (17 km). K menším zmenám dôjde na úseku Bystré, minerálne pramene – Detrík.

5. Zelene značkováná cesta: RS Valkov – Jakubov – Ruský Kručov – Kamenec – Šandal – Baňa (24,5 km). Cesta pokračuje ďalej cez Rakovčik – Rajsovu horu – Ostrý vrch do Svidníka (18 km).

6. Zelene značkováná spojka: Piskorovce – križovatka s červene značkovanou cestou – pamätník zastrelených občanov v Tokajíku (6 km).

7. Žltá značkováná cesta: Slovenská Kajňa – Kvakovský potok – spoj s modrou značkou pri Pohlodku (5 km).

8. Žltá značkováná cesta: RS Dobrá – začiatok doliny Syrového potoka – Grófňa – RS Valkov – začiatok doliny bezmenného potoka – spoj s červenou značkou na chrbte (asi 9 km).

9. Žltá značkováná cesta: Bžany – Jakubov, spoj so zelenou značkou (2,5 km).

10. Žltá značkováná cesta: Prituľany – Ferligov, spoj s červenou značkou (2,5 km)

Vzhľadom na zastaralosť značkovania, nedostatok vychodených ciest a chodníkov vyskytujú sa kratšie úseky bez zreteľných komunikácií, ako aj staršie, slabo viditeľné značky. Na takýchto miestach treba postupovať opatrne od značky ku značke. Značenie turistických chodníkov nie je všade obnovované, väčšia časť turistických trás je bez značenia, preto odporúčame trasy absolvovať v sprievode turistického vodcu.

Východný breh nemá na turistiku také dobré podmienky ako západný, z ktoréhokolvek strediska možno (i na viac etáp) absolvovať okruh okolo vodnej nádrže. Na strmších svahoch treba zvýšiť opatrnosť a prechádzať v dostatočnej vzdialenosti od vodnej hladiny. Všade sú vychodené a miestami i upravené chodníky. Navrhnuté výlety a vychádzky sú iba stručným náčrtom. Návštevníci si ich môžu s použitím turistického mapy prispôbovať a vytvárať podľa záujmov, výkonnosti, schopností orientovať sa v teréne, časových možností i napojením sa na dlhšie značkové turistické cesty v okolí Domaše.

E/ Cyklotrasy v okolí vodnej plochy Domaša

Okolo vodnej plochy existuje cyklotrasa s názvom Okolo Domaše. Jej dĺžka je 39 kilometrov. Prevýšenie na tejto trase je 480 metrov. Trasa Okolo Domaše začína v obci Malá Domaša a pokračuje v nenáročnom rekreačnom trasovaní po ľavom brehu rieky Ondava cestou I/15 po most cez Ondavu do Lomného a v náročnejšom športovom trasovaní cestou III/55617 do Bžian a ďalej po účelovej a lesnej ceste rekreačnými zariadeniami na pravom brehu vodnej nádrže Domaša späť do východiskového miesta v obci Malá Domaša.

Druhou alternatívou je východiskový bod z mesta Prešov. Celková dĺžka cyklotrasy je cca. 98 km. Celkový priemerný čas na absolvovanie tejto cyklotrasy je 6-7 hodín. Z hľadiska profilu trasy je prevýšenie 265 m n.m. Celková obtiažnosť trasy je vnímaná na úrovni 3,5. Celkovo nastúpaných v rámci trasy je 700 m a stúpanie ako také je 38%.

Cyklotrasa má vymedzenú trasu z Prešova a je opäť končiaca v Prešove. Prešov-sídlisko II. (255 m n. m.) - Kapušany - Lipníky - sedlo Petič (340 m n. m.) - Hanušovce - Vyduma - Remeniny (186 m n. m.) - Matiaška - Detrik (320 m n. m.) - Domaša Dobrá - Malá Domaša (140 m n. m.) - Poľany-zas. SAD (260 m n. m.) - Eva-zas.SAD - Nová Kelča (180 m n. m.) - zas SAD - Turany nad Ondavou - Stropkov-Giraltovce - Kručov (218 m n. m.) - Fijaš - Giraltovce (206 m n. m.) - Kračúnovce - Chmeľov-zas. SAD (400 m n. m.) - Lipníky - Kapušany - Prešov-sídlisko II. (255 m n. m.)

Ďalšími z alternatívnymi cyklotrasami sú:

- **Cyklotrasa Na Domašu.**

Prešov, parkovisko ŽSR – Kokošovce – Sigord, jazero (380 m n. m.) – Sigord, Kvašná voda (490 m n. m.) – Sigord, učilište – Hanušovské sedlo (850 m n. m.) – Zlatá Studňa (570 m n. m.) – pod Oblíkom – Petrovce (310 m n. m.) – Hanušovce – Vyduma – Bystré (180 m n. m.) – Škrabské – Detrik (320 m n. m.) – Domaša, RS Dobrá (160 m n. m.) – Domaša, RS Valkov – Lomné (170 m n. m.) – Kručov (218 m n. m.) – Giraltovce – Kračúnovce – Chmeľov, zastávka autobusu (400 m n. m.) – Lipníky – Kapušany – Prešov, sídlisko II. (255 m n. m.)

Dĺžka celej trasy je cca 95 km, čas potrebný na absolvovanie celej trasy je 7-8 hodín. Profil trasy - prevýšenie: 692 m n.m. Obtiažnosť trasy je 4. Celkom nastúpaných v rámci trasy je 1 265 m, stúpanie na trase je 36%. Ide o náročnú trasu.

Obrázok 1.5 Cyklotrasa okolo Domaše

Zdroj: <https://www.bikemap.net/en/r/3642954/>

- **Cyklotrasa z Hanušoviec nad Topľou k Domaši**

Trasa začína v meste Hanušovce nad Topľou po ceste II/556 a pokračuje cez Giraltovce do Lomného a cestou III/5576 do Mrázoviec, Tokajíka a potom údolím potoka Ondalík do Holčíkoviec a cestou I/15 do Malej Domaše a ďalej cestou III/5573 k rekreačným zariadeniam na juhozápade Domaše do Dobrej a cez Detrík a Remeniny späť do Hanušoviec nad Topľou. Celková dĺžka tejto trasy v náročnejšom športovom trasovaní je 72,0 km s prevýšením 820/820.

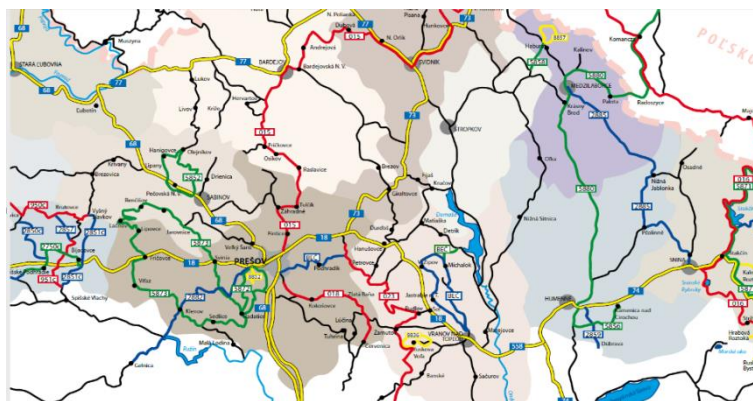
- **Cyklotrasa okolo Domaše z Vranova do Stropkova**

Trasa spája mestá Vranov nad Topľou a Stropkov dolinou rieky Ondava. Celková dĺžka tejto trasy v nenáročnom rekreačnom trasovaní po ceste I/15 je 41,0 km s prevýšením 310/250 m.

1.4.2 Dostupnosť z cieľového miesta k jedinečnostiam vo vymedzenom území

Dostupnosť cyklotrasami z turistickej rekreačnej destinácie Domaša a jej rekreačných oblastí k atraktivitám jednotlivých okresov

Sieť cyklistických chodníkov na území Prešovského samosprávneho kraja v posledných rokoch jasne napreduje. Posilňujú sa jednotlivé prepojenia, kde snahou je kvalitné prepojenie regiónu až s prihraničnými regiónmi Poľska. Existujúca sieť je pomerne dobrá, striedaná jednotlivými obtiažnosťami trás. Červenou farbou sú označované výlučne cyklomagistrály – diaľkové trasy, ktoré vedú viacerými okresmi a často aj kraji. Najčastejšie vedú údoliami riek alebo prechodmi hôr s aspektom prevedenia cyklistu najzaujímavejšími miestami krajiny, pričom sa kladie dôraz na nenáročnosť týchto trás. Kritériá náročnosti však nie sú bližšie špecifikované. Modrou farbou sú značené paralelné trasy k diaľkovým cyklomagistrálam. Sú to dlhšie trasy mimo magistrály, resp. náročnejšie trasy mimo magistrál. Zelenou farbou sa značia stredné a nenáročné trasy, okruhy zdravia a rodinné trasy. Žltou farbou sú značené spojky medzi cyklotrasami alebo krátke odbočky rôznym prírodným, historickým a technickým zaujímavostiam. Z hľadiska terénu ide o cestnú cykloturistiku, ktorej trasy sú zjazdné všetkými druhmi bicyklov (cestné, trekkingové, horské). Sú obyčajne vedené po asfaltových, prípadne penetrovaných cestách. Využívajú sieť ciest II. a III. triedy, asfaltové účelové komunikácie. V symbolike orientačných cykloprvkov sa používa pri veľkých i malých cyklosmerovkách logo cyklistu vo farbe príslušnej trasy. Cyklista ide po rovine. Druhým typom je horská cykloturistika, kde trasy sú obyčajne zjazdné iba na horských bicykloch (prípadne na trekkingových bicykloch).

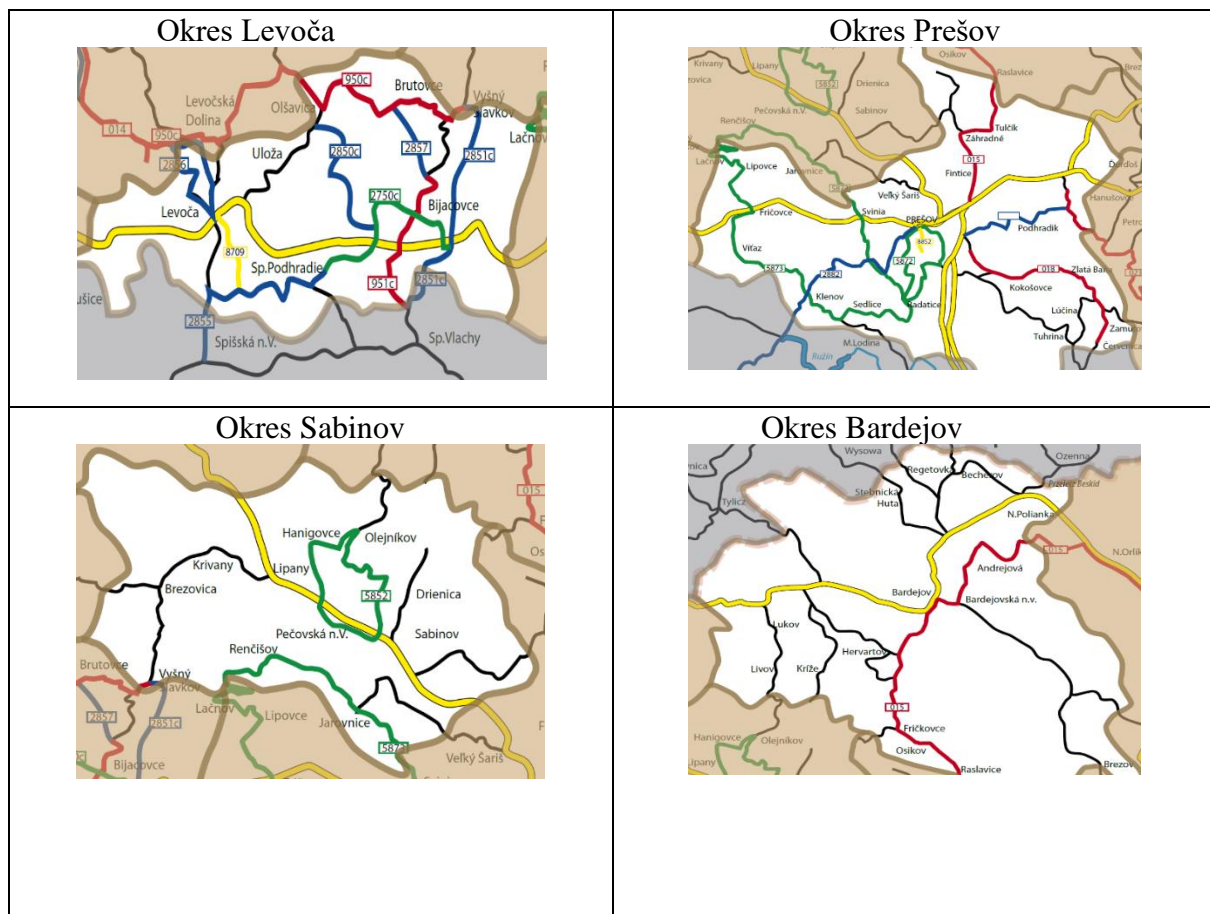
Obrázok 1.6 Pokrytie severovýchodu PSK cyklotrasami

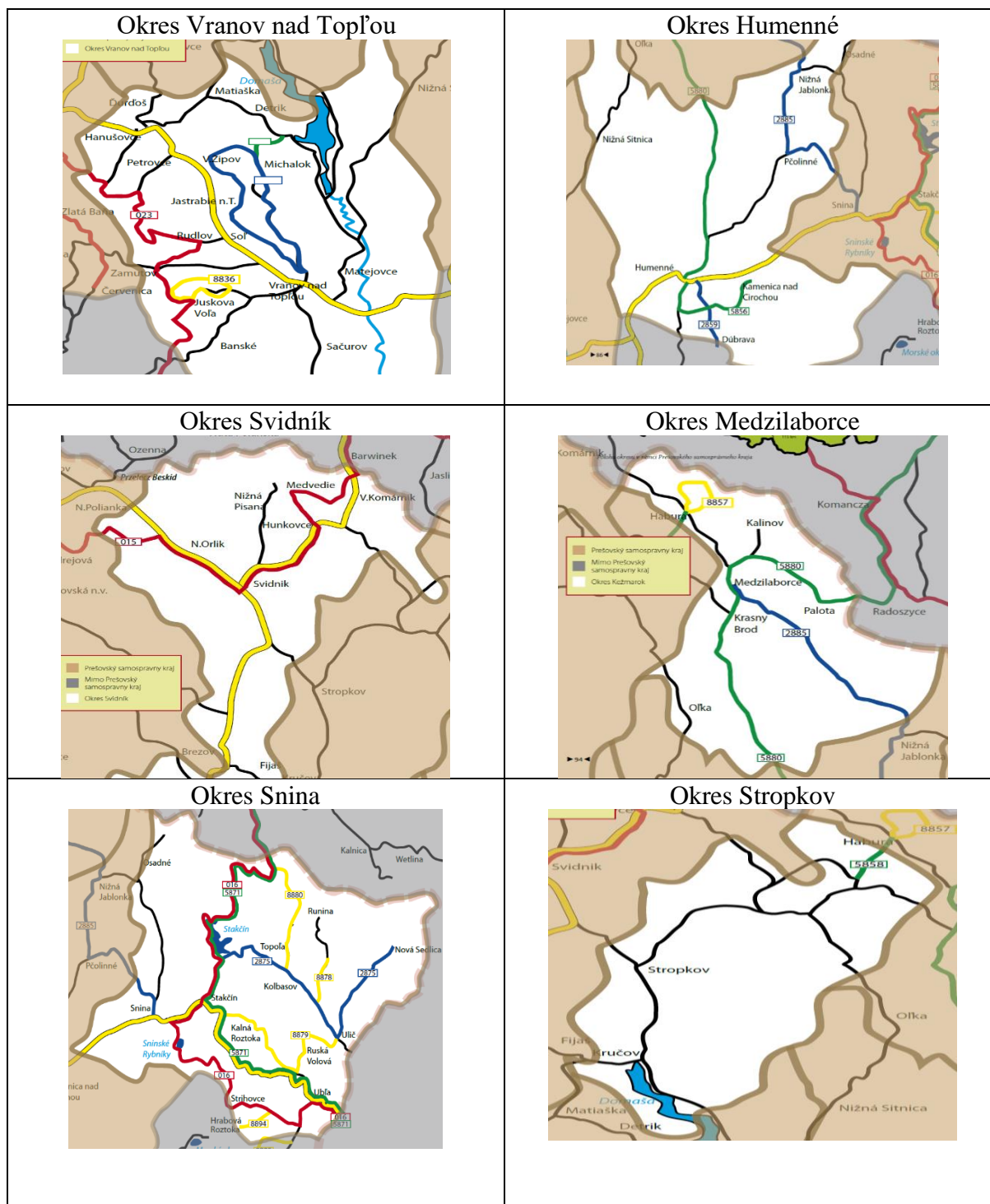
Zväčša vedú po makadamových, lesných a poľných cestách s prírodným povrchom. Platí tu častokrát zásada, že po období dažďov sú nezjazdne. V symbolike orientačných cykloprvkov sa používa pri veľkých i malých cyklosmerovkách logo cyklistu vo farbe príslušnej trasy. Cyklista ide do kopca.

Cyklotrasy v jednotlivých okresoch patria pod rôznorodú správu od mestských správ, cez SCK, Združenie pre rozvoj horskej cyklistiky, Klub slovenských turistov až po mikroregionálne akčné organizácie ako napríklad Kostitras.

Z hľadiska sprístupnenia atraktivít jednotlivých okresov, ktorých atraktivity boli popísané v predošlých častiach, v rámci cyklo-spojenia je najideálnejší okres Vranov nad Topľou. V tomto okrese existujú cyklotrasy, ktoré sú napojené až na rekreačnú oblasť Domaša- Dobrá. Ideálne využitie cyklotrás v tomto okrese je dané aj lokalizáciou vodnej plochy. Ostatné okresy Prešovského samosprávneho kraja v zmysle dostupnosti z vodnej plochy a jej rekreačných oblastí pre realizáciu cykloturistiky nie sú príliš vhodné. Neexistuje taktiež predpoklad, že existuje výrazný segment na trhu cestovného ruchu, ktorý by v rámci svojho pobytu spájal poznávanie a cykloturistiku v tak rozsiahlych intenciách, teda prekonával niekoľko desiatok kilometrov, aby atraktivitu vo vzdialených okresoch navštívil. Z pohľadu pokrytia cyklotrasami je najlepšie pokrytý okres Prešov, ale už samotný fakt prvotného prekonania viac ako 40 km od najbližších rekreačných stredísk vodnej plochy skôr vylučuje spájanie návštevy atraktivít s cykloaktivitou. Pre priblíženie situácie a pokrytia cyklotrasami sú nižšie uvedené mapy jednotlivých okresov Prešovského samosprávneho kraja.

Obrázok 1.7 Mapa cyklotrás sprístupňujúcich jednotlivé atraktivity z destinácie Domaša

Obrázok 1.7 Cyklotrasy vo vybraných okresoch PSK
Zdroj: Lexikón cyklotrás Prešovského samosprávneho kraja

Z ďalších zaujímavých cyklotrás, ktorými je možné prepojiť rekreačnú oblasť Domaša s vyššie uvedenými väčšími mestami (1.4.1 E/) k vybraným atraktivitám okolitých okresov je možné vybrať aspoň nasledovné:

- Cyklotrasa – Prešov – Solivar – Dubnícke bane – dĺžka trasy je 44 km (spiatočne). Trasa má strednú náročnosť.
- Prešov – Sabinov / Lysá: Dlhšia trasa, vhodnejšia pre horské a trekové bicykle. Dĺžka trasy 156 km (jednosmerne), náročnosť trasy je veľmi vysoká.

- Vranovský okruh – Vranov nad Topľou – Michalok - Vyšný Žipov – Vranov nad Topľov. Celková dĺžka trasy je 32,5 km. Cyklotrasa je určená výlučne pre trekkingové alebo horské bicykle vzhľadom na zmiešaný terén najmä v časti Michalok – Jastrabie nad Topľou.
- Prešov – Bardejov. Cyklotrasa z rekreačnej oblasti Domaša smer Prešov sa následne napája na ďalšiu cyklotrasu smer Bardejov. Na úseku Prešov – Šiba je na cestách pomerne kvalitný asfalt. V prípade nutnosti je možné úsek (vlakom premávajúcim medzi Prešovom a Bardejovom). Úsek medzi obcami Šiba a Hervartov vedie po rozbitej poľnej ceste. Táto časť cyklotrasy je členitá. Technicky najnáročnejší úsek je Mihaľov - Bardejov pre nespevnený povrch cesty.
- Okružná – Oblík – Ivanov vrch – Zámutov – Juskova Voľa – Banské – Herlianske sedlo – smer Maďarsko (trasa Alžbeta)

Dopravná dostupnosť z rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám vybraných okresov

Viacúčelové vodné dielo sprístupnené na rekreačné účely sa rozprestiera v okresoch Vranov nad Topľou a Stropkov. Svojou lokalizáciou má pomerne dobrú polohu vzhľadom na dostupnosť historických objektov v jeho okolí. Z hľadiska dostupnosti je pre potenciálneho záujemcu o návštevu takýchto pamiatok najideálnejšia vlastná (automobilová) cestná doprava. Tá je realizovateľná po cestách I. a II. triedy v prípade okresov Vranov nad Topľou, Stropkov, Snina, Humenné, Medzilaborce a Sabinov. V prípade ostatných dvoch okresov, teda Prešov a Levoča, tie sú sprístupnené rovnako po mesto Prešov, kde následne nadväzuje diaľničná sieť. Vybrané pamiatky mesta Prešov je možné navštíviť po cestách druhej a tretej triedy a v smere na okres Levoča sú pamiatky sprístupnené prostredníctvom diaľničného spojenia ako aj ciest druhej a tretej triedy.

Vychádzajúc z údajov autobusového prepravcu dominujúceho na trhu regiónu je zrejmé, že autobusová doprava a jej pravidelné linky nie sú svojou štruktúrou a intenzitou vhodné na reálne využívanie v cestovnom ruchu. Ich nedostatok spočíva v limitovanej sprístupnení jednotlivých bodov. Ďalším z reálnych problémov je skutočná intenzita spojenia jednotlivých rekreačných oblastí (počas sezóny a mimo sezóny) kde napríklad Domaša-Dobrá je autobusovou dopravou spojená 2-krát denne v období mimo sezóny a počas sezóny je spojenie posilnené, ale nie dostačujúce. V prípade rekreačného strediska Nová Kelča je v rámci autobusového spojenia výhodou poloha medzi mestami Vranov nad Topľou a Stropkov, kde je intenzita spojenia výraznejšia a teda je destinácia ako aj výjazd z nej reálnejší.

Nasledujúca časť približuje dostupnosť jednotlivých pamiatok spomínaných v predošlej časti, kde boli bližšie špecifikované a popísané pamiatky vybraných okresov v blízkosti vodného diela Domaša. Medzi vybrané okresy patrili: Vranov nad Topľou, Stropkov, Humenné, Svidník, Snina, Medzilaborce, Prešov, Sabinov, Levoča, a Bardejov.

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k vybraným atraktivitám regiónu je spracovaná v prílohe 2. Tabuľky uvedené v prílohe 2 dokumentujú dopravnú dostupnosť z rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám:

- okresu Vranov nad Topľou
- okresu Snina
- okresu Humenné

- okresu Medzilaborce
- okresu Stropkov
- okresu Prešov
- okresu Sabinov
- okresu Svidník
- okresu Bardejov.

Bližšie viď príloha 2.

1.5 Analýza ubytovacích a stravovacích zariadení

1.5.1 Analýza ubytovacích zariadení

V regióne Horný Zemplín je mnoho ubytovacích zariadení, ktoré je možné využiť na rozvoj cestovného ruchu. Nižšie uvádzame prehľad najdôležitejších z nich vrátane ich kapacity.

Tabuľka 1.3 Prehľad vybraných ubytovacích zariadení v regióne Horný Zemplín

Okres	Názov ubytovacieho zariadenia	Kategória	Mesto	Kapacita
Vranov nad Topľou	Hotel Patriot***	hotel ***	Vranov nad Topľou	116
	Hotel Domaša Bogárka Dobrá	hotel	Domaša Dobrá	50
	Hotel Zátoka Holčíkovce	hotel	Holčíkovce	36 + 12
	Chata Dobrá	penzión	Vranov nad Topľou	40
	Penzión a reštaurácia Eden	penzión - vyšší štandard	Hanušovce nad Topľou	20 + 4
	Penzión Albion	penzión	Vranov nad Topľou	15
	Penzión Família***	penzión ***	Vranov nad Topľou	16
	Penzión Opál	penzión	Zámutov	35
	Penzión Snežienka – Verčimák Ján	penzión	Pavlovce	30
	Ranč Zaľubova Zámutov	chatová osada	Zámutov	65
	Hotel Zelená Lagúna ****	hotel	Kvakovce Domaša-	72 + 28
Penzión Goral	penzión*	Dobrá		
Reštaurácia Čičva		Nová Kelča	47	
Medzilaborce	Eurohotel Laborec	hotel *	Medzilaborce	80
	Falco Daňová	penzión a chatová oblasť	Stropkov	100+30
	Penzión Andy	turistická ubytovňa	Medzilaborce	8
	Penzión Šport	penzión *	Medzilaborce	30
Snina	Autocamping – stanový tábor	turistická ubytovňa	Snina	
	Autocamping, stanový tábor Snina	kemping	Snina	55
	Detské rekreačné zariadenie Vihorlat Jurpák	turistická ubytovňa	Snina	96
	Eurohotel Vihorlat ***	hotel ***	Snina	45
	Hotel Armales ***	hotel ***	Snina	40
	Hotel Kamei ***	hotel ***	Snina	60
	Chata ALEXANDER, Alexander Čornanič	chatová osada	Snina	90

	Chata Grófske chyžky	turistická ubytovňa	Nová Sedlica	12 - 15
	Chata M. Sisák		Runina	
	Chata MARIUS		Michajlov	12
	Chata NP Poloniny		Nová Sedlica	
	Chata RZ Trist		Dlhé nad Cirochou	
	Chata Ubľa	turistická ubytovňa	Ubľa	11
	Chata UNITUR	ubytovanie v súkromí	Snina	10
	Chata, Ing. Repka	ubytovanie v súkromí	Ulič	14 - 15
	Motorest Milka	motel	Ubľa	12
	Obecná turistická ubytovňa Ulič	turistická ubytovňa	Ulič	
	Penzión Adria	penzión	Snina	30
	Penzión Kremenec **	penzión***	Nová Sedlica	15
	Penzión Luky	penzión	Zemplínske Hámre	
	Penzión Poloniny	penzión	Ulič	
	Penzión Starý mlyn	penzión	Belá nad cirochou	20
	Privát Snina, Daniela Fridrichová	ubytovanie v súkromí	Snina	10
	Privát Snina, Marek Legemza	ubytovanie v súkromí	Snina	10
	Privt u Ľubka	ubytovanie v súkromí	Kolbasov	9
	Stredná odborná škola – školský internát	turistická ubytovňa	Snina	65
	Ubytovňa Borovka	turistická ubytovňa	Osadné	10
	Ubytovňa Bytového družstva	turistická ubytovňa	Snina	
	Village Farm Kolonica		Kolonica	10
Humenné	Čerpacia stanica AVANTI Koškovce	motel	Kokošovce	12
	DM Komenského Humenné	turistická ubytovňa	Humenné	150
	Hotel Alibaba***	Hotel ***	Humenné	120
	Hotel Karpatia***	Hotel ***	Humenné	108
	Penzión ASTON**	penzión **	Humenné	40
	Penzión Baccara	turistická ubytovňa	Humenné	80
	Penzión Milénium**	penzión **	Humenné	11
	Penzión Obštitník*	penzión *	Humenné	12.15
	Penzión Proxima*	penzión *	Humenné	22
	Rekreačné zariadenie Lesík	Chatová osada	Kamenica nad Cirochou	85
	Reštaurácia Ranč Veľkopolie	turistická ubytovňa	Veľkopolie	15

Pre názornejší prehľad o stave ubytovacích zariadení v regióne uvádzame počet ubytovacích zariadení, počet lôžok ubytovacích zariadení, počty návštevníkov a počty prenocovaní podľa jednotlivých okresov – tabuľka 1.4. Ak to porovnáme s predchádzajúcou tabuľkou vidíme, že je tu pomerne veľký potenciál rastu.

Tabuľka 1.4 Výkony ubytovacích zariadení cestovného ruchu v skúmaných okresoch

Počet ubytovacích zariadení	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres Vranov nad Topľou	26	24	25	23	23	23	22
Okres Humenné	12	12	12	10	10	9	D
Okres Stropkov	20	21	18	17	14	10	12
Okres Snina	11	17	17	17	17	19	19
Okres Medzilaborce	6	8	7	4	5	3	D
Počet lôžok ubytovacích zariadení	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres Vranov nad Topľou	858	866	886	834	846	934	949
Okres Humenné	522	522	645	451	451	415	D
Okres Stropkov	725	645	434	425	273	206	253
Okres Snina	415	577	466	487	427	566	551
Okres Medzilaborce	367	381	377	185	188	173	D

Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres Vranov nad Topľou	14 803	14 497	14 793	13 003	12 312	20 129	21 316
Okres Humenné	12 904	9 225	10 632	9 874	16 945	21 626	D
Okres Stropkov	1 745	1 303	1 310	1 178	806	1 263	1 799
Okres Snina	5 557	6 065	6 448	6 241	5 935	5 104	5 335
Okres Medzilaborce	1 685	2 183	898	1 056	859	1 202	D

Počet prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres Vranov nad Topľou	36 723	31 164	37 019	30 348	25 214	45 115	48 236
Okres Humenné	29 247	15 824	16 774	17 104	28 043	36 083	D
Okres Stropkov	5 033	2 820	3 061	2 981	1 390	2 761	3 077
Okres Snina	13 558	15 385	19 980	16 038	17 689	13 600	15 417
Okres Medzilaborce	10 373	6 579	1 503	2 225	2 237	4 354	D

Zdroj: ŠÚ SR

Pozn.: D - údaj ŠÚ nemôže publikovať pre jeho dôverný charakter

Pre presnejší obraz a zistenie potenciálu pre rozvoj návštevnosti je v tabuľke 1.5 uvedený počet návštevníkov spolu a v členení na domácich a zahraničných a s tým súvisiace ukazovatele kapacity a výkonov.

Tabuľka 1.5 Prehľad kapacít a výkonov ubytovacích zariadení CR v okrese Vranov nad Topľou 2007 - 2017

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet návštevníkov spolu	14 803	14 497	14 793	13 003	12 312	20 129	21 316
Domáci	12 807	12 140	12 518	11 111	10 202	17 444	18 351
zahraniční	1 996	2 357	2 275	1 892	2 110	2 685	2 965

Počet prenocovaní spolu	36 723	31 164	37 019	30 348	25 214	45 115	48 236
Domáci	32 627	26 411	32 762	26 448	20 831	38 701	41 300
zahraniční	4 096	4 753	4 257	3 900	4 383	6 414	6 936
Tržby za ubytovanie spolu	414 127	417 471	460 961	520 300	526 440	665 040	842 237
Domáci	318 057	288 714	369 217	385 327	375 260	511 456	652 905
Zahraniční	96 070	128 757	91 744	134 973	151 180	153 584	189 332
Priemerná cena za ubytovanie spolu	11,28	13,4	12,45	17,14	20,88	14,74	17,46
Domáci	9,75	10,93	11,27	14,57	18,01	13,22	15,81
zahraniční	23,45	27,09	21,55	34,61	34,49	23,95	27,3
Využitie kapacity čisté (%)	19,2	16,4	17	15,3	x	x	x
Priemerný počet prenocovaní spolu							
Domáci	2,5	2,1	2,5	2,3	2	2,2	2,3
zahraniční	2,5	2,2	2,6	2,4	2	2,2	2,3
	2,1	2	1,9	2,1	2,1	2,4	2,3

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 1.6 Prehľad návštevníkov podľa krajiny trvalého pôvodu ubytovaných v roku 2017 v okrese Vranov nad Topľou

Krajina trvalého pôvodu	Počet návštevníkov	Počet prenocovaní	Priemerný počet prenocovaní
Srbsko	6	33	5,5
Chorvátsko	17	34	2
Litva	11	11	1
Nemecko	78	119	1,5
Švédsko	7	8	1,1
Ukrajina	109	121	1,1
Taliansko	74	215	2,9
Bulharsko	7	8	1,1
Maďarsko	86	152	1,8
Macedónsko	8	8	1
Moldavsko	8	9	1,1
Španielsko	9	10	1,1
Estónsko	1	1	1
Poľsko	220	296	1,3
Rakúsko	56	84	1,5
Švajčiarsko	12	20	1,7
Belgicko	18	25	1,4
Francúzsko	16	21	1,3

Grécko	18	18	1
Fínsko	56	114	2
Holandsko	17	33	1,9
Česká republika	936	2 173	2,3
Írsko	15	51	3,4
Rusko	41	89	2,2
Bielorusko	23	166	7,2
Slovinsko	1	2	2
Dánsko	11	45	4,1
Rumunsko	53	68	1,3
Nórsko	13	13	1
Veľká Británia	24	53	2,2
India	1	1	1
Spojené štáty americké	16	45	2,8
Turecko	19	37	1,9
Ostatné africké štáty	2	2	1
Čína	2	2	1
Izrael	3	7	2,3
Ostatné ázijské štáty	2	2	1
Cudzinci	1 996	4 096	2,1
Slovenská republika	12 807	32 627	2,5
SPOLU	14 803	36 723	2,5
Krajiny EÚ spolu	14 521	36 134	2,5

Zdroj: ŠÚ SR

Pre získanie presnejšieho obrazu o výkonnosti v cestovnom ruchu sú v tabuľke 1.7 uvedené spoločnosti, ktoré poskytujú ubytovanie v analyzovanom regióne. Ich uvedenie je dôležité z dôvodu sledovania výkonnosti tohto odvetvia. Nakoľko nie je možné zistiť výkonné charakteristiky od SZČO sú tu uvedené len obchodné spoločnosti. Zaujímavosťou je, že v tomto segmente podľa SK NACE 55 nie sú vedené v regióne žiadne akciové spoločnosti.

Tabuľka 1.7 Obchodné spoločnosti podnikajúce v oblasti ubytovania a ich výkonné charakteristiky

Spoločnosti poskytujúca ubytovanie v regióne	Rok 2017					
	Tržby	EBIT	EVA	Pridaná hodnota	Osobné náklady	Produktivita
SK NACE 55100, 55200						
Humenné	9 000	8 546	8 662	8 581	0	
ppSeniors a. s.	9 000	8 546	8 662	8 581	0	
Medzilaborce	346 641	-5 031	-6 154	117 152	118 407	1,0
EUROHOTEL LABOREC s.r.o.	346 641	-5 031	-6 154	117 152	118 407	1,0
Snina	325 819	-62 801	8 140	98 532	134 058	0,7
LIPTOV SK, s.r.o.	23 591	1 261	1 010	4 209	2 273	1,9
METRONEK, s.r.o.	302 228	-64 062	7 130	94 323	131 785	0,7
Stropkov	20 983	677	-924	7 364	14 449	0,5
GBOX s.r.o.	20 983	677	-924	7 364	14 449	0,5
Vranov nad Topľou	2 464 868	185 770	386	1 068 694	670 794	1,6
AGROTRADE ZELENÁ	1 123 177	75 893	-26 172	379 725	240 001	1,6

LAGÚNA s.r.o.						
F.V.M., s.r.o.	23 790	-726	-8 067	6 780	3 550	1,9
LPV - SK, s. r. o.	29 346	2 271	1 092	3 592	1 319	2,7
MIMAL s.r.o.	120 316	9 227	14 095	32 771	21 236	1,5
MonPal s.r.o.	893	181	-375	309	0	
STRUO, s.r.o.	415 380	68 958	-61 730	306 019	148 741	2,1
T and B, s.r.o.	721 662	12 924	-27 287	318 864	252 473	1,3
W&S TATRY, s.r.o.	30 304	17 042	8 058	20 634	3 474	5,9
Celkový súčet	3 167 311	127 161	-90 662	1 300 323	937 708	1,4

Zdroj: www.indexpodnikatela.sk

Z tabuľky je možné vidieť problémy regiónu a tým je pomerne nízky obrat obchodných spoločností v oblasti ubytovania. V okrese Vranov nad Topľou je to len 670,8 tis. €, čo je pomerne nízky obrat na potenciál, ktorý región má. Ak si pozrieme na celkový obrat vrátane SZČO je to suma 842,2 tis. €, čo je len o 170 tis. € vyšší. Z toho vyplýva, že živnostníci dosahujú ročne obrat len okolo 170 tis. €.

Investíciami do rozvoja cestovného ruchu je možné tento obrat zvýšiť a tým aj lepšie využiť potenciál, ktorý má región práve v tomto lukratívnom odvetví.

1.5.2 Analýza stravovacích zariadení

Cestovný ruch nie je možné rozvíjať bez základnej infraštruktúry cestovného ruchu ako sú ubytovacie a stravovacie zariadenia, informačné strediská, destinačný manažment. Stravovacie zariadenia sú nevyhnutnou vybavenosťou miest, dedín, rekreačných oblastí či destinácii cestovného ruchu. Ich množstvo závisí od intenzity dopytu, veľkosti osídlenia daného miesta ako aj od jeho významu v cestovnom ruchu. Ich využite je nielen v zabezpečení nutričnej hodnoty a nasýtenia domáceho obyvateľstva ale rovnako aj účastníkov cestovného ruchu. Ďalšie oblasti, v ktorých je možné nájsť ich funkciu sú spoločenská, komunikačná, výchovná, ďalej relax, zábava.

V okrese Vranov nad Topľou sa nachádza 68 miest a obcí. Daná destinačná oblasť disponuje 99 stravovacími zariadeniami (okrem rekreačnej oblasti Domaša, ktorá je uvádzaná samostatne). Z uvedeného počtu je 39 reštaurácií (z toho 14 reštaurácií je súčasťou ubytovacích zariadení), 14 pizzerií, 16 kaviarní, 8 cukrární, 2 motoresty a 20 iných gastronomických prevádzok (catering, bary a bufety a pod.).

V rámci samotného mesta Vranov nad Topľou ide celkom o 53 gastronomických prevádzok. Z toho je 18 reštaurácií (v rámci toho 5 je súčasťou ubytovacích zariadení), 9 pizzerií, 13 barov a kaviarní, 8 cukrárne, 5 iných zariadení (bistro, piváreň a podobne).

Pri detailnejšom pohľade na rekreačnú oblasť Domaša možno konštatovať nasledovné. Z pohľadu jednotlivých rekreačných oblastí strediska Domaša, patriace do správy okresu Vranov nad Topľou:

Domaša Dobrá disponuje celkovým počtom šiestimi gastronomickými prevádzkami, z toho štyri sú reštauračné a sú súčasťou ubytovacích zariadení. Zároveň ide o celosezónne prevádzky v súkromnom vlastníctve. Následne sa tu nachádza jedna letná terasa a bufet. Obe prevádzky sú sezónneho charakteru, v súkromnom vlastníctve.

Domaša Eva disponuje jedenástimi gastronomickými prevádzkami. Z daného počtu ide o tri reštaurácie, z toho dve otvorené celoročne a jedna s upravenou prevádzkou. V prípade reštaurácií, dve sú zároveň súčasťou ubytovacích zariadení. Ďalej sa v rekreačnej oblasti nachádzajú dve pizzerie s celoročnou prevádzkou a šesť bufetov so sezónnou prevádzkou. Všetky zariadenia sú v súkromnom vlastníctve.

Domaša Poľany disponuje dvomi prevádzkami. V jednom prípade ide o reštauráciu ktorá je súčasťou ubytovacieho zariadenia, pričom je otvorená celoročne. Následne sa tu nachádza aj jeden bar, ktorý je otvorený sezónne. Obe zariadenia sú v súkromnom vlastníctve.

Domaša Nová Kelča disponuje dvomi gastronomickými zariadeniami. Jednu predstavuje reštaurácia, ktorá je súčasťou ubytovacieho zariadenia a druhá gastronomická prevádzka je motorest. Obe gastronomické zariadenia sú v súkromnom vlastníctve s celoročnou prevádzkou.

Rekreačné oblasti strediska Domaša, ktoré spadajú do správy okresu Stropkov disponujú nasledovnými gastronomickými zariadeniami.

Domaša Valkov disponuje štyrmi gastronomickými zariadeniami. Z uvedeného počtu sú tri reštaurácie, ktoré sú zároveň aj súčasťou ubytovacích zariadení s celoročnou prevádzkou a sú v súkromnom vlastníctve. Jedno zariadenie je bufet, ktorý je v súkromnom vlastníctve, pričom jeho prevádzka je sezónna.

Domaša Tíšava disponuje dvomi gastronomickými zariadeniami. Jedno sa je súčasťou autokempingu – hostinec a druhé gastronomické zariadenie je grill-bar. Obidve gastronomické zariadenia sú v súkromnom vlastníctve.

Ak sa však pozrieme na Horný Zemplín ako celok, okrem spomínaných zariadení v regióne existujú ešte ďalšie desiatky stravovacích zariadení, ktoré sa môžu podieľať na rozvoji cestovného ruchu a poskytnúť návštevníkom úžitok pri návšteve kultúrnych alebo prírodných hodnôt tohto regiónu.

Tabuľka 1.8 Prehľad vybraných stravovacích zariadení v regióne Horný Zemplín

Okres	Názov stravovacieho zariadenia	Mesto
Vranov nad Topľou	Bagetka	Vranov nad Topľou
	Penzión a reštaurácia Eden	Hanušovce nad Topľou
	Pizzeria & kaviareň GALAXY	Vranov nad Topľou
	Reštaurácia Hotela Patriot***	Vranov nad Topľou
	Reštaurácia Ján Sakala Hlinné	Hlinné
	Reštaurácia Junior	Vranov nad Topľou
	Reštaurácia Penziónu Albion	Vranov nad Topľou
	Reštaurácia Penziónu Família	Vranov nad Topľou
	Reštaurácia Penziónu Opál	Zamutov
	Reštaurácia u Hricka	Hanušovce nad Topľou
	Reštaurácia u Jozefa	Vranov nad Topľou
	Reštaurácia Penzionu Goral	Nová Kelča
	Reštaurácia Čičva	Sedliská
	Reštaurácia Lietadlo	Pavlovce
	Motorest Alpina	Nová Kelča
Humenné	Cafe Restaurant Family	Humenné

Reštaurácia a pizzeria Caravella	Snina
Reštaurácia Detského rekreačného zariadenia Vihorlat Jurpák	Snina
Reštaurácia DI STEFANO	Snina
Reštaurácia Gastrocentrum Harmen	Snina
Reštaurácia Herkules	Snina
Reštaurácia hotela Armales	Stakčín
Reštaurácia hotela Kamei	Snina
Reštaurácia MINOS	Snina
Reštaurácia MOTO PUB	Snina
Reštaurácia penziónu Kremenec	Nová Sedlica
Reštaurácia penziónu LUKY	Zemplínske Hámre
Reštaurácia penziónu Poloniny	Ulič

Pre rozvoj cestovného ruchu je potrebné poznať obrat týchto zariadení, aby sa mohol definovať východiskový stav a zistiť aký úspešní budeme v rozvoji cestovného ruchu. V tabuľke 1.9 sú uvedené ekonomické ukazovatele, ktoré bližšie popisujú výkonnosť tohto odvetvia z pohľadu stravovania. Ak by sme ich porovnali s inými regiónmi na úrovni Slovenska, región v tejto oblasti dosahuje podpriemerných hodnôt. Efektívnou stratégiou CR je možné tieto hodnoty zvýšiť v priebehu 3 až 5 rokov pri dôslednej realizácii navrhutej stratégie.

Ak sa pozrieme na tento sektor aj s iného uhla pohľadu, nedá sa nevidieť jeho stratovosť a nízku výkonnosť charakterizovanú ukazovateľom Economic Value Added (EVA). Pre manažéra je to jasný znak toho, že aj napriek mediálnym a iným aktivitám, ktoré uvádzajú rast CR na Slovensku, v regióne je na možné základe ekonomických výsledkov sledovať jeho postupný úpadok. Len efektívnymi investíciami a kvalitným manažérskeým riadením je možné tento skutkový stav napraviť, čo však môže trvať min. 5 až 7 rokov. Čiastkové vkladanie kapitálu do rozvoja len udržuje tento zlý stav a neodhaľuje jeho podstatu, že sa nejedná o efektívne nakladanie s finančnými zdrojmi, ale o politické taktizovanie a krátkodobé zisky jednotlivcov alebo určitých záujmových skupín. Vytvorenie kvalitnej manažérskej organizácie, ktorá bude komplexne usmerňovať cestovný ruch je nevyhnutný predpokladom pre zlepšenie tejto situácie.

Tabuľka 1.9 Ekonomické ukazovatele v oblasti stravovacích služieb podľa okresov v regióne horný Zemplín

Obch. spol. SK NACE 56 okrem škol. stravovania	Rok 2017					
	Tržby	ZISK	EVA	Pridaná hodnota	Osobné náklady	Produktivita
Humenné	3 506 694	-775 881	-606 987	301 934	915 096	0,3
Medzilaborce	177 017	-6 330	-6 779	61 034	75 990	0,8
Snina	1 759 845	-65 200	-102 104	413 067	375 554	1,1
Stropkov	883 296	-284 927	-215 595	9 498	319 158	0,0
Vranov nad Topľou	3 662 822	-583 371	-665 170	1 091 924	1 014 293	1,1
Celkový súčet	9 989 674	-1 715 709	-1 596 635	1 877 457	2 700 091	0,7

Zdroj: www.indexpodnikatele.sk

Potenciál pre rozvoj a ekonomickú úspešnosť v regióne existuje, tak ako to popisujú tabuľky 1.9 a 1.10. V tabuľke 1.10 uvádzame prehľad základných ukazovateľov výkonnosti vybraných stravovacích zariadení. V tabuľke je možno vidieť veľmi nízku výkonnosť obchodných spoločností podnikajúcich v tejto oblasti, ako aj nízku produktivitu. Len vhodným investovaním do CR v regióne možno napomôcť tento nepriaznivý stav zvrátiť.

Tabuľke 1.10 Prehľad základných ukazovateľov výkonnosti obchodných spoločností podľa SK NACE 56 zaoberajúcich sa stravovaním, okrem školského. stravovania

Obch. spol. SK NACE 56 okrem škol. stravovania	Rok 2017					
	Tržby	ZISK	EVA	Pridaná hodnota	Osobné náklady	Produktivita
Humenné	3 506 694	-775 881	-606 987	301 934	915 096	0,3
Medzilaborce	177 017	-6 330	-6 779	61 034	75 990	0,8
Snina	1 759 845	-65 200	-102 104	413 067	375 554	1,1
Stropkov	883 296	-284 927	-215 595	9 498	319 158	0,0
Vranov nad Topľou	3 662 822	-583 371	-665 170	1 091 924	1 014 293	1,1
4 TEAM s.r.o.	48 502	1 876	502	5 204	4 630	1,1
ADIREX, s.r.o.	56 908	1 220	-810	1 220	0	
AMOS - consulting, s.r.o.	10 933	1 949	1 452	2 547	0	
ARENA CEDENT, s.r.o. v konkurze	31 809	-19 313	-23 660	7 126	0	
Bistro DOMINIKA s.r.o.	140 417	3 815	-9 210	-2 916	47 168	-0,1
BONGY, s.r.o.	30 885	-20 920	-20 019	-7 864	11 450	-0,7
Effect - Bau s.r.o.	124 524	2 936	1 989	48 844	38 627	1,3
ENERGO ODBYT s.r.o.	183 650	-66 497	-66 173	78 225	100 361	0,8
FINANCE PARTNER SOCIETY s.r.o.	245 985	3 763	-27 292	55 347	0	
Galaxy VT s.r.o.	28 869	-13 690	-10 136	-1 649	13 529	-0,1
IMPER CEO s.r.o.	14 826	-494	-955	621	1 028	0,6
JS - Catering s.r.o.	36 817	-11 467	-9 351	5 755	16 813	0,3
KLUB KRÉDO, s.r.o.	3 390	-3 880	-11 538	192	0	
KONDOR s.r.o.	105 429	24 435	-14 330	25 777	51 230	0,5
L.CAFE s.r.o.	57 945	52	-1 775	6 562	9 574	0,7
MAJEROVSKÝ KAŠTIEL, s.r.o.	48 520	-378 346	-345 967	-35 401	59 656	-0,6
MIHRA s.r.o.	97 268	3 481	2 234	20 536	11 258	1,8
MIMAZA s.r.o.	49 323	8 030	5 229	17 004	6 721	2,5
Mliekofarma - SK, spol. s r.o.	913 521	15 965	-19 683	531 083	276 226	1,9
MOTOREST ALPINA s.r.o.	44 910	172	-114	5 810	3 109	1,9
MT GASTRO, s.r.o.	125 129	1 151	-1 046	8 785	28 196	0,3
NADIN PARTNER spol. s r. o.	30 563	-77 775	-57 505	-328	24 360	0,0
NAVARM s.r.o.	60 839	1 921	828	5 791	3 344	1,7
Paľko spol. s r.o.	51 703	-3 658	-2 614	24 969	27 580	0,9
PALKO, s.r.o.	136 435	619	-8 143	60 685	59 868	1,0
PidoLP s.r.o.	329 300	4 482	31	116 748	88 687	1,3
Pohoda Ro s.r.o.	43 199	1 894	801	5 734	3 548	1,6
P-ONE, s.r.o.	36 115	-25 253	-14 730	-15 170	9 255	-1,6
PTJ - INVEST, s.r.o.	39 519	458	2 244	12 314	14 473	0,9
ROKO RO s. r. o.	63 963	-2 683	-2 442	10 563	13 100	0,8
ROTE s. r. o.	148 055	524	-1 136	31 990	26 251	1,2
Star Food s.r.o.	58 725	1 991	654	6 420	4 292	1,5
TKJD, s. r. o.	88 045	-11 889	-8 798	14 951	24 180	0,6
TOPKLUB s.r.o.	33 699	1 579	1 343	5 448	3 114	1,7
UNITRADE, Vranov nad Topľou, s.r.o.	2	-34 460	-27 545	2	0	
Vandeta s.r.o.	22 674	781	124	10 603	9 512	1,1

Vendeta s.r.o.	120 426	3 860	2 371	28 396	23 153	1,2
Celkový súčet	9 989 674	-1 715 709	-1 596 635	1 877 457	2 700 091	0,7

1.6 Analýza podujatí a možnosti zvýšenia návštevnosti regiónu

V rámci rozvoja CR v regióne je dôležité mať prehľad o jednotlivých podujatiach, ktoré sa konajú v regióne. Ich negatívnou stránkou pre CR je nekoordinovanosť a nízka propagácia v rámci podpory CR. To, že je tu dostatok podujatí je zrejmé z tabuľky 1.11, kde je uvedený ich prehľad. Problém je však v tom, že majú len poväčšine lokálny charakter a chýba im lepšia publicita. Hlavným nedostatok je aj ich nekoordinovanosť a individuálny prístup.

Tabuľka 1.11 Zoznam najvýznamnejších podujatí v regióne

Okres	Organizátor	Názov podujatia	Termín konania
Vranov nad Topľou	Mestský dom kultúry Vranov nad Topľou	Ples Vranovčanov	január
		Gospel song	marec
		Vranovské zborové slávnosti	jún
		Gaštanček – súťažný festival mladých spevákov populárnej piesne	jún
		Vranovské kultúrne leto	júl - august
		Promenádné koncerty	júl - august
		Hornozemplínske folklórne slávnosti	august
Hornozemplínske osvetové stredisko, Obec Dlhé Klčovo	Hornozemplínske osvetové stredisko	Kultúrne leto	august
		Medzinárodný festival duchovnej piesne s názvom Boh je láska	september
		Celoslovenský súťažný festival neprofesionálnych spevákov populárnej piesne Zlatý Gaštan	september
		Výstava krojov a výšiviek zemplínskeho regiónu „Všetky farby Zemplína“	
		TALENTY Detská súťaž v speve ľudových a populárnych piesní.	február
		MLÁDEŽ SPIEVA Krajská súťažná prehliadka detských speváckych zborov.	máj
Národné osvetové centrum Bratislava, Hornozemplínske osvetové stredisko Vranov nad Topľou a Obec Dlhé Klčovo.		ŠAFFOVA OSTROHA Celoštátna súťaž sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou.	máj
Hornozemplínske osvetové stredisko, Obec Banské		ROZTOKY Okresná súťaž hudobného folklóru dospelých.	jún
Hornozemplínske osvetové stredisko, Obec Vyšný Žipov		Kresťanské slávnosti zborového spevu	jún

Obec Sedliská, rímskokatolícka cirkev – farnosť Sedliská, Vlastivedné múzeum v Hanušovciach, Matica slovenská, MO Sedliská a Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove	Cyrlometodské slávnosti pod hradom Čičva pod názvom ISKONI BĚ SLOVO	júl	
Prešovský samosprávny kraj, obec Prosačov, Hornozemplínske osvetové stredisko Vranov	Letné kultúrne slávnosti	august	
Obec Sedliská, Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove, Vlastivedné múzeum Hanušovce	Slávnosti remesiel pod hradom Čičva v areáli amfiteátra	august	
Obec Banské	Drevorubačská súťaž	september	
Hornozemplínske osvetové stredisko Vranov	Výtvarný plenér	september	
	Výstup na 101 slovenských hradov a zámkov	október	
	Zlatý rómsky slávik	október	
Hornozemplínske osvetové stredisko, Obec Sačurov	Sačurovská krídlodka	október	
Hornozemplínske osvetové stredisko, Obec Sačurov	Gu Zužoj na diškurki	november	
Miestna organizácia Slovenského rybárskeho zväzu vo Vranove	Preteky v love rýb udicou na umelú mušku o putovný pohár na rieke Ondava medzi obcami Slovenská Kajňa a Benkovce.	júl	
Bežecký športový klub, obce Sedliská a Vyšný Kazimír	Cestný beh: Sedliščanská pätnástka	júl	
Hornozemplínske osvetové stredisko MAS Pod hradom Čičva SESO s.r.o.	Etnofest Lysá hora	jún	
OZ Pro futuro hradu Čičva	Čičvianske hradné slávnosti	august	
Snina	Reprezentačný Ples mesta Snina	január	
	Podvihorlatský folklórny festival	jún	
	Rock pod kameňom	august	
	Dni mesta Sniny	september	
	Silvester na námestí	december	
	Farnosť Povýšenia sv. Križa	Farfest	jún
	Občianske združenie Tretón	Summer Beach Party	júl
Rómske centrum	Celoslovenský rómsky festival	október	

	Ternipen		
	Galéria Andrej Smolák	Medzinárodný výtvarný festival	október
	ÚR Zväzu Rusínov a Ukrajincov SR	Festival duchovnej piesne	november
	Modrá nad Cirochou	Moravsko-slovenský dožinkový deň	august
	Dlhé nad Cirochou	Dlužanský kotlík	august
Medzilaborce	Mestské kultúrne stredisko Medzilaborce	MISS Medzilaborce	máj
		Festival drámy a umeleckého slova A. Duchnoviča – Celoslovenská prehliadka najúspešnejších recitátorov a divadelných súborov	máj
		Festival kultúry a športu	jún
	Múzeum Moderného Umenia AW	Stála expozícia originálnych serigrafíi Andyho Warhola	celoročne
		Výstavy výtvarnej tvorby slovenských a zahraničných umelcov	celoročne
	Krásny Brod	Odpustová slávnosť grécko-katolíckej cirkvi	jún
	Nadácia Drevený kostolík Habura a obec Habura	Dni Habury	júl
	Obec Miková	Mikovský festival rusínskej kultúry na počesť Andyho Warhola	august
Obec Radvaň nad Laborcom	Radvanské slávnosti (Dni rusínskych tradícií)	august	
Humenné	Mestské kultúrne stredisko humenné	Humenská hudobná jar	máj
		Prvý Máj - Majáles	máj
		Folklorný festival Humenský toliar	júl
		Výtvarný pléner HORNOZEMPLÍSKE IMPRESIE a výstavy výtvarného umenia	leto
		Kultúrne leto	od polovice júna do konca augusta
		Humenské organové dni Štefana Thomana	júl - september
		Neber drogy, ber hudbu	leto
		Medzinárodný hudobný festival PONTES	september
		Pamätný deň mesta Humenné	september
		Jesenný koncertný cyklus	október
		Radostná jeseň života	október
		Vianočný organový koncert	december
Obec Brekov	Na Dvore pod Viničnou skalou	august	
Obec Udavské	Folklorne slávnosti v Udavskom – Pod Veščansku huru	august	
	Gorazdova duchovná pieseň	december	
Obec Papín	Papínske folklórne slávnosti	júl	
Obec Zubné	Regionálne folklórne slávnosti Pod Dubravou	august	

1.6.1 Potenciál kultúrnych jedinečností

V regióne Horného Zemplína existuje celý rad jedinečností, ktoré môžu podporiť rozvoj regiónu, tak ako to už bolo spomenuté v predchádzajúcich kapitolách. V tabuľke 1.12 preto

uvádzame už len ich prehľad kvôli tomu, aby manažéri CR mohli lepšie sústrediť pozornosť na túto dôležitú stránku rozvoja CR a dali tomu aj primeranú váhu.

Tabuľka 1.12 Prehľad kultúrnych jedinečností s potenciálom zvýšenia návštevnosti regiónu

Okres	Charakteristika	Názov
Vranov nad Topľou	Kaštiele	Kaštieľ Hanušovce nad Topľou
		Majerovský kaštieľ (kúria)
	Hrady	Hrad Čičva
	Sakrálne stavby a pamiatky	Bazilika Minor Narodenia Panny Márie
	Ďalšie kostoly v okrese VT sú národné kultúrne pamiatky	Kláštor pavlínov
		Barokové súsošie sv. Jána Nepomuckého a Panny Márie s Ježiškom
		Rímskokatolícky Kostol sv. Františka z Assisi novostavba
		Gréckokatolícky Chrám Nanebovzatia Panny Márie
		Gréckokatolícky Chrám Najsvätejšej Eucharistie
		Barokový kostol sv. Štefana
Humenné	Kaštiele	Renesančný kaštieľ v Humennom
		Park Mieru pri Kaštieli v Humennom
		Kaštieľ v Kamenici nad Cirochou
	Hrady	Jasenov
		Brekov
	Sakrálne stavby a pamiatky	Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých
		Grécko-katolícky chrám Nanebovzatia Panny Márie – barokovo - klasicistická murovaná stavba
		Kostol na Kalvárii
		Kostol Reformovanej kresťanskej cirkvi
	Židovské cintoríny	Židovský cintorín v Humennom
Ľudová architektúra	Expozícia ľudovej architektúry a bývania – skanzen	
Múzeum	Vihorlatské múzeum Humenné	
	Galéria mesta	
Medzilaborce	Kaštiele	Krásny Brod
	Sakrálne stavby a pamiatky	Cerkev sv. Ducha
		Cerkev sv. Bazila Veľkého
		Cerkev sv. Michala archanjela Borov
		Monastyr Zoslania sv. Ducha
	Vojenské cintoríny	Medzilaborce, Kalinov
	Iné architektonické pamiatky	Lukowsky tunel
		Pasika
Miniskanzen		
Galérie	Múzeum Andyho Warhola Medzilaborce	
Snina	Kaštiele	Klasicistický kaštieľ v Snine
		Fontána so sochou Herkulesa z roku 1841
		Historický park pri kaštieli z polovice 19. storočia

	Sakrálne stavby a pamiatky	Rímskokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža
		Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie – tzv. Rhollova kaplnka z roku 1842
		Pravoslávny chrám Isusa Christa
		Kalvária, 8 zastavení
		Socha sv. Jána Nepomuckého z roku 1838
	Drevené chrámy	Hrabová Roztoka – Cerkov sv. Vasiľa (Bazila) Velikaho
		Kalná Roztoka – Cerkov sv. Vasiľa (Bazila) Velikoho z r. 1730
		Ruský Potok – Cerkov svjatoho Michala archanhela z pol. 18. stor
		Topoľa – Cerkov svjatoho Michala archanhela, okolo r. 1700
		Uličské Krivé – Cerkov svjatoho Michala archanhela z r. 1718
		Jalová – Cerkov sv. veľikomučeníka Juraja, z r. 1792
		Šmigovec – Cerkov Voznesiňa Hospoda (Nanebovstúpenie Pána), 1894
	Vojnové cintoríny	Vojnový cintorín v Snine I (Giglovo)
		Vojnový cintorín v Snine II (epidemický)
Vojnové zákopy z 1. svetovej vojny na vrchu Giglovo - Snina		
Vojenské cintoríny z 1. svetovej vojny Osadné, Dlhé nad Cirochou, Kolonica, Ladomírov, Topoľa		

1.6.2 Potenciál prírodných jedinečností

Medzi najnavštevovanejšie prírodné jedinečnosti možno zaradiť v rámci regiónu prírodné lokality, ktoré sú uvedené v tabuľke 1.13. Ich efektívny a citlivým využitím pre potreby rozvoja CR je možné, tak ako v prípade kultúrnych jedinečností, lepšie využiť pre rozvoj CR a zvýšenie návštevnosti v regióne.

Tabuľka 1.13 Prehľad prírodných jedinečností s potenciálom zvýšenia návštevnosti v regióne

Okres	Charakteristika	Názov
Vranov nad Topľou	Chránené prírodné územia	Národná prírodná rezervácia Šimonka
		Národná prírodná rezervácia Oblík
		Prírodná rezervácia Hermanovské skaly
		Prírodná rezervácia Zamutovské skaly
		Prírodná rezervácia Zamutovská jelšina
		Prírodná rezervácia Hliňanská jelšina
	Chránené areály a prírodné pamiatky v okolí	Medzianske skaly
		Radvanovské skaly
		Štefanovská borina
		Petkovský potom
		Skaly pod Pariakovou
		Žipovské mŕtve rameno
		Zapikan

		Zárez Stravného potoka
	Zaujímavé prírodné lokality v regióne	Lesopark v Tovarnom
	Minerálne pramene	Ďapalovce, Nová Kelča, Hlinné, Rudlov, Počičva, Sol', Bystré, Pavlovce
	Náučné chodníky	Lesný náučný chodník vo Vranove nad Topľou
		Náučný chodník – Tajch, Pavlovce
		NCH Bučí laz, Juskova Voľa
		NCH Zámutovska kolejka, Zámutov
		NCH Telekia, Hermanovce nad Topľou
		NCH Herlica, Petrovce
	Umelá vodná nádrž	Veľká Domaša
Humenné	Národná prírodná rezervácia	Humenská, Humenský Sokol, Iľovnica, Viholatský prales
	Prírodné rezervácie	Chlmecká skalka, Jasenovská bučina
	Geologické pomery	Čierny potok, Kamienska, Veľká Atajama, Voniarsky jarok, Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy, Laborecká vrchovina
	Jaskyne	Medvedia diera, Dúrna jaskyňa, Jasenovská hradná jaskyňa, Brekovská jaskyňa, Veľká Atajama, Malá Atajama.
	Minerálne pramene	Hrubov, Ruská Poruba, Zubné, Rokytov, Vyšná Jablonka, Zubné, Turcovce
Medzilaborce	Horské masívy	Kamjana
		Čertov kameň
	Chránené územia	Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty
	Národná prírodná rezervácia	Národná prírodná rezervácia Palotské jedliny
	Prírodná rezervácia	Prírodná rezervácia Beskýd
		Prírodná rezervácia Haburské rašelinisko
		Prírodná rezervácia Jarčiská
		Prírodná rezervácia Mokré lúky pod Čertižným
Prírodná rezervácia Pod Demjatou		
Minerálne pramene	Borov, Medzilaborce, Repejov – Pravrovce, Palota, Volica, Vyšná Radvaň, Vyšné Čabiny, Habura, Medzilaborce, Palota	
Náučné chodníky	Lesný náučný chodník Kamjana	
Snina	Chránené územia	Národný park Poloniny
		Chránená krajinná oblasť Vihorlat
		Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty
		Karpatské bukové pralesy
	Jaskyne	Pustajova jaskyňa
	Minerálne pramene	Osadné, Pčoliné, Zboj
	Náučné chodníky	Náučný chodník Miroslava Poliščuka
		Náučný chodník Sninské Rybníky – Sninský Kameň – Morské oko
		Náučná lokalita Havešová
Školský náučný eko-chodník Ulič		

1.7 SWOT analýza potenciálu cestovného ruchu vo vymedzenom území

SWOT analýza rozoberá silné a slabé stránky a príležitosti a ohrozenia regiónu, ktorý je predmetom štúdie projektu. Spracovaná je komplexne so zameraním na cieľový región v zmysle tvorby tohto strategického dokumentu. Jednotlivé definované faktory sú bodovo hodnotené podľa významnosti od 1 do 10, kde 1 znamená málo významný faktor, 5 – priemer a 10 silne pôsobiaci faktor. Na základe výsledkov hodnotenia je vymedzená stratégia rozvoja a definované priority, ktoré boli následne použité pri tvorbe strategickkej mapy rozvoja CR v regióne a strategických cieľov. Na základe nich boli stanovené priority v oblasti realizácie investičných projektov.

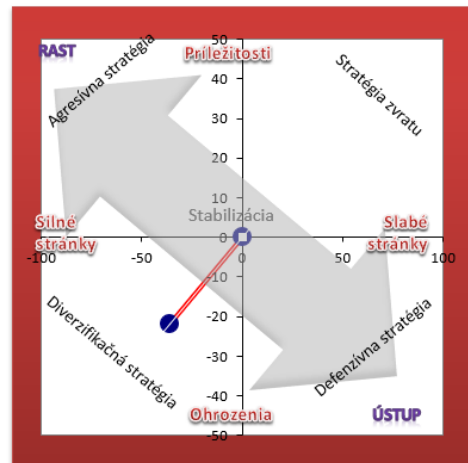
Tabuľka 1.14 SWOT analýza

SWOT analýza		Navrhovaná stratégia: ST - diverzifikačná stratégia	
Silné stránky	Body	Slabé stránky	Body
Geografická blízkosť hraníc troch štátov - Poľsko, Ukrajina, Maďarsko.	8	Slabá prezentácia regiónu Horného Zemplína ako celku, jeho rozvojových možností, prírodných, kultúrnych a historických atrakcií prostredníctvom internetu, prípadne veľa neaktualizovaných webových stránok.	8
Zachovaná príroda - ekologicky čisté prostredie - existencia NP Poloniny, chránených krajinných oblastí Východné Karpaty, Vihorlat, národných prírodných rezervácií, prírodných rezervácií a prírodných pamiatok.	9	Nedostatočné využívanie finančných prostriedkov z EÚ na podporu cestovného ruchu.	6
Vodné plochy využiteľné pre kúpanie v letnom období.	7	Obyvateľstvo slabo motivované k aktivitám cestovného ruchu.	7
Kultúrno-historické pamiatky v celom regióne.	7	Slabo rozvinuté malé a stredné podnikanie v okrajových častiach regiónu.	5
Drevené kostolíky – pamiatky zaradené do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.	10	Malý počet cestovných agentúr propagujúcich Horný Zemplín.	7
Pomerne hustá sieť vojenských a židovských cintorínov.	8	Chýbajúce atraktívne doplnkové služby v oblasti športu (lietanie v balónoch, paragliding, golf, nedostatočné zasnežovanie stávajúcich zjazdoviek).	7
Existencia múzeí a galérií v Humennom, Medzilaborciach, Snine a v Hanušovciach nad Topľou nadregionálneho významu.	5	Vysoký podiel tranzitných a jednodňových návštevníkov zo zahraničia, ktorí zaťažujú životné prostredie bez výraznejšieho ekonomického prínosu.	6
Bohatosť kultúrnych podujatí.	5	Nízky podiel priamych zahraničných investícií do cestovného ruchu.	9
Sieť cestovných kancelárií a agentúr.	3	Pomalý rast resp. stagnácia domáceho cestovného ruchu.	8
Existencia turisticko-informačných kancelárií v regióne.	4	Chátranie niektorých historických a kultúrnych pamiatok s negatívnym vplyvom na rozvoj CR.	4
Fungujúce združenia so zameraním na cestovný ruch.	7	Obmedzené možnosti využívania pamiatkovo chránených objektov pre poskytovanie viacerých druhov služieb v cestovnom ruchu.	6
Dobré podmienky pre cykloturistiku: sieť značených cyklotrás, možnosti pre cestnú aj horskú cyklistiku.	7	Dosiaľ nevyužitie minerálne pramene na vybudovanie ekologicky prijateľnej infraštruktúry vhodnej na využitie turistami, cykloturistami resp. pre rodiny s deťmi.	4

Vhodné predpoklady pre rozvoj turistiky a agroturistiky.	7		
Dostatok možnosti pre športový i rekreačný rybolov a poľovníctvo.	8		
Vyhľadávané hubárske oblasti.	6		
Skúsenosti v cezhraničnej spolupráci, schopnosť komunikácie hlavne s turistami susedných štátov (Poľsko, Ukrajina).	5		
Zlepšujúci sa stav infraštruktúry aj v obciach v okrajových oblastiach regiónu.	3		
Rozvoj spolupráce v rámci cezhraničnej spolupráce a Karpatského euroregiónu.	4		
	113		77

Príležitosti	Body	Ohrozenia	Body
Možnosti využitia finančných prostriedkov z programov Európskej únie.	7	Nedostatočná podpora marketingových aktivít na národnej a regionálnej úrovni.	9
Účasť na medzinárodných veľtrhoch CR a špecializovaných výstavách.	4	Migrácia mladých ľudí do ekonomicky vyspelejších regiónov z dôvodu nedostatku pracovných príležitostí, neschopnosti riešiť bývanie a pod.	10
Zvýšený záujem o aktívny cestovný ruch zo strany zahraničných turistov.	6	Konkurencieschopnosť iných regiónov a štátov v oblasti cestovného ruchu.	10
Finančná podpora MaSP zo strany štátu so zameraním na rozvoj cestovného ruchu.	5	Bariéry pri rozvoji zahraničného aktívneho cestovného ruchu.	7
Pozitívny vplyv zahraničných subjektov a návštevníkov na sortiment a kvalitu poskytovaných služieb, poskytovanie nových druhov služieb v súlade so svetovým trendom.	6	Nízka priemerná mzdová úroveň v službách cestovného ruchu.	5
Ponuka produktov cestovného ruchu diferencovaných s ohľadom na dopyt cieľových skupín turistov.	7	Neprofesionálny prístup majiteľov resp. manažérov zariadení CR.	6
Využitie kultúrneho potenciálu regiónov (kultúrne pamiatky pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, múzea a galérie, kultúrne podujatia, folklórne a remeselné tradície) pre rozvoj cestovného ruchu.	8	Nutnosť udržania ekologickej stability územia.	6
Aktivita miestnych samospráv v rozvoji CR v regióne.	8	Nepripravenosť obyvateľstva na podnikanie v cestovnom ruchu.	8
Nevyužitý potenciál minerálnych resp. predpokladaný potenciál termálnych prameňov v regióne.	4	Postupné zanikanie tradičných remesiel.	7
Koordinácií aktivít viacerých subjektov podnikajúcich v rôznych oblastiach služieb CR.	6	Výstavba objektov a zariadení architektonicky neviažuce sa k regiónu Horný Zemplín.	7
Vytvorenie podujatí založených na miestnych tradíciách a zvykoch v spolupráci s inými regiónmi.	6	Riziko straty štatútu ekologického regiónu v dôsledku aktivít v cestovnom ruchu, možnosť narušenia celkového charakteru prírody.	6
		Pretrvávajúci charakter územia využívaného len na krátkodobú rekreáciu a pobyty.	8
	67		89

Na základe uskutočnenej SWOT analýzy pre región je odporúčaná diverzifikačná stratégia. T. z., že región má pre svoj rozvoj využiť svoje silné stránky s tým, že sa postupne eliminujú hrozby, ktoré má. Táto stratégia je odporúčaná na obdobie 2-3 rokov, pretože odstránením ohrození sa postupne zmení aj stratégia rozvoja regiónu v oblasti CR a zmení sa na agresívnu, t.j. región by mal využívať príležitosti, ktoré má za účelom rozvoja CR. Z toho dôvodu odporúčame uskutočniť polročne pravidelné manažérske workshopy zamerané na hodnotenie stratégie a zosúladenie projektov. Podľa toho je potrebné pristúpiť aj k stanoveniu priorít pre jednotlivé projekty. V súčasnosti najvyššie priority na základe uskutočnenej SWOT analýzy by mali smerovať do týchto problémových oblastí:

Obrázok 1.8 SWOT stratégia
Zdroj: vlastné spracovanie

- Projekt 1 Marketing a propagácia regiónu, zvyšovanie návštevnosti.
- Projekt 2 Práca a migrácia obyvateľstva.
- Projekt 3 Benchmarking oblastí CR.
- Projekt 4 Zvyšovanie kvality infraštruktúry.
- Projekt 5 Manažment.
- Projekt 6 Rozširovanie relaxačných aktivít.
- Projekt 7 Vzdelávanie v oblasti CR a jeho manažovania.
- Projekt 8 Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu.
- Projekt 9 Inovácie a obnova v CR.
- Projekt 10 Znižovanie byrokratickej záťaže.

Toto sú prioritné oblasti, na ktoré je potrebné zamerať aktivity v najbližšom období.

Prehľad vymedzených hlavných problémov v rámci jednotlivých projektov

Projekt 1 Marketing, propagácia regiónu a zvyšovanie návštevnosti	
Obsahová náplň:	Drevené kostolíky – pamiatky zaradené do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.
	Zachovaná príroda - ekologicky čisté prostredie - existencia NP Poloniny, chránených krajinných oblastí Východné Karpaty, Vihorlat, národných prírodných rezervácií, prírodných rezervácií a prírodných pamiatok.
	Nedostatočná podpora marketingových aktivít na národnej a regionálnej úrovni.
	Pomerne hustá sieť vojenských a židovských cintorínov.
	Využitie kultúrneho potenciálu regiónov (kultúrne pamiatky pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, múzeá a galérie, kultúrne podujatia, folklórne a remeselné tradície) pre rozvoj cestovného ruchu.
	Pretrvávajúci charakter územia využívaného len na krátkodobú rekreáciu a pobyty.
	Kultúrno-historické pamiatky v celom regióne.
	Ponuka produktov cestovného ruchu diferencovaných s ohľadom na dopyt cieľových skupín turistov.
	Zvýšený záujem o aktívny cestovný ruch zo strany zahraničných turistov.
	Pozitívny vplyv zahraničných subjektov a návštevníkov na sortiment a kvalitu poskytovaných služieb, poskytovanie nových druhov služieb v súlade so svetovým trendom.
Vytvorenie podujatí založených na miestnych tradíciách a zvykoch v spolupráci s inými regiónmi.	

	Existencia múzeí a galérií v Humennom, Medzilaborciach, Snine a v Hanušovciach nad Topľou nadregionálneho významu.
	Bohatosť kultúrnych podujatí.
	Skúsenosti v cezhraničnej spolupráci, schopnosť komunikácie hlavne s turistami susedných štátov (Poľsko, Ukrajina).
	Existencia turisticko-informačných kancelárií v regióne.
	Účasť na medzinárodných veľtrhoch CR a špecializovaných výstavách.
	Nevyužitý potenciál minerálnych resp. predpokladaný potenciál termálnych prameňov v regióne.
Termín	2019 - 2023
Projekt 2 Práca a migrácia obyvateľstva	
Obsahová náplň:	Migrácia mladých ľudí do ekonomicky vyspelejších regiónov z dôvodu nedostatku pracovných príležitostí, neschopnosti riešiť bývanie a pod.
Termín	2019 - 2023
Projekt 3 Benchmarking oblastí CR	
Obsahová náplň:	Konkurencieschopnosť iných regiónov a štátov v oblasti cestovného ruchu.
Termín	2019-2020
Projekt 4 Zvyšovanie kvality infraštruktúry	
Obsahová náplň:	Zlá infraštruktúra regiónu z pohľadu CR
	Geografická blízkosť hraníc troch štátov - Poľsko, Ukrajina, Maďarsko.
Termín	2019-2023
Projekt 5 Manažment	
Obsahová náplň:	Aktivita miestnych samospráv v rozvoji CR v regióne.
	Fungujúce združenia so zameraním na cestovný ruch.
	Koordinácií aktivít viacerých subjektov podnikajúcich v rôznych oblastiach služieb CR.
	Nutnosť udržania ekologickej stability územia.
	Nízka priemerná mzdová úroveň v službách cestovného ruchu.
	Rozvoj spolupráce v rámci cezhraničnej spolupráce a Karpatského euroregiónu.
Termín	2019-2021
Projekt 6 Rozširovanie relaxačných aktivít	
Obsahová náplň:	Dostatok možnosti pre športový i rekreačný rybolov a poľovníctvo.
	Vodné plochy využiteľné pre kúpanie v letnom období.
	Dobré podmienky pre cykloturistiku: sieť značených cyklotrás, možnosti pre cestnú aj horskú cyklistiku.
Termín	2019-2023
Projekt 7 Vzdelávanie v oblasti CR a jeho manažovania	
Obsahová náplň:	Nepripravenosť obyvateľstva na podnikanie v cestovnom ruchu.
	Neprofesionálny prístup majiteľov resp. manažérov zariadení CR.
Termín	2019-2022
Projekt 8 Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu	
Obsahová náplň:	Vhodné predpoklady pre rozvoj turistiky a agroturistiky.
Termín	2019-2023
Projekt 9 Inovácie a obnova v CR	
Obsahová náplň:	Možnosti využitia finančných prostriedkov z programov Európskej únie.
	Postupné zanikanie tradičných remesiel.

	Výstavba objektov a zariadení architektonicky neviažúce sa k regiónu Horný Zemplín.
Termín	2019-2023
Projekt 10	Znižovanie byrokratickej záťaž
Obsahová náplň:	Bariéry pri rozvoji zahraničného aktívneho cestovného ruchu.
	Riziko straty štatútu ekologického regiónu v dôsledku aktivít v cestovnom ruchu, možnosť narušenia celkového charakteru prírody.
Termín	2019-2023

Navrhované smery riešených projektov sú stanovené na obdobie rokov 2019-2023. Každoročne, optimálne polročne je potrebné ich aktualizovať a sledovať ich plnenie až do obdobia, kedy dôjde k zadefinovaniu novej stratégie navrhutej po vyriešení týchto problémových okruhov.

1.8 Kritické faktory úspešnosti a identifikácia problémov a potrieb

Kritické faktory úspešnosti sú veľmi dôležité k identifikovaniu úzkych miest, na ktoré je potrebné primárne zamerať svoju pozornosť a postupne ich riešiť. Na základe expertného odhadu bola zostavená nasledovná mapa kritických faktorov úspešnosti – tabuľka 1.15.

Tabuľka 1.15 Kritické faktory úspešnosti regiónu v CR

P. č.	Kritické faktory úspešnosti	Stupne hodnotenia kritických faktorov úspechu od (- 5 do + 5)						
		-5	-3	-1	0	1	3	5
1	Image spoločnosti, regiónu				0			
2	Podiel na trhu		-1					
3	Účinná propagácia a marketing			-1				
4	Vysoký stupeň inovácií		-1					
5	Služby zákazníkom - čo navyše ponúkate							
6	Dobré portfólio produktov			-1				
7	Prevádzkové náklady				0			
8	Spokojnosť návštevníkov					1		
9	Počet návštevníkov regiónu							
10	Počet prenocovaní				0			
11	Počet opakujúcich sa návštevníkov				0			
12	Cenová konkurencia					1		
13	Kvalita služieb				0			
14	Dobré informácie a komunikácia				0			
15	Jednoduchá efektívna organizácia		-1					
16	Odbornosť a zručnosť							
17	Presné riadenie nákladov			-1				
18	Jednoznačné ciele				0			
19	Široké meradlo služieb vo vzťahu k produktom				0			
20	Pružnosť rýchla reakcia na požiadavky				0			
21	Dobré poradenstvo zákazníkom			-1				
22	Dobrý styk so zákazníkom				0			
23	Kapacitná flexibilita					1		
24	Controlling		-1					
25	Presné dodržiavanie termínov k zákazníkom					1		
26	Motivácia podriadených				0			
27	Ochráné práva, vzorky, značka		-2					
28	Vysoký vlastný kapitál	-1						
29	Výkonová produktivita				0			

Zdroj: vlastné spracovanie

V tabuľke je definovaných 29 faktorov úspešnosti a škála hodnotenia sa pohybuje od -5 do + 5, kde priemer je 0. V prípade, že hodnoty sú záporné sú to faktory úspešnosti, ktoré negujú úspech a je ich potrebné riešiť.

Problematickými sa javia oblasti týkajúce sa vlastného kapitálu a finančných prostriedkov, inovácie, podiel na trhu, jednoduchá efektívna organizácia, controlling, služby zákazníkom, portfólio produktov, účinná propagácia a marketing, presné riadenie nákladov a poradenstvo zákazníkom.

2 Stratégia rozvoja cestovného ruchu

Návrh stratégie rozvoja cestovného ruchu na území Prešovského samosprávneho kraja je spracovaný s dôrazom na oblasť komplexnej ponuky služieb cestovného ruchu a marketingu v rámci menej rozvinutého okresu Vranov nad Topľou s prihliadnutím na jedinečnosti okolitých okresov a ich využitia v procese naplňovania stratégie rozvoja.

2.1 Vízia

Našou víziou je rozvoj celého regiónu Horného Zemplína ako turistickej destinácie medzinárodného významu, budovanie značky založenej na umení, kultúre, historickom a prírodnom dedičstve. Región má potenciál pre taký rozvoj cestovného ruchu, ktorý bude svojou výkonnosťou významnou mierou prispievať k jeho celkovému sociálno-ekonomickému rozvoju.

Základné predstavy manažérov pôsobiacich v tomto regióne pre naplnenie vízie za jednotlivé roky a záujmové skupiny, ktoré sa podieľajú na týchto aktivitách sú nasledovné.

A/ Predstavy a potreby záujmovej skupiny, ktorá sa podieľa na riadení CR s primárnym akcentom na Domaša rezort:

Kód	Rok	Akcie a činnosti k naplneniu vízie
1	2019	Investície do základnej infraštruktúry v okrese a rekreačnej oblasti Domaša (cyklochodník, výletná loď, osvetlenie, chodníky od ubytovacích zariadení k vodnej ploche).
1	2019	Sprevádzkovať výletnú loď.
1	2019	Zabezpečiť verejnú dopravu po celý rok (prístupnosť pre zamestnancov hotelov)
1	2019	Infraštruktúra - bezpečnosť návštevníkov na cestách, chýbajú chodníky pre chodcov a chodníky k hrádzi
1	2019	Pripraviť projektovú dokumentáciu na verejnú infraštruktúru pre CR (parkoviská + kontajnery na odpad, chodníky, WC, umyvárky, ...)
1	2019	Problematické rybárske prístrešky pri vodnej ploche, ktoré si nelegálne postavili rybári – tie špatia celé okolie
1	2019	Rekonštrukcia sociálnych zariadení lokalita EVA a lokalita autokemping stredisko Surfclub ATU KE
1	2019	Verejné osvetlenie strediská Eva a Poľany
1	2019	Oprava existujúcich miestnych komunikácií (nový asfaltový koberec na trase RO Eva – Surfclub Domaša – RO Poľany) s budovaním cyklotrás a verejným parkovaním
2	2019	Cyklochodník Domaša
2	2019	Vybudovať cyklochodník a začať budovať cyklochodník s prepojením na Poľsko a Maďarsko
2	2019	Podporiť realizáciu projektu cyklotrasy Poľsko – Maďarsko s tým, že sa zapoja do toho aj širšie oblasti regiónu
2	2019	Cyklotrasa Ondava (2019 projekty), pripojiť k hlavnej cyklotrase Prešovského kraja
2	2019	Projektová príprava cyklochodníka, myslieť aj na to, čo bude spájať, aké atrakcie, kto po ňom bude jazdiť
3	2019	Začať práce na projekte rozvoja Domaše s názvom „Národné centrum vodných športov“.
4	2019	Začať práce na zabezpečení komplexných služieb v lokalite Domaša.

5	2019	Zlepšiť propagáciu (infocentrum, suveníry a pod.)
5	2019	Zvýšiť informovanosť hostí o všetkých miestach hodných návštevy
5	2019	Vytvorenie spoločného web portálu min. v 2 jazykoch (SJ + AJ)
5	2019	On-line marketing , propagácia cez aplikácie – nie len ubytovanie, ale aj iné služby
6	2019	Zlepšiť koordináciu CR pre daný región - iniciatíva a koordinácia zo strany VÚC – vyčlenenie samostatného pracovníka pre „Domaša Rezort“.
6	2019	Vybudovanie manažérskej organizácie pre riadenie rezortu – spojené investície súkromného sektora + verejného sektora + štátne podporné programy.
6	2019	Koordinácia podujatí konaných v regióne najmä počas sezóny a posilniť podujatia mimo sezóny
6	2019	Zlepšiť informovanosť + koordinácia podujatí – na začiatku roka urobiť kalendár podujatí a pokúsiť sa skoordinať termíny ich konania, následne po konaní akcie pridávať fotky, aby turista videl „o čo prišiel“
6	2019	Zapojiť do aktivít ZMOS – vytvorenie pracovných miest pre CR!!!
6	2019	Zlepšiť spoločnú komunikáciu podnikateľov a starostov/primátorov v regióne; navrhnúť miesto pravidelného stretávania sa a odovzdávania si informácií
6	2019	Vytvoriť jednotný dokument pre strategické riadenie CR v regióne
6	2019	Riešiť spravovanie okolia vodnej nádrže – pobrežie by spravovali obce. Mohli by tak „legálne odstrániť nelegálne stavby“ a následne ich lepšie využívať
6	2019	Zaviesť značku Made in Domaša
6	2019	EIA a trvalá udržateľnosť cestovného ruchu na Domaši
7	2019	Zlepšiť prístup k finančným zdrojom pre potreby rozvoja regiónu v CR
8	2019	Vytvoriť ponuku RETRO pobytov, obľúbených hlavne u českých turistov
9	2019	V oblasti vodnej nádrže Domaša vytvoriť produkt, ktorý presunie ťažisko z 1 dňových výletov na 5 dňové a ponúkať ho turistom
9	2019	Zvýšenie návštevnosti a propagácia v rámci ostatných aktivít aj múzea v Nižnom Hrušove - múzeum svetoznámej rodáčky, maliarky, spisovateľky a političky Anny Lesznai, ktorá bola celosvetovo uznávanou osobnosťou a pomáhala pri vzniku Košickej moderny.
9	2019	Dokončiť výskum - národná kultúrna pamiatka kaštieľ – rodisko Anny Lesznai
10	2019	Zvýšiť potenciál opálových baní ako jedinečnosti, ktorá podporuje rozvoj turizmu
10	2019	Pripraviť projekt Domaše ako ideálneho miesta pre rybolov.
10	2019	Vybudovanie rybníkov – športový rybolov s rybárskou baštou – možnosť chytiť rybu a pripraviť si ju, príp. dať si ju pripraviť - - ukončenie v roku 2021
10	2019	Chýba požičovňa rybárskych potrieb; predajne rybárskych potrieb sú cez víkend otvorené iba v sobotu dopoludnia, v nedeľu sú zatvorené
11	2019	Riešenie ekológie – problém odpadového hospodárstva – zberný dvor odpadov, neporiadok, znečistenie komunálnym odpadom, urobiť poriadok so zberom odpadu – starostovia, PSK,
11	2019	zrušiť paušálny zber odpadu, platiť za množstvo; cenu zmeniť podľa toho, či niekto separuje odpad, alebo nie
11	2019	Zaviesť tvrdé pokuty za vyhadzovanie odpadu popri cestách a vytváraní „smetísk“ okolo ciest a pobrežia Domaše

11	2019	Pri budovaní parkovísk nezabudnúť na odpadkové koše
11	2019	Riešenie estetizácie odpadového hospodárstva ako najpálčivejšieho problému s možnosťou separovania; kanalizácia, resp. vývoz tekutého odpadu zo žump zakúpením vozidla – RO Domaša
11	2019	Likvidácia čiernych stavieb na brehoch v správe SVP
12	2019	Využiť potenciál Domaše v 3 oblastiach a stanoviť to ako prioritné osi: 1. Wellness a šport; 2. Príroda + história, pamiatky; 3. Kultúra – podujatia, tradičné remeslá, folklór
12	2019	fáza projektovej prípravy Domaša - Valkov - amfiteáter, parkoviská, kryté wellness, ubytovacie zariadenia v zime nie sú využívané ; multifunkčná športová hala krytá (tenis)
13	2019	Podpora podnikateľov vyrábajúcich regionálne produkty – nevyberať poplatky za stánky
13	2019	Zlepšiť podnikateľské prostredie (legislatívne opatrenia)
13	2019	Zo strany PSK vytváranie podmienok, sieťovanie, smart projekty, smart riešenia
1	2020	Vybudovať verejné osvetlenie v rámci Domaša Rezort.
1	2020	Vybudovať do roku 2023 systém prístavov v každom stredisku (12).
1	2020	Vybudovanie parkoviska, aby pri návšteve Trepeckého kostolíka mal návštevník kde zaparkovať, kúpiť si vodu, nevie, či bude otvorený
1	2020	Domaša je jedinečná – najčistejšia voda, viacero stredísk na brehoch, ktoré sa dajú prepojiť, celé pobrežie by malo byť aktívne! (časť Monika, Eva ...)
1	2020	Realizácia prístupu na vodnú plochu pre zabezpečenie bezpečnosti na vode (vodná záchranná služba, hasiči a iné záchranné zložky), prístaviská pre jachty a malé plavidlá
1	2020	Kultivácia brehu na verejné pláže a miesta oddychu
1	2020	Zakúpenie a inštalácia multifunkčného plávajúceho pontónu – stredisko Poľany
2	2020	Vybudovať cyklochodník Tíšava – Dobrá a Stropkov - Tíšava
2	2020	Naštartovať zimnú sezónu na Valkove – cyklotrasa sa v zime môže zmeniť na lyžiarske bežecké trate
3	2020	Začať s výstavbou promenády na Domaši a do roku 2022 ju ukončiť
3	2020	Založiť olympijské múzeum.
3	2020	Výstavba vodného vleku vo vyrovnávacej nádrži – Malá Domaša – Slovenská Kajňa (splav)
3	2020	Vybudovanie promenády pozdĺž pobrežia Domaše
4	2020	Zvýšiť a podporiť rozvoj ubytovacích kapacít
4	2020	Začať vytvárať prostredie na Domaši na celoročnú destináciu pri zohľadnení rizík tohto prechodu
4	2020	Zvýšiť informovanosť – smerové (hnedé) tabule, billboardy (nebudú môcť byť blízko ciest – 50 m).
4	2020	Klienti hotela Zelená Lagúna:1. miesto Slováci (1,8 dňa), 2. miesto Česi, (2,5 dňa) 3. miesto Nemci (rekreácia + biznis) (2,5 dňa v počte 80-90 návštevníkov; využívajú letisko v Košiciach a v Prahe); Ukrajinci (biznis) (30 návštevníkov), Rakúsko a Maďarsko, USA a VB; Predĺžiť dĺžku pobytu na Domaši na 3 dni
4	2020	Vybudovanie autocampingového stanového tábora v RO Eva so službami dnešnej potreby
4	2020	Rozšírenie ubytovacích a stravovacích kapacít (hotel alebo penzión s vyšším komfortom)

5	2020	Predĺžiť pobyt klienta (priem. dĺžka 1,8 dňa; dlhšie sa zdržia hostia z Čiech, Nemecka 3 – 5 dní)
5	2020	Zmapovať výrobcov regionálnych produktov – vytvorenie regionálnej značky
5	2020	Spropagovať areál Lysá Hora (etnofest) – pozrieť: http://www.lysahora.sk/exterier2.html
5	2020	Public Relations k zmene myslenia ľudí za účelom jednotnej politiky v CR
6	2020	Zaviest' dodávateľskú akadémiu (garantovaní dodávateľa napr. pre hotel Zelená Lagúna)
8	2020	Opakované zážitky pre zákazníkov
9	2020	Rozvoj mäkkých foriem turizmu v rámci poskytovaných služieb, podporiť rozvoj kultúry, folklór, tradičné remeslá a obnovu a údržbu pamiatok.
9	2020	Posilniť ochranu kultúrnych pamiatok
9	2020	Rekonštrukcia hradu Čičva – výstavba infraštruktúry, finančná podpora na úrychlenie rekonštrukcie
9	2020	Spopularizovať rôzne formy turizmu v regióne (konská turistika)
9	2020	Zlepšiť využitie ďalších pamiatok v území – kostolík Valkov, kostolík na Trepci (chýba pri ňom parkovisko), Nová Kelča – výskyt minerálnych prameňov
10	2020	Realizovať projekt Domaše ako miesta pre rybolov.
10	2020	Vytvorenie rybárskeho centra, kurz jachtingu
12	2020	Vybudovať multifunkčné ihrisko.
12	2020	Vybudovanie prírodného kúpaliska
13	2020	Znížiť administratívne bariéry
14	2020	Riešiť financovanie OOCR – nízky príjem z dane za ubytovanie
4	2021	Vybudovanie aquaparku s vonkajšími bazénmi umiestneným priamo pri vodnej hladine (RO Eva)
6	2021	Riešenia v oblasti slabých mesiacov (mimosezóna) – október + november; marec + polovica apríla
6	2021	Vybudovať spoluprácu medzi rekreačnými oblasťami Domaša a Zemplínska Šírava
8	2021	Vytvorenie komplexného produktu s dôrazom na zážitky pre návštevníkov (remeselné dielne a i.)
8	2021	Posunúť zážitok aj mimo hotel, v ktorom turista býva
8	2021	Vybrať 1 historický objekt a vytvoriť v ňom múzeum regiónu – kultúra, zvyky, tradície, remeslá, regionálne produkty, aby slúžil tiež ako informačné centrum pre turistov
9	2021	Posilniť ochranu kultúrnych pamiatok
9	2021	Rekonštrukcia amfiteátra v Sedliskách (konajú sa tu Dni remesiel a medu – august)
9	2021	Realizácia prírodného amfiteátra v rámci ÚPD
12	2021	Urobiť feasibility study pre vybudovania lyžiarskeho strediska; problémové zasnežovanie – voda z Domaše nezamrzá. Inštalácia tepelného čerpadla by bola finančne náročná, resp. uvážiť projekt bobovej dráhy
14	2021	Riešiť financovanie OOCR – nízky príjem z dane za ubytovanie
1	2022	Projekt a výstavba mosta cez Domašu
1	2023	Prepojenie rekreačných oblastí Domaša – Zemplínska Šírava a vytvorenie veľkého moderného centra CR

Predstavy skupiny manažérov o rozvoji predovšetkým lokality Domaša s prihliadnutím na podstatné okolie a okolité obce možno rozčleniť podľa oblastí záujmu. Ide o tieto oblasti reprezentované v tabuľke kódom:

- 1 - Infraštruktúra
- 2 - Cyklochodník
- 3 - Domaša - Nár. centrum športu
- 4 - Služby Domaša
- 5 - Marketing a propagácia
- 6 - Manažovanie, koordinácia
- 7 - Finančné zdroje
- 8 - Nový produkt
- 9 - Zvýšenie potenciálu turizmu
- 10 - Rybolov
- 11 - Ekológia
- 12 - Priority - šport, príroda, kultúra
- 13 – Bariéry.
- 14 - Financovanie

B/ Zákazníci – návštevníci regiónu tvoria druhú záujmovú skupinu, ktorá má svoje požiadavky a vytvára zázemie rozvoja cestovného ruchu v tomto regióne. Ich požiadavky musia byť monitorované celoročné a im sa postupne prispôbovať aj stratégia rozvoja. Väčšina pripomienok bola zohľadnené v prvej skupine a tak tu uvádzame niektoré dôležité zistenia a prania z pohľadu zákazníka:

Rok	Predstavy zákazníkov
2019	Kvalitné služby
	Šírka ponuky v súlade s uspokojovaním ich potrieb na rekreačné a poznávacie aktivity
	Primerané ceny za primerané produkty
	Vodné športy a vyžitie pri vodnej ploche
	Čistota a hygiena
2020	Cyklotrasy, ktoré spájajú celý Domašu a následne aj okolité okresy a ich jedinečnosti
	Možnosť plavby po vodnej ploche
	Dostatok informácií o možnostiach CR na hornom Zemplíne

V ďalších rokoch sa tieto požiadavky môžu opakovať, alebo podľa vývojových trendov v oblasti CR zvyšovať v smere Smart City.

C/ Dodávatelia – túto skupinu tvoria predovšetkým dodávatelia služieb, ale aj produktov, ktorí sa budú podieľať podobne ako prvá a druhá skupina na rozvoji CR v danom regióne. Ich názory už boli tiež prezentované v rámci prvej skupiny, tak tu uvádzame ešte niektoré dôležité predstavy o fungovaní trhu dodávateľov CR v rámci regiónu:

Rok	Akcie a činnosti k naplneniu vízie
2019	Dodávateľská istota
	Primerané ceny
	Dlhodobé zmluvy
	Dobré dodacie podmienky
2020	Zapájať sa aktívne do procesu rozvoja CR formou účasti alebo podielov na službách

D/ Zamestnanci – pracovníci v oblasti CR predstavujú poslednú významnú záujmovú skupinu, ktorá má tiež svoje predstavy. Tieto predstavy sú zhrnuté do nasledovných bodov:

Rok	Akcie a činnosti k naplneniu vízie
2019	Dobré pracovné podmienky
	Primerané platy
	Možnosti rozvoja
	Bonusy

2.2 Ciele, priority a projekty

2.2.1 Strategická mapa a strategické ciele

Projekt rozvoja regiónu je nasmerovaný profesionálne a efektívne s cieľom zvýšiť povedomie o regióne a jeho potenciáli v rámci Slovenska a perspektívne aj v medzinárodnom priestore, zvýšiť návštevnosť regiónu a predĺžiť dobu prenocovania, skvalitniť poskytovanie všetkých služieb cestovného ruchu s akcentom na kvalitu a konkurencieschopnosť.

Hlavným strategickým cieľom je zvýšiť výkonnosť odvetvia turizmu v okrese Vranov nad Topľou o 10 % do roku 2023.

Podporné strategické ciele sú:

- šíriť informácie o cestovnom ruchu presne a efektívne so službami priateľskými pre zákazníkov,
- posilniť umenie, kultúru a dedičstvo smerom k posilneniu národnej jednoty založenej na národnej kultúrnej politike,
- posilniť synergiu a spoluprácu medzi aktérmi cestovného ruchu a kultúry tak, aby sa región Horný Zemplín stal preferovaným turistickým a kultúrnym cieľom,
- posilniť tie druhy a formy cestovného ruchu, pre ktoré má región vytvorený potenciál,
- podporovať jedinečnosť regiónu v oblasti kultúrneho, historického a prírodného dedičstva ako jedného z dôležitých katalyzátorov rastu,
- rozvíjať vedomostný, kvalifikovaný, tvorivý a inovatívny ľudský kapitál v odvetviach cestovného ruchu a kultúry.

V súlade s úlohami súvisiacimi s rozvojom cestovného ruchu v regióne odporúčame podporovať najmä tieto ciele:

- zvýšenie počtu zahraničných turistov,
- predĺžiť priemernú dĺžku pobytu návštevníkov na zvýšenie príjmov z cestovného ruchu,
- stimulovať rast domáceho cestovného ruchu.

Na základe týchto dlhodobých cieľov možno na základe strategickej mapy kvantifikovať presnejšie strategické ciele pre rozvoj turizmu v danom regióne:

Pre efektívne riadenie a k naplneniu vízie bola spracovaná tabuľka strategických cieľov BSC obrázok 2.1, kde sú definované ciele v zmysle moderných teórií riadenia výkonnosti na

základe vyváženého systému cieľov a ukazovateľov. Strategické ciele sú rozdelené do 4 perspektív a to:

- Finančná perspektíva – zahrňuje 5 strategických cieľov.
- Zákaznícka perspektíva - zahrňuje 7 strategických cieľov.
- Procesná perspektíva - zahrňuje 6 strategických cieľov.
- Perspektíva rastu (učenie sa rastu) - zahrňuje 6 strategických cieľov.

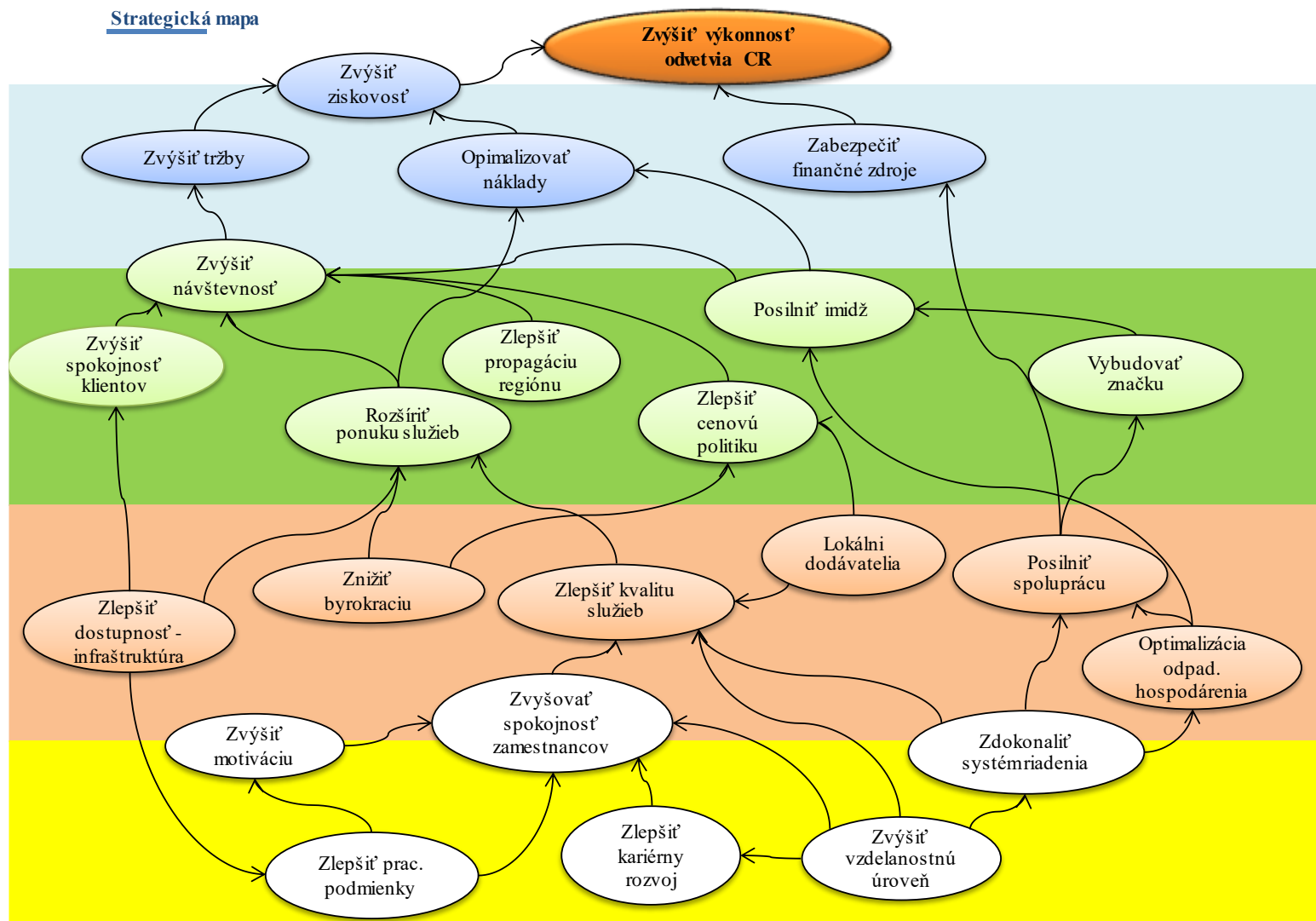
Celkom je navrhnutých 24 strategických cieľov vo vzájomnej príčinnej súvislosti. Neplnenie jedného cieľa spôsobuje problémy pri naplnení ďalších cieľov. Na základe toho je možné pri manažovaní rozvoju regiónu definovať problémy a navrhovať efektívne riešenia.

Strategická mapa rozvoja CR v regióne predstavuje myšlienkovú mapu, ktorú spracoval manažérsky tím, ktorý sa podieľal na tvorbe projektu a je uvedená v kapitole návrh manažérskej organizácie.

Navrhnutá strategická mapa v rámci 4 perspektív má navrhnuté, okrem najvyššieho cieľa, ktorým je zvyšovanie výkonnosti CR v regióne, aj 4 TOP ciele v rámci každej perspektívy, ktoré podmieňujú výkonnosť regiónu v CR. Základným cieľom je spokojnosť zamestnancov, na ktorých stojí uspokojovanie požiadaviek klientov ale aj optimalizácia procesov. Spokojní a vzdelaní zamestnanci majú záujem na optimalizácii procesov CR a aktívne ich ovplyvňujú. Tieto dva ciele intenzívne pôsobia na spokojnosť návštevníkov, ktorá sa následne prejaví v raste tržieb a výkonnosti.

Nevidieť príčinné súvislosti týchto cieľov je najčastejšia chyba, ktorá sa robí pri návrhoch stratégie, pretože medzi cieľmi existujú príčinné súvislosti. Takisto veľkým problémom je nesústreďenie sa na podstatné veci vyjadrené prioritami vymedzenými už v rámci stratégie SWOT analýzy a kritickými faktormi úspešnosti. V prepojení na víziu manažérov podporujúcich rozvoj CR v regióne v kontexte vzájomnej spolupráce sa stáva veľmi efektívnym prostriedkom dobrého manažovanie rozvoja a rastu výkonnosti cestovného ruchu.

Na obrázku 2.1 je uvedená strategická mapa rozvoj CR v regióne. Sú tu zároveň uvedené aj strategické ciele, ktoré podporujú rast výkonnosti. V ďalšej časti dokumentu sú potom tieto ciele bližšie prevedené do opatrení a investičných projektov, ktoré v podstate predstavujú aktivity, ktoré je potrebné vykonať.

Obrázok 2.1 Strategická mapa a príčinné súvislosti strategických cieľov
Zdroj: vlastné spracovanie

V tabuľke 2.1 je uvedený prehľad strategických cieľov aj s návrhmi metrík a výpočtami, ako dané metriky zistiť. Úlohou nového manažmentu je tieto metriky kvantifikovať a rozpracovať na obdobie rokov 2019 – 2023.

Tabuľka 2.1 Strategické ciele rozvoja CR v regióne s akcentom na Domaša rezort

	Por. č.	Strategický cieľ	Zodpovednosť	Meno	Zdroj	Metrika	Výpočet
Finančná perspektíva	F01	Zvýšiť výkonnosť odvetvia CR	Domaša rezort + PSK+FM		Ind. podn.	Pridaná hodnota /návštevníka	€ / počet návšt.
	F02	Zvýšiť ziskovosť	Domaša rezort + PSK+FM		Ind. podn.	Ziskovosť	% rastu zisku
	F03	Zvýšiť tržby	Domaša rezort + PSK+FM		Štat. úrad	Tržby	€
	F04	Optimalizovať náklady	Domaša rezort + PSK+FM		Ind. podn.	Nákladovosť	náklady/tržbám
	F05	Zabezpečiť finančné zdroje	Domaša rezort + PSK+FM		PSK+vláda	Investície do projektov	€
Zákaznícka perspektíva	Z01	Zvýšiť návštevnosť	Domaša rezort + PSK+FM		Štat. úrad	Počet návštevníkov	počet návšt. n/(n-1) v %
	Z02	Zvýšiť spokojnosť klientov	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	% spokojnosti	dotazník
	Z03	Rozšíriť ponuku služieb	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Počet služieb	počet f.j.
	Z04	Zlepšiť propagáciu regiónu	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Investície do propagácie	€
	Z05	Zlepšiť cenovú politiku	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Priemerná cena	€
	Z06	Posilniť imidž	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Počet návštevníkov	osoby
	Z07	Vybudovať značku	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Hodnota značky	€
Procesná perspektíva	P01	Zlepšiť dostupnosť - infraštruktúra	Domaša rezort + PSK+FM		PSK+obce	Obnova komunikácií	km
	P02	Znížiť byrokráciu	Domaša rezort + PSK+FM		PSK+vláda	Počet odstránených prekážok	počet
	P03	Zlepšiť kvalitu služieb	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Reklamácie	počet reklamácií
	P04	Lokálni dodávatelia	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	Počet lokálnych dodávateľov	počet
	P05	Posilniť spoluprácu	Domaša rezort + PSK+FM		PSK + obce	Počet spoluprac. subjektov	počet
	P06	Optimalizácia odpad. hospodárenia	Domaša rezort + PSK+FM		PSK + obce	Investície do odpad. hospodárstva	€
Učenie sa rastu	U01	Zvýšiť motiváciu	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	priemerný plat	€
	U02	Zvyšovať spokojnosť zamestnancov	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	% spokojnosti zamestnancov	dotazník
	U03	Zlepšiť prac. podmienky	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	počet zlepšení	počet
	U04	Zlepšiť kariérny rozvoj	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	počet rast počtu pracovníkov	% rastu P1/P0
	U05	Zvýšiť vzdelanostnú úroveň	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	kvalifikačný stupeň	hodnota
	U06	Zdokonalíť systém riadenia	Domaša rezort + PSK+FM		Inter. dok.	počet manažérov zapojených do CR	počet

Vysvetlivky: FM – Fakulta manažmentu, PSK – prešovský samosprávny kraj, Inter. dok. – interná dokumentácia, Ind. podn. – Index podnikateľa

Zodpovednosť za vykonanie týchto aktivít uvedených v strategickej mape by mal v I. etape implementácie strategického plánu rozvoja prevziať PSK, Odbor regionálneho rozvoja a Oddelenie cestovného ruchu. Následne by mala byť vytvorená manažérska organizácia, kde budú združené subjekty podieľajúce sa na CR v regióne. Bližší popis je uvedený v nasledovných kapitolách.

2.2.2 Priority a opatrenia

Na základe SWOT analýzy, kritických faktorov úspešnosti, predstáv stakeholder a strategických cieľov je stanovených 7 priorít. Na ich základe sme stanovili priority pre usmernenie rozvoja cestovného ruchu v regióne. Priority vychádzajú zo stratégie stanovenej v rámci SWOT analýzy. Zahrňujú ciele, ktorých sa dotýkajú a opatrenia, ktoré navrhujeme urobiť, aby došlo k naplneniu vízie a dosiahnutiu strategického cieľa.

- Priorita 1 - Marketing a propagácia regiónu, zvyšovanie návštevnosti.
- Priorita 2 – Manažment a ľudské zdroje.
- Priorita 3 - Zvyšovanie kvality infraštruktúry.
- Priorita 4 - Rozširovanie relaxačných aktivít.
- Priorita 5 - Vzdelávanie v oblasti CR a jeho manažovania.
- Priorita 6 - Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu.
- Priorita 7 - Bariéry rozvoja podnikania v CR a životné prostredie.

Priorita 1 - Marketing a propagácia regiónu, zvyšovanie návštevnosti

Súvisiace strategické ciele:	F01, F02, F03, Z01, Z02, Z03, Z04, Z05, Z06, Z07, P01, P03, P06
Popis strategických cieľov a ich väzby:	<i>Zlepšenie infraštruktúru v regióne, zvýšenie kvality služieb a optimalizácia odpad. hospodárstva zlepší atraktivitu regiónu. Pri systematickom budovaní značky Domaša rezort a produktov značky Made In Domaša sa zároveň s procesnými opatreniami posilní imidž regiónu. Pri zlepšení kvality služieb a efektívnej propagácii sa zvýši spokojnosť klientov a tým sa zvýši následne aj návštevnosť. Vyššia návštevnosť umožní rast tržieb a tým aj rast ziskovosti a výkonnosti CR v regióne a v rezorte Domaše.</i>
<i>Opatrenie 1 :</i>	Zlepšenie propagácie regiónu vytvorením infocentra na Domaši. Výroba suvenírov so značkou Made In Domaša, podpora produktov, ktoré sú vo vzťahu k regiónu.
<i>Opatrenie 2:</i>	Zvýšiť informovanosť hostí prostredníctvom jedného web portálu so značkou Domaša, kde budú sústredené všetky informácie o CR a aktivitách v regióne, o všetkých miestach hodných návštevy aj s popisom a orientačnými údajmi.
<i>Opatrenie 3:</i>	Podporiť vývoj aplikácie pre mobily s názvom Domaša rezort, ktorá poskytne z jedného miesta všetky potrebné informácie o regióne, prírode, kultúre, relaxačných a športových aktivitách, ubytovaní a stravovaní.
<i>Opatrenie 4:</i>	Posilniť on-line marketing pomocou webového portálu, mobilnej aplikácie pod dohľadom manažérskej organizácie Domaša rezort.
<i>Opatrenie 5:</i>	Zlepšiť ponuku služieb pre zákazníkov tak, aby sa jeho priemerný pobyt z 1,8 dňa do roku 2021 zvýšil na 3 dni.

<i>Opatrenie 6:</i>	Zlepšiť Public Relations prostredníctvom webového portálu, vhodnou publikačnou činnosťou s podporou médií tak, aby u zákazníka sa podstatne zlepšil imidž Domaša. Zvýšiť intenzitu propagačnej práce najmä v médiách.
<i>Opatrenie 7:</i>	Podchytiť domácich výrobcov a ponúknuť im na produkty značku Made In Domaša. Túto používať aj na suveníroch z regiónu a všade tam, kde môže efektívne vplývať na zákazníka.
<i>Opatrenie 8:</i>	V regióne Vranov n./T., Humenné, Snina, Medzilaborce, Stropkov viac propagovať historické pamiatky, kaštiele a hrady, expozície ľudovej tvorby a architektúry, sakrálne pamiatky a objekty v okrese a okolí, blízkosť drevených kostolíkov, zrúcaniny stredovekých hradov Čičva, Brekov a Jasenov. Rozvíjať a viac propagovať využitie kultúrno-historického potenciálu (kultúrne pamiatky, folklór, remeslá a pod.). Kultúrohistorické pamiatky a pamätihodnosti regiónu citlivo revitalizovať a spoločne prezentovať.
Investičné projekty:	Projekt 32 - Národné centrum vodných športov Domaša rezort – výška investičnej pomoci po dohode so starostom obce Kvakovce Mgr. Kapráľom. – Prioritný projekt.
	Projekt 7 - Obnova krypty rodiny Vladárovej. Hodnota investície 40 000 €, rok realizácie 2019.

Priorita 2 – Manažment a ľudské zdroje.

Súvisiace strategické cieľov:	U01, U02, U03, U04, U05, U06, P03, P05, P06, Z02, Z03, Z06, F04
Popis strategických cieľov:	<i>Zlepšenie perspektívy učenia sa rastu umožní rozvoj CR, pretože spokojní a kvalitní zamestnanci sú zárukou úspechu. Z toho dôvodu je nevyhnutné sledovať a vyhodnocovať spokojnosť ľudí pracujúcich v oblasti CR, zlepšovať ich pracovné podmienky, podporovať kariérny rozvoj a vzdelanostnú úroveň, čím sa zvýši ich motivácia. Tieto ciele nájdu odraz v perspektíve procesov, ktoré budú kvalitnejšie a zlepši s kvalitou služieb, posilní spolupráca a taktiež nájde odraz v ekologickom správaní. V zákazníckej perspektíve sa to prejaví vo zvýšenej spokojnosti návštevníkov, rozšírenej ponuke služieb a posilní imidž regiónu. Dôsledkom toho sa optimalizujú mzdy pri súčasnom raste miezd, čo následne pomôže riešiť problém migrácie a odchádzania mladých ľudí z regiónu,</i>
<i>Opatrenie 1 :</i>	Zlepšiť koordináciu CR pre daný región - iniciatíva a koordinácia zo strany VÚC – vyčleniť samostatného pracovníka pre „Domaša Rezort“, ktorý sa bude zaoberať touto problematikou a koordinovať aktivity súvisiace s rozvojom CR v Domaša rezort
<i>Opatrenie 2:</i>	Vybudovanie manažérskej organizácie pre riadenie rezortu ktorej úlohou bude stanovovať a kontrolovať plnenie stratégie rozvoja CR, spájať a programov riadiť investície súkromného sektora + verejného sektora + štátne podporné programy tak, aby prinášali efekt pre celý región.
<i>Opatrenie 3:</i>	Vypracovať harmonogram podujatí a koordinovať jednotlivé podujatia

	<p>tak, aby ich navštívil max. počet klientov. Koordinácia podujatí konaných v regióne zabezpečovať počas sezóny a posilniť podujatia mimo sezóny, tak aby prebiehali vyvážené celoročne.</p> <p>Zlepšiť informovanosť o podujatiach. Na začiatku roka urobiť kalendár podujatí a pokúsiť sa skoordinať termíny ich konania, následne po konaní akcie pridávať fotky, aby turista videl „o čo prišiel“. Všetko usmerňovať cez jeden portál Domaša rezort a cez mobilnú aplikáciu.</p>
<i>Opatrenie 4:</i>	Zapojiť do aktivít rozvoja CR ZMOS a úrady práce s akcentom na vytvorenie pracovných miest pre CR. Zaviesť personálnu agentu a monitorovať potreby rezortu na pracovné sily, ich súčasný a plánovaný stav.
<i>Opatrenie 5:</i>	Zlepšiť spoločnú komunikáciu podnikateľov a starostov/primátorov v regióne a to pod gestorstvom manažérskej organizácie a navrhnúť miesto a čas pravidelného stretávania sa a odovzdávania si informácií, minimálne polročne.
<i>Opatrenie 6:</i>	Vytvoriť jednotný dokument pre strategické riadenie CR v regióne na základe spracovanej stratégie, definovať hodnoty pre stanovené metriky a monitorovať ich vývoj. V prípade odchýlok od strategického plánu navrhnúť prostredníctvom manažérskej organizácie a prekonzultovaním so záujmovými skupinami riešenia.
<i>Opatrenie 7:</i>	Riešiť spravovanie okolia vodnej nádrže – pobrežie dať spravovať obciam a vytvoriť pre to legislatívne podmienky. Mohli by tak „legálne odstrániť nelegálne stavby“ a následne ich lepšie využívať pre potreby rozvoja CR.
<i>Opatrenie 8:</i>	Navrhnuť a zaviesť pre produkty a služby v regióne novú značku Made In Domaša a prostredníctvom manažérskej organizácie je udeľovať najlepším produktom a službám v regióne. Zároveň umožniť jej propagáciu. Urobiť design manuál pre používanie tejto značky.
<i>Opatrenie 9:</i>	Zaviesť dodávateľskú akadémiu (garantovaní dodávatelia napr. pre hotel Zelená Lagúna) a pod.
<i>Opatrenie 10:</i>	Začať vyvíjať aktivity na spoluprácu Domaše a Zemplínskej Šíravy, aby sa vytvorili podmienky pre CR na základe synergie.
Investičné projekty:	

Priorita 3 - Zvyšovanie kvality infraštruktúry

Súvisiace strategické cieľov:	F01, F02, F03, Z01, Z02, Z03, Z05, Z06, P01, P03, P04, P05, U01, U02, U03, U06
Popis strategických cieľov:	<i>Zvyšovanie kvality infraštruktúry má veľký význam pre rozvoj CR. Patrí k prioritným strategickým cieľom v procesnej perspektíve. Zlepšením infraštruktúry sa zlepši aj kvalita služieb, zlepšia sa podmienky pre lokálnych dodávateľov a posilní sa spolupráca. To napomôže zvýšeniu návštevnosti tým, že sa zvýši spokojnosť klientov, čo napomôže rozšíriť ponuku služieb, zlepšiť cenovú politiku a posilniť imidž regiónu a značky. To má svoj obraz</i>

	<i>následne nielen vo vyšších tržbách, ale aj ziskovosti a nákladoch, čím sa napomôže zvýšeniu výkonnosti regiónu.</i>
<i>Opatrenie 1 :</i>	Investície do základnej infraštruktúry v okrese a rekreačnej oblasti Domaša (cyklochodník, osvetlenie, chodníky od ubytovacích zariadení k vodnej ploche).
<i>Opatrenie 2:</i>	Vypracovať a začať práce na realizácii projektu Národného centra vodných športov.
<i>Opatrenie 3:</i>	Sprevádzkovať v spolupráci s obcou Kvakovce výletnú loď.
<i>Opatrenie 4:</i>	V spolupráci s obcami zabezpečiť verejnú dopravu po celý rok a tým väčšiu prístupnosť pre zamestnancov hotelov a ostatných zariadení CR ako aj návštevníkov regiónu.
<i>Opatrenie 5:</i>	Riešiť bezpečnosť návštevníkov na cestách, chýbajú chodníky pre chodcov a chodníky k hrádzi. Urobiť projektovú dokumentáciu a následne realizovať obnovu a rozšírenie chodníkov.
<i>Opatrenie 6:</i>	Odstrániť problematické rybárske prístrešky pri vodnej ploche, ktoré si nelegálne postavili rybári – tie špatia celé okolie a zhoršujú imidž regiónu. Vytvoriť podmienky pre legálne prístrešky, ktoré podporia rozvoj CR.
<i>Opatrenie 7:</i>	Realizovať rekonštrukcia sociálnych zariadení v lokalita EVA a lokalita autokemping stredisko Surfclub ATU KE.
<i>Opatrenie 8:</i>	Zabezpečiť realizáciu verejného osvetlenia na strediskách Eva a Poľany ako aj v rámci Domaša rezort komplexne.
<i>Opatrenie 9:</i>	Oprava existujúcich miestnych komunikácií (nový asfaltový koberec na trase RO Eva – Surfclub Domaša – RO Poľany) v súlade s budovaním cyklotrás a verejným parkovaním.
<i>Opatrenie 10:</i>	Vybudovať do roku 2023 systém prístavov v každom stredisku (celkom 12) podľa projektu Domaša City v spolupráci s okolitými obcami.
<i>Opatrenie 11:</i>	Vybudovanie parkoviska a stánku občerstvenia u Trepeckého kostolíka, aby pri jeho návšteve mal návštevník kde zaparkovať, kúpiť si vodu. Zabezpečiť jeho prístupnosť tak, aby mal návštevník prehľad o otváracích hodinách a mohol si ho prehliadnuť.
<i>Opatrenie 12:</i>	V súlade s opatrením 10 zrealizovať prístup k vodnej ploche pre zabezpečenie bezpečnosti na vode (vodná záchranná služba, hasiči a iné záchranné zložky), prístaviská pre jachty a malé plavidlá.
<i>Opatrenie 13:</i>	V spolupráci s obcami okolo Domaše urobiť kultivácia brehu na verejné pláže a miesta oddychu pre návštevníkov rekreačnej oblasti.
<i>Opatrenie 14:</i>	Pre stredisko Poľany zakúpenie a inštalácia multifunkčného plávajúceho pontónu.
<i>Opatrenie 15:</i>	Spracovať projektovú dokumentáciu k výstavbe mosta cez Domašu tak, aby boli sprístupnené oba brehy a zároveň most bol atrakciou, ktorá by

	príťahovala návštevníkov.
Investičné projekty:	Projekt 1 - Zakúpenie vodných nafukovacích šmykľaviek pre DomašaCamp&Glamp, Domaša – Poľany – investícia 11 400,-
	Projekt 2 - Vytvorenie spoločenskej miestnosti pre hostí kempu - DomašaCamp&Glamp, Domaša – Poľany – investícia 14 200,-
	Projekt 3 - Inštalácia plávajúceho pontónu - DomašaCamp&Glamp, Domaša – Poľany – investícia 15 200,-
	Projekt 4 - Technické a materiálne zabezpečenie vodnej záchranej služby - DomašaCamp&Glamp, Domaša – Poľany – investícia 9 670,-
	Projekt 5 - Posilnenie turistickej infraštruktúry v obci Vyšný Kazimír - výstavba turistickej útulne pri rybníku a pri Rekreačnom areáli Lysá hora v obci Vyšný Kazimír– investícia 150 000,-
	Projekt 8 - Prístavisko na rieke Ondava, obec Kladzany – investícia 35 000,-
	Projekt 10, 11, 12 – Lodenica a vodný vleč, obec Malá Domaša, investícia I. etapa 910 850 €, II. etapa 833 250 € a III. etapa 850 350 €.
	Projekt 14 - Verejné sociálne zariadenia – Rekreačná oblasť EVA a autocamping Holčikovce, investícia 60 000,-
	Projekt 15 – Verejné osvetlenie, RO Eva a RO Poľany – Holčikovce, investície podľa projektovej dokumentácie.
	Projekt 16 - Oprava komunikácií a budovanie cyklochodníkov a peších trás, RO Eva a RO Poľany – Holčikovce, investície v zmysle projektovej dokumentácie a rozpočtu
	Projekt 18 - Úprava verejných pláží s prístupom na vodnú plochu, RO Eva – Holčikovce, investícia 135 000 €.
	Projekt 19 – Caravan Village, RO Eva a RO Poľany – Holčikovce, investícia 1. etapa 400 000 €, II. a III. etapa podľa projektovej dokumentácie.
	Projekt 20 - Premostenie potoka na plánovanej cyklotrase a vybudovanie oddychovej zóny, Ondavské Matiašovce, investícia 35 000,-
	Projekt 22 - Prístavné mólo (projekt. dokumentácia). Výška investície po dohode s obcou Valkov.
	Projekt 23 - Wellness centrum a multifunkčná, krytá športová hala. Výška investície po dohode s obcou Valkov.
	Projekt 24 - Rozšírenie kapacity parkovacích miest v lokalite obce Valkov. Výška investície po dohode s obcou Valkov.
	Projekt 25 - Revitalizácie pláže na Valkove. Výška investície po dohode s obcou Valkov.

	Projekt 26 - Amfiteáter na Valkovskej pláži. Obec Valkov. Výška investície po dohode s obcou Valkov.
	Projekt 29 - Revitalizácia Valkovského potoka. Obec Valkov. Výška investície po dohode s obcou Valkov.
	Projekt 30 - Riešenie cestného úseku Bžany – Valkov. Výška investície po dohode s obcou Valkov.
	Projekt 31 - Vyhliadková veža. Valkov. Výška investície po dohode s obcou Valkov.

Priorita 4 - Rozširovanie relaxačných aktivít

Súvisiace strategické cieľov:	F01, F02, F03, Z01, Z02, Z03, Z05, Z06, P03, U05, U06
Popis strategických cieľov:	<i>Rozširovanie relaxačných aktivít ovplyvňujú strategické ciele týkajúce sa návštevnosti a spokojnosti návštevníkov a rozširovania ponuky produktov. Posilňujú imidž regiónu a napomáhajú zlepšiť cenovú politiku. To má následne odraz vo vyšších tržbách a rastu ziskovosti. Ide tu o proces zlepšenia kvality služieb a ich postupného rozširovania do adekvátnej ponuky pre klientov. Všetky tieto ciele umožňuje naplniť lepší systém riadenia ako aj zvyšovanie vzdelanostnej úrovne pracovníkov.</i>
<i>Opatrenie 1 :</i>	Rozširovanie cyklotrás a cyklochodník okolo Domaše.
<i>Opatrenie 2:</i>	Vybudovať cyklochodník a začať budovať cyklochodník s prepojením na Poľsko a Maďarsko. Podporiť realizáciu projektu cyklotrasy Poľsko – Maďarsko s tým, že sa zapoja do toho aj širšie oblasti regiónu.
<i>Opatrenie 3:</i>	Cyklotrasa Ondava (2019 projekty), pripojiť k hlavnej cyklotrase Prešovského kraja. Projektová príprava cyklochodníka.
<i>Opatrenie 4:</i>	Vybudovať cyklochodník Tišava – Dobrá a Stropkov – Tišava.
<i>Opatrenie 5:</i>	Vytvorenie ponuky RETRO pobytov, obľúbených hlavne u českých turistov.
<i>Opatrenie 6:</i>	Začať práce na marketingovom pláne – časť produkty a vytvorenie komplexného produktu.
<i>Opatrenie 7:</i>	Zvýšiť potenciál opálových baní ako jedinečnosti, ktorá podporuje rozvoj turizmu.
<i>Opatrenie 8:</i>	Prípraviť projekt Domaše ako ideálneho miesta pre rybolov. Vybudovanie rybníkov – športový rybolov s rybárskou baštou – možnosť chytiť rybu a pripraviť si ju, príp. dať si ju pripraviť - - ukončenie v roku 2021. Vybudovať požičovňu rybárskych potrieb; predajne rybárskych potrieb sú cez víkend otvorené iba v sobotu dopoludnia, v nedeľu sú zatvorené – zabezpečiť optimálne otváracie hodiny.

<i>Opatrenie 9:</i>	Začať projektovú prípravu Domaša - Valkov - amfiteáter, parkoviská, kryté wellness, ubytovacie zariadenia v zime nie sú využívané; multifunkčná športová hala krytá (tenis).
<i>Opatrenie 10:</i>	Začať vytvárať prostredie na Domaši na celoročnú destináciu pri zohľadnení rizík tohto prechodu.
<i>Opatrenie 11:</i>	Zabezpečiť rozširovanie ubytovacích a stravovacích kapacít (hotel alebo penzión s vyšším komfortom).
<i>Opatrenie 12:</i>	Vybudovanie aquaparku s vonkajšími bazénmi umiestneným priamo pri vodnej hladine (RO Eva).
<i>Opatrenie 13:</i>	Vybrať 1 historický objekt a vytvoriť v ňom múzeum regiónu – kultúra, zvyky, tradície, remeslá, regionálne produkty, aby slúžil tiež ako informačné centrum pre turistov.
<i>Opatrenie 14:</i>	Vytvorenie komplexného produktu s dôrazom na zážitky pre návštevníkov (remeselné dielne a i.).
<i>Opatrenie 15:</i>	Vybudovať multifunkčné ihrisko.
Investičné projekty:	Projekt 32 – Národné centrum vodných športov. Investícia po dohode s obcou Kvakovce.
	Súvisiace investičné projekty: Projekt 01 - Zakúpenie vodných nafukovacích šmykľaviek. Projekt 02 - Vytvorenie spoločenskej miestnosti pre hostí kempu. Projekt 03 - Inštalácia plávajúceho pontónu. Projekt 05 - Posilnenie turistickej infraštruktúry v obci Vyšný Kazimír. Projekt 10 až 12 – Lodenica a vlek. Projekt 31 – Vyhliadková veža. Projekt 25 – Revitalizácia Valkovskej pláže. Projekt 19 – Caravan Village – Holčikovce. Projekty boli popísané v prioritě 3 – Infraštruktúra.
	Projekt 13 - Revitalizácia turistického chodníka s výstavbou vyhliadkovej veže v obci Bystré. Investícia – 40 000 €
	Projekt 21 - Cyklotrasa Stropkov – Valkov Tíšava (projektová dokumentácia). Investícia po dohode s obcou Valkou.

Priorita 5 - Vzdelávanie v oblasti CR a jeho manažovania

Súvisiace strategické cieľov:	F01, F02, F03, F04, F05, Z02, Z04, Z05, Z06, Z07, P03, U01, U02, U04, U05, U6
Popis strategických cieľov:	<i>Vzdelávanie v oblasti riadenia CR je jedným zo základných strategických cieľov a dôležitou podmienkou rozvoja CR. Zvýšením vzdelanostnej úrovne zabezpečíme kariérny rozvoj a vyššiu spokojnosť pracovníkov, ktorá nájde odraz v kvalite procesov, čo napomôže zlepšiť služby aj prácu s návštevníkmi. Následne sa to prejaví nielen v raste tržieb, ale aj v optimalizácii nákladov a rastu výkonnosti CR v danom regióne.</i>

<i>Opatrenie 1 :</i>	Vytvorenie manažerskej organizácie Domaša rezort a spracovanie vzdelávacieho programu pre jednotlivé cieľové skupiny. Starostovia obcí aj ostatní manažéri, ktorí sa podieľajú na rozvoji a riadení cestovného ruchu si rozšíria svoje vedomosti z manažmentu, marketingu, financií, ekonomiky, controllingu a špeciálnych oblastí CR najmä práca so zákazníkmi.
<i>Opatrenie 2:</i>	Vypracovanie špeciálneho vzdelávacieho programu Projekt celoživotného vzdelávania manažérov v oblasti cestovného ruchu.
<i>Opatrenie 3:</i>	Pripraviť a realizovať projekt na zvýšenie jazykových znalostí z pohľadu rozvoja CR.

Priorita 6 - Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu

Súvisiace strategické cieľov:	F01, F02, F03, Z01, Z02, Z03, Z05, Z06, P01, P03, U01, U06.
Popis strategických cieľov:	<i>Dôležitou oblasťou, ktorá vedie k naplneniu vízie je rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu. Tento cieľ súvisí so zdokonalením systému riadenia a zlepšením kvality služieb, ktorá sa prejaví v rozšírení ponuky služieb a zvýšenej spokojnosti klientov a to následne v raste ziskovosti a výkonnosti regiónu v oblasti CR.</i>
<i>Opatrenie 1 :</i>	Podporiť rozvoj agroturizmu v obci Kladzany a tým rozšíriť ponuku služieb pre návštevníkov o produkt agroturizmu.
Investičné projekty:	Projekt 9 – Agroturistický areál. Obec Kladzany. Investícia 140 000 €.

Priorita 7 – Bariéry rozvoja podnikania v CR a životné prostredie

Súvisiace strategické cieľov:	F01, F05, Z01, Z06, P06, U02
Popis strategických cieľov:	<i>Tieto strategické ciele sú zamerané na životné prostredie a optimalizáciu hospodárenia s odpadom v regióne. Zlepšenie práce s odpadom a zvýšenie čistoty prostredia podporí naplnenie cieľov v zákazníckej perspektíve, čo sa prejaví v zvýšenej návštevnosti a spokojnosti návštevníkov. To nájde odraz v perspektíve finančnej a vo zvýšenej ziskovosti.</i>
<i>Opatrenie 1 :</i>	Zabezpečiť odstránenie neporiadku okolo Domaše - altánky, prostredie - neestetické stavby, zlý prvý dojem z prostredia Domaše.
<i>Opatrenie 2:</i>	Riešenie problému komunálny odpad, manipulácia s odpadom - adresne - triedenie odpadu preniesť na starostov a PSK. Vytvorenie infraštruktúry na odpad.
<i>Opatrenie 3:</i>	Zabezpečiť rast siete podnikateľov tým, že obce ich nezaťažujú zbytočnými poplatkami (poplatky za stánky a pod.) - zlepšenie podnikateľského prostredia.
<i>Opatrenie 4:</i>	Realizovať štúdiu na riešenie problémov s vodou v Domaši.

Investičné projekty:	Projekt 17 - Odpadové hospodárstvo a kanalizácia. RO Eva a RO Poľany - Holčíkovce. Investícia v zmysle projektovej dokumentácie.
	Projekt 27 - Kanalizačná prípojka a vodovod – ČOV. Obec Valkov. Investícia podľa projektovej dokumentácie.
	Projekt 28 - Vybudovanie zberného dvora na likvidáciu odpadu. Obec Valkov. Investícia podľa projektovej dokumentácie.

V tabuľke 2.2 je uvedený prehľad investičných projektov aj s popisom a investičnými výdajmi na ich realizáciu. Sú tu uvedené len základné projekty, ktoré tvoria tzv. zásobník projektov, ktorý sa musí neustále doplňovať a rozvíjať a následne uskutočňovať ako plynulý proces projektov podporujúcich rozvoj cestovného ruchu v regióne. Samozrejme projekty sú len vtedy v poriadku, keď sa realizujú. O ich realizáciu sa musia starať spolupracujúce organizácie v rámci manažmentu Domaša rezort v spolupráci s PSK, obcami a organizáciami podporujúcimi rozvoj CR. Ich nekompatibilita a nespolupráca skôr brzdí ako podporuje rozvoj CR v regióne.

Tabuľka 2.2 Prehľad investičných projektov podporujúcich rozvoj CR

P. č.	Názov projektu:	Miesto realizácie:	Stručný popis projektu:	Očakávaný prínos:	Hodnota investície:	Dátum realizácie:	Iné (v prípade potreby):	Meno
1	Zakúpenie vodných nafukovacích šmykľaviek	Domaša Camp&Glamp, Domaša - Pofany	Zámerom tohto projektu je zakúpenie nafukovacích vodných šmykľaviek, trampolín a atrakcií, ktoré poslúžia ako plávajúce detské ihrisko pre deti aj mládež. Budú umiestnené na vodnej hladine vedľa existujúcej požičovne vodných plavidiel, z ktorej by bola aj obsluhovaná. Zároveň však si ich obsluha vyžiada zamestnanie 1 samostatného zamestnanca.	Prínosom bude očakávané zvýšenie návštevnosti aj tržieb a rozšírenie športovo-zábavného využitia návštevníkov	11 400 €	1.6.2019		Mgr. Matúš Michľo - Domaša Camp&Glamp
2	Vytvorenie spoločenskej miestnosti pre hostí kempu	Domaša Camp&Glamp, Domaša - Pofany	Zámerom tohto projektu je vytvorenie spoločenskej miestnosti pre hostí kempingu, ktorá bude vytvorená ako nadstavba na budovách WC a hygienických zariadení. Spoločenská miestnosť bude slúžiť hosťom najmä v prípade zlého počasia a vo večerných hodinách ako miesto pre sledovanie televízie, hranie spoločenských hier a ako kreatívna dielňa pre deti a mládež.	Skvalitnenie služieb pre návštevníkov kempu, predĺženie celkovej turistickej sezóny	14 200 €	1.9.2019	vytvorenie 1 pracovného miesta ako animátora voľnočasových aktivít	Mgr. Matúš Michľo - Domaša Camp&Glamp
3	Inštalácia plávajúceho pontónu	Domaša Camp&Glamp, Domaša - Pofany	Zámerom tohto projektu je zakúpenie a inštalácia viacúčelového plávajúceho pontónu technológiou spojovacích plastových kociek.	Dané mólo bude slúžiť primárne ako kotviace miesto pre prilahlú existujúcu požičovňu vodných plavidiel, čím sa eliminuje riziko poškriabania a poškodenia plavidiel. Takisto poslúži pre naložovanie a vyloďovanie prichádzajúcich súkromných aj verejných lodí. Zároveň však môže slúžiť pre širokú verejnosť ako vyhliadkové mólo. V neposlednom rade poslúži ako prístavné mólo pre záchranný čln a pomocná vyhliadka pre vodnú záchrannú službu.	15 200 €	1.6.2019		Mgr. Matúš Michľo - Domaša Camp&Glamp
4	Technické a materiálne zabezpečenie vodnej záchrannej služby	Domaša Camp&Glamp, Domaša - Pofany	Zakúpenie záchranného člna so zodpovedajúcim motorovým pohonom. Je nutné, aby dané plavidlo spĺňalo viacero parametrov pre záchranný čln, a to najmä dostatočnú veľkosť, stabilitu, robustnosť a materiálnu trvácnosť. Takisto zakúpenie doplnkov a vyšškolenie záchrannára a vodcu malého motorového plavidla	Zvýšená bezpečnosť kúpajúcich sa návštevníkov	9 670 €	1.6.2019		Mgr. Matúš Michľo - Domaša Camp&Glamp

5	Posilnenie turistickej infraštruktúry v obci Vyšný Kazimír - výstavba turistickej útulne pri rybníku a pri Rekreačnom areáli Lysá hora v obci Vyšný Kazimír	Parcela č. 274/5 (3546 m ²) – trvalé trávnaté porasty, kat. územie Vyšný Kazimír, list vlastníctva č. 111	V súčasnosti rybník slúži na športový rybolov, ktorý susedí s Rekreačným areálom Lysá hora. Prostredie okolo je vhodné na relax, rekreačný šport v prírode, spoločné stretnutia v lone prírody, tak pre partie mladých ľudí, ako aj rodiny s deťmi, či pre seniorov. K rybníku prichádzajú ľudia z regiónu i priamo z okresného mesta Vranov nad Topľou po turistickej značke, či už ako peší turisti, bežci, alebo bajkeri. Turistická útulňa bude postavená v blízkosti vodnej plochy, ktorá bude naďalej využívaná na športový rybolov. Novopostavená dvojpodlažná útulňa bude slúžiť ako prístrešok, jedáleň či nocľaháreň. Po prenocovaní je možné pokračovať po turistickej značke východne na hrad Čičva, alebo smerom na sever turistickou značkou na rekreačnú oblasť Domaša. Na prízemí bude predsieň s hygienickým zariadením, zasadačka (pre rybárov, seniorov...) a kuchyňa s krbom, kde si návštevníci/rybári budú môcť spracovať úlovky a skonzumovať. Na poschodí plánujeme šesť izieb pre cca 16 nocľahníkov, plus sprchy a toalety pre mužov a ženy. Dispozícia útulne návštevníkom, ako aj udržiavanie poriadku a čistoty v nej, nevyhnutne vygeneruje vytvorenie dvoch nových pracovných miest, a to jedného priamo a druhého nepriamo.	Novopostavená turistická útulňa, terénne úpravy priľahlého pozemku, vytvorené a obsadené nové pracovné miesta. Realizácia projektu prispeje k zlepšeniu turistickej a rekreačnej infraštruktúry v okrese. Atraktívne verejné priestranstvá lákajú občanov i návštevníkov, udržiavajú obyvateľov v okrese, mladí ľudia neodchádzajú z okresu, hľadajú nielen možnosti zamestnania sa, ale aj možnosti športového, kultúrneho a rekreačného vyžitia, aby mohli zostať v atraktívnom prostredí. Zároveň vyššia návštevnosť spôsobí dopyt po službách, a tým nárast počtu podnikateľov poskytujúcich doplnkové služby k rekreačnej infraštruktúre.	150 000 €	2019 - 2020		Bc. Michal Duda, starosta obce
6	Jazdecký klub Falcon : Agroturistika-jazda na koňoch	Obec Merník, Vodná nádrž Domaša	Činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. Zamerané na terapie ako hipoterapia, animoterapia, lesná pedagogika. Agroturistika na koňoch z obce Merník smerom na vodnú nádrž Domaša s možnosťou ubytovania a späť.	Celková rekonvalescencia a lepšie začlenenia do spoločenského života, zvýšenie motoriky cieľových skupín. Spoznávanie prírodných krás v katastrálnych územiach: Obec Merník, obec Čičava, obec Michalok, Obec Kvakovce a vodná nádrž Domaša	300 000 €	2019		Ing. Ladislav Hreha - konateľ Merník
7	Obnova krypty rodiny Vladárovej Priorita 1 / Opatrenie 8	Obec Kladzany	Budova krypty (rodinnej hrobky) rodiny Vladárovej pochádza z rokov 1850-60. Projektom chceme pokračovať v jej obnove podľa pôvodného (dobového) stavu. V tejto fáze obnovy je potrebné vybudovať zamurovaný Vstup, osadiť vchodové dvere s vetracou mrežou, opraviť interiér a exteriér celej budovy. Zároveň upravíme okolie krypty (terénne úpravy, nová drobná a okrasná zeleň, prvky drevenej architektúry – altánok, lavičky), zlepšíme dostupnosť (prístupový chodník) a informovanosť (informačné tabule, letáky) o tejto pamätihodnosti obce. Na turistických trasách „Historicko – poznávací okruh pod hradom Čičva“ a „Ondava pod hradom Čičva“ vytvoríme ďalší informačno – oddychový bod.	<ul style="list-style-type: none"> • zlepšený technický a estetický vzhľad pamätihodnosti obce (krypty rodiny Vladárovej), • skrášlenie okolia krypty a vytvorenie malého priestoru na oddych v príjemnej prírodnej lokalite, • zvýšenie informovanosť o tejto pamätihodnosti, • zvýšenie atraktívnosti obce pre vlastných obyvateľov, turistov a návštevníkov regiónu, • Počet ľudí, ktorým projekt nepriamo pomôže: 8000 obyvateľov a návštevníkov regiónu pod hradom Čičva 	40 000 €	máj - sep. 2019		Ing. Daniel LORINC, starosta obce Kladzany

8	Prístavisko na rieke Ondava	Obec Kladzany	Na vodáckej trase „Ondava pod hradom Čičva“ v obci Kladzany vytvoríme prístavisko pre uľahčenie výstupu a nástupu vodáckych turistov a ich nemotorových lodiek a člnkov (kanoe). Zároveň prístav doplníme o prvky drobnej drevenej architektúry (altánky, lavičky, ohnisko, amfiteáter, stojany pre bicykle, informačné tabule a pod.). Celý areál (miesto na táborenie) doplníme o náučno-poznávaci chodník. Vznikne ďalší informačno – oddychový bod nielen na vodáckej trase, ale aj na cyklotrase Ondava a na turistickej trase „Historicko – poznávaci okruh pod hradom Čičva“.	<ul style="list-style-type: none"> • zlepšené podmienky pre vodáckych turistov, • úprava a skrášlenie okolia prístavu a celého areálu na poznávanie a oddych v príjemnej prírodnej lokalite, • zvýšenie atraktívnosti obce pre vlastných obyvateľov, turistov a návštevníkov regiónu, • Počet ľudí, ktorým projekt nepriamo pomôže: 8000 obyvateľov a návštevníkov regiónu pod hradom Čičva 	35 000 €	sep 2019 - apr 2020		Ing. Daniel LORINC, starosta obce Kladzany
9	Agroturistický areál	Obec Kladzany	Obec Kladzany majetkovo vysporiadala bývalý areál Včelín (dnes už nefunkčný, slúžiaci v minulosti pre potreby blízkeho ovocného sadu – takisto neproduktívneho). Areál (1,6 ha poľnohospodárske pozemky, 4,5 ha lesné pozemky) plánuje obec využiť na agroturistiku, čo si vyžaduje projektovú prípravu nielen samotného areálu, ale aj stavby Včelína. V areáli chceme obnoviť tradície včelárstva, pestovania drobného ovocia a produkciu výrobkov, chov malých hospodárskych zvierat a lesných zvierat. Budovu Včelína doplníme o turistickú infraštruktúru na predvádzanie remesiel, usporiadanie folklórnych podujatí.	<ul style="list-style-type: none"> • Upravený agroturistický areál, • Opravená budova Včelína, • Prijmy z ekonomickej činnosti (predaj rastlinných a živočíšnych produktov), • Tvorba pracovných miest – hospodárska činnosť v lese, • zvýšenie atraktívnosti obce pre vlastných obyvateľov, turistov a návštevníkov regiónu, 	160 000 €	sep 2019 - apr 2021		Ing. Daniel LORINC, starosta obce Kladzany
10	Projekt Lodenica a vlek - 1. etapa	Obec Malá Domaša	Vybudovanie lodenice, jej oplotenie, pontóny, parkovacie plochy, plochy ihrísk, plochy pre rekreáciu, vlek, bufet, kiosk, chodník, cesta, WC, inžinierske siete, turistické informačné stredisko, parkové úpravy a drobná architektúra	zvýšenie počtu turistov a ponuka nového produktu pre vodné športy	910 850 €	2019		Ing. Makatúra, starosta obce Dolná Domaša
11	Projekt Lodenica a vlek - 2. etapa	Obec Malá Domaša	Pokračovanie 1. etapy - realizačná časť, vybudovanie pontónov, rozšírenie koruny hrádze, bufet 5x, cesta - prístupové komunikácie a chodníky	zvýšenie počtu turistov a ponuka nového produktu pre vodné športy	833 250 €	2020		Ing. Makatúra, starosta obce Dolná Domaša
12	Projekt Lodenica a vlek - 3. etapa	Obec Malá Domaša	Pokračovanie 1. a 2. etapy a vybudovanie autokempingu, terénne úpravy, zázemie, oplotenie, pontóny - Móló II, parkovacie plochy, úprava parkov a terénu, bufet 5x, cesta a chodníky.	zvýšenie počtu turistov a ponuka nového produktu pre vodné športy	850 350 €	2021		Ing. Makatúra, starosta obce Dolná Domaša
13	Revitalizácia turistického chodníka s výstavbou vyhladkovej veže v obci Bystré	Kataster obce Bystré (parcela registra „E“ č. 1906/2, vlastník obec Bystré)	Zámerom projektu je revitalizovať starý existujúci chodník, ktorý bude určený pre chodcov a cyklistov. Celková dĺžka chodníka je cca 800 m. Povrch chodníka bude upravený lomovým kameňom a štrkom. Na turistickom chodníku v časti „Briežky“ sa bude nachádzať vyhladková veža, pričom jej prízemnú časť bude tvoriť altánok na príjemné posedenie. Na chodníku budú umiestnené aj informačné tabule. Vyhladková veža bude verejnosti prístupná stavba s vyhladkovým priestorom nad úrovňou okolitého terénu a porastu, umožňujúca panoramatický 360° rozhľad. Bude postavená ako samostatná účelová stavba, ktorá bude mať tvar veže a bude postavená z dreva a zo železa, a jej výška bude cca 9 m. Nachádzať sa bude 245 m n.m., pričom z daného miesta je výhľad na celú obec a jej okolie.	Cieľom revitalizácie turistického chodníka je zvýšenie aktivít, pohybu a pobytu na čerstvom vzduchu pre všetkých, či už detí a dospelých z našej obce, ako aj všetkých návštevníkov obce Bystré, ktorí majú radi prírodu a majú záujem obdivovať jej krásy. Vytvorí sa nenáročná turistická trasa, ktorá bude využívaná počas celého roka, čím sa uvedená oblasť ešte viac zatraktívni a tak sa stane východiskovou polohou pre turistiku do Slanských vrchov z obce Bystré a obci sa zvýši potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a vidieckeho turizmu.	40 000 €	2019-2020	Príroda nám ponúka neobmedzené možnosti aktívneho oddychu za predpokladu, že v prírode sa bude návštevník cítiť bezpečne, že po celej trase ktorou sa vydá sa vždy do cieľa svojej cesty aj dostane.	PhDr. Lubomír Hreha, starosta obce Bystré

14	Verejné sociálne zariadenia	RO Eva a Eva autocamping - Holčíkovce	Najdôležitejším predpokladom akejkoľvek činnosti sú vhodné a kapacitne vyhovujúce sociálne zariadenia (absentujú v celej predmetnej lokalite)	Poskytovanie základného hygienického komfortu	60 000 €	2019		Mgr. Michal Flešár Starosta obce Holčíkovce
15	Verejné osvetlenie	RO Eva a RO Poľany - Holčíkovce	Vybudovanie verejného osvetlenia v oblasti pre bezpečný pohyb turistov	Zvyšovanie bezpečnosti pohybu všetkých návštevníkov RO	V zmysle projektovej dokumentácie a rozpočtu	2019		Mgr. Michal Flešár Starosta obce Holčíkovce
16	Oprava komunikácií a budovanie cyklochodníkov a peších trás	RO Eva a RO Poľany - Holčíkovce	Oprava profilov komunikácií pre motorové vozidlá, oprava profilov chodníkov v RO, riešenie chýbajúceho odvodnenia komunikácií, vypracovanie koncepcie rozvoja a podpory mobility návštevníkov RO	Prepojenie lokalít RO a zároveň prepojenie všetkých obcí okolo Domaše, možnosť alternatívneho presúvania a pestovania rekreačných športov (in-line korčule, longboarding, kolobežky,...)	V zmysle projektovej dokumentácie a rozpočtu	2019-2020		Mgr. Michal Flešár Starosta obce Holčíkovce
17	Odpadové hospodárstvo a kanalizácia	RO Eva a RO Poľany - Holčíkovce	Vybudovanie mobiliáru verejných odpadkových košov, vybudovanie ohradených miest pre veľkokapacitné kontajnery v blízkosti chát zabezpečených kamerovým systémom, kanalizácia, resp. vývoz tekutého odpadu zo žump zakúpením vozidla – RO Domaša	Jednoduchšie udržiavanie čistoty a poriadku v RO	V zmysle projektovej dokumentácie a rozpočtu	2019-2020		Mgr. Michal Flešár Starosta obce Holčíkovce
18	Úprava verejných pláží s prístupom na vodnú plochu	RO Eva a RO Poľany - Holčíkovce	Kultivácia brehu na verejné pláže a miesta oddychu, realizácia prístupu na vodnú plochu, prístaviská pre jachty a malé plavidlá, zakúpenie a inštalácia multifunkčného plávajúceho pontónu	Zabezpečenie bezpečnosti na vode (vodná záchranná služba, hasiči a iné záchranné zložky), estetizácia verejných pláží	135 000 €	2019-2020		Mgr. Michal Flešár Starosta obce Holčíkovce
19	Caravan Village	RO Eva - Holčíkovce	Vybudovanie autocampingového stanového tábora so službami dnešnej potreby, rozšírenie ubytovacích a stravovacích kapacít (hotel alebo penzión s vyšším komfortom)	Nová pridaná hodnota pre Domašu a okolie – vytvorenie pracovných miest, zvýšenie životnej úrovne a konkurencieschopnosti regiónu v oblasti cestovného ruchu	1. etapa cca 400 tis. €, 2. a 3. etapa podľa projektovej dokumentácie a rozpočtu	2020-2022		Mgr. Michal Flešár Starosta obce Holčíkovce
20	Premostenie potoka na plánovanej cyklotrase a vybudovanie oddychovej zóny	Obec Ondavské Matiašovce	Pozdĺž rieky Ondava od obce Sedliská smerom na Žalobín sa nachádza ústie Matiašovského potoka. Jeho premostením by sa sprejzdnila cyklotrasa pozdĺž rieky Ondava. Projektom chceme pokračovať v sprístupňovaní krás povodia Ondavy pod hradom Čičva. V prvej fáze je potrebné osadiť mostové teleso, upraviť terén. Terénne úpravy cyklochodníka, jeho vyznačenie. Zároveň upravíme okolie Ondavy (terénne úpravy, prvky drevenej architektúry – altánok, ohnisko, lavičky), zlepšime dostupnosť (prístupový cyklochodník) a informovanosť v obci (informačné tabule, letáky) o tejto lokalite obce. Na turistických trasách „Historicko – poznávací okruh pod hradom Čičva“ a „Ondava pod hradom Čičva“ vytvoríme ďalší informačno – oddychový bod.	<ul style="list-style-type: none"> • zlepšený technický a estetický vzhľad okolia obce, • skrášlenie okolia Ondavy a vytvorenie malého priestoru na oddych v príjemnej prírodnej lokalite, • zvýšenie informovanosť o prírodných krásach povodia Ondavy, • zvýšenie atraktívnosti obce pre vlastných obyvateľov, turistov a návštevníkov regiónu, • Počet ľudí, ktorým projekt nepriamo pomôže: 8000 obyvateľov a návštevníkov regiónu pod hradom Čičva 	35 000 €	Máj až Október 2019		Bc. Martin MIKA, starosta obce Ondavské Matiašovce

21	Cyklotrasa Stropkov – Valkov Tišava (projektová dokumentácia)	Valkov	1. Vyhotovenie PD pre cyklotrasu v úseku Stropkov – Valkov Tišava s napojením na úsek cyklotrasy na Dobrú			2019 - 2020		Eduard Cichý + tím Valkov
22	Prístavné mólo (projekt. dokumentácia)	Valkov	2. Príprava PD a realizácia prístavného móla a prevádzkovej budovy v časti Valkov pre výletnú loď po Domaši			2019 - 2020		Eduard Cichý + tím Valkov
23	Wellness centrum a multifunkčná, krytá športová hala	Valkov	3. Príprava PD a realizácia vybudovania wellness centra a multifunkčnej, krytej športovej haly (projekt cez cezhraničnú spoluprácu SK – PL)			2019 – 2023		Eduard Cichý + tím Valkov
24	Rozšírenie kapacity parkovacích miest	Valkov	4. Príprava PD pre rozšírenie kapacít parkovacích miest v rekreačnom stredisku Valkov			2019 – 2024		Eduard Cichý + tím Valkov
25	Revitalizácie pláže na Valkove	Valkov	5. Vyhotovenie PD a realizácia revitalizácie pláže na Valkove			2019 – 2021		Eduard Cichý + tím Valkov
26	Amfiteáter na Valkovskej pláži	Valkov	6. Príprava PD a realizácia amfiteátra na Valkovskej pláži			2019 – 2020		Eduard Cichý + tím Valkov
27	Kanalizačná prípojka a vodovod - ČOV	Valkov	7. Príprava a podanie žiadosti o NFP na dobudovanie kanalizačnej prípojky a vodovodu v úseku Valkov Tišava – ČOV			2019 – 2022		Eduard Cichý + tím Valkov
28	Vybudovanie zberného dvora na likvidáciu odpadu	Valkov	8. Príprava PD a podanie žiadosti pre vybudovanie zberného dvora na likvidáciu odpadu			2019		Eduard Cichý + tím Valkov
29	Revitalizácia Valkovského potoka	Valkov	9. Príprava PD a podanie žiadosti o NFP (ENVIRO) na revitalizáciu Valkovského potoka			2019 – 2021		Eduard Cichý + tím Valkov
30	Riešenie cestného úseku Bžany - Valkov	Valkov	10. Doriešenie dohody o odovzdaní cestného úseku medzi obcou Bžany a rekreačným strediskom Valkov do správy a údržby VUC			2019		Eduard Cichý + tím Valkov
31	Vyhliadková veža	Valkov	11. Realizácia vyhliadkovej veže s výhľadom na pozdĺžnu časť Domaše			2020		Eduard Cichý + tím Valkov
32	Nábřežná promenáda s múzeom športových hrdinov	Domaša Dobrá	Jedná sa o výstavbu promenády v zátoke na Dobrej s budovou múzea športových hrdinov, ktorá by mala byť priestorom aj pre športové eventy. V budove bude zázemie aj pre obecný úrad, políciu a záchranný systém pre celú Domašu. Múzeum by malo byť zamerané na príbehy našich úspešných športovcov.	Rozvoj turizmu a s tým úzko spojený rast zamestnanosti.	5 mil. €	2019-2020		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
33	Plávajúca promenáda s prístaviskom pre vodné športy	Zátoka Domaša Dobrá	Jedná sa o realizáciu plávajúcej promenády s prístaviskom pre vodné športy. Samotné prístavisko bude mať priestor pre 98 malých športových plavidiel. Promenáda sa skladá z betónových plávajúcich pontónov, ktoré sú bezúdržbové a	Rozvoj turizmu a vodných športov	4,5 mil. €	2019-2020		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce

			majú životnosť viac ako 50 rokov. Samotná plávajúca promenáda bude mať dĺžku približne 1000 metrov, bude viesť zo zátoky na Dobrej až na otvorenú časť Domaše. Pôjde o jedinečnú atrakciu.					
34	Cyklistický chodník medzi strediskami Domaša Dobrá – Domaša Tíšava	Domaša Dobrá k.ú. Kvakovce a Domaša Tíšava – k.ú. Valkov	Pôjde o cyklistický chodník v okolí vodnej nádrže Domaša, ktorý prepojí strediská Dobrá a Tíšava. Vytvorí sa priestor pre viaceré športy, ako je cyklistika, in line korčuľovanie, beh, bežkovanie a mnohé iné.	Rozvoj športového turizmu	3 mil. €	2020-2023		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
35	Bobová dráha	Areál lyžiarskeho vleku Domaša Dobrá	Kvôli otepleniu je lyžiarsky vlek v súčasnej dobe nevyužívaný. Priestor vidíme vo vybudovaní bobovej dráhy, ktorá by fungovala 10 mesiacov v roku. Využije sa pritom existujúca technológia lyžiarskeho vleku.	Rozvoj turizmu a skvalitnenie služieb pre rodiny s deťmi	800 tis. €	2020		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
36	Vodný vlek	Vodná nádrž v k.ú. obce Malá Domaša	Na vyrovnávacej nádrži Malá Domaša je cieľom vybudovať vodný vlek na vodné lyžovanie a s tým súvisiace vodné športy. Vznikne priestor pre športové vyžitie mládeže.	Rozvoj športových aktivít a rozšírenie služieb pre turistov.	1,5 mil. €	2020		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
37	Rybník v mŕtvom ramene Domaše	Domaša Dobrá	V zátok na Dobrej je v súčasnosti nevyužívané mŕtve rameno Domaše. Prehradením vznikne priestor pre športový rybolov, nakoľko do tohto priestoru ústia dva potoky, ktoré by ho zásobovali vodou.	Rozšírenie palety poskytovaných služieb pre turistov	1 mil. €	2022		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
38	Multifunkčný športový a oddychový komplex	Bývalý hotel Lila – Domaša Valkov – obec Bžany	ekonštrukciou bývalého hotela Lila vznikne multifunkčný športový a oddychový komplex. Pôjde o výstavbu bytových jednotiek pre celoročné užívanie, rekonštrukciu starých objektov na ubytovanie vyššieho štandardu pre krátkodobých návštevníkov. Zároveň sa vybudujú vonkajšie bazény pre širokú verejnosť a prístavisko pre športový jachting.	Rozvoj turizmu, rozšírenie ponúkaných služieb a rast návštevnosti.	4 mil. €	2020		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
39	Sprevádzkovanie výletnej lode a výstavba prístavísk	Domaša	Cieľom je zakúpiť výletnú loď, ktorá by slúžila na dopravu medzi strediskami, ale tiež na eventy a rôzne oslavy. Zároveň sa vybuduje kompletný systém prístavísk v počte 12 ks v jednotlivých strediskách.	Zakúpením výletnej lode dôjde k oživeniu dopravy na vodnej nádrži Domaša. Vybudovaním prístavísk dôjde k rozvoju všetkých stredísk a migrácii turistov medzi strediskami. Zvýši sa tým návštevnosť stredísk a rozšíri paleta služieb Domaše.	1,5 mil. €	2019-2020		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
40	Riešenie odpadového hospodárstva Domaša	Obec Kvakovce	Obec chce zakúpiť multifunkčný automobil, ktorý by slúžil na zvoz odpadu a zimnú údržbu v strediskách okolo Domaše. Logistika zberu odpadu je dnes zlá a bez nového vozidla je ťažko riešiteľná. Návštevnosť stredísk je nárazová a závisí od počasia. Je problém operatívne zabezpečovať vývoz odpadu a množia sa čierne skládky v okolí vodnej nádrže, čo tvorí ekologickú záťaž a estetický problém. Vozidlo plánujeme využiť aj na zimnú údržbu, čo by sprístupnilo strediská aj v zime, nakoľko obce nemajú dostatočnú techniku.	Ekológia, čistota	270 tis. €	2019		Mgr. Kapráľ - starosta obce Kvakovce
41	Vybudovanie ubytovacieho a stravovacieho zariadenia pri opálových baniach	Opálové bane Libanka /Červenica	Rozvoj turizmu v oblasti okolo jedinečných opálových baní, revitalizácia okolia v súlade s udržateľným rozvojom oblasti	Mnohonásobné navýšenie návštevnosti turistickej oblasti opálových baní a okolia, predpoklad navýšenia 45%	2,5 mil. €	2021		Daniela Syrová General Manager Sales @&Marketing Opálové bane Libanka

3 Akčný plán realizácie stratégie

Akčný plán realizácie stratégie, delegovanie úloh k realizácii čiastkových úloh vychádza zo súboru opatrení a činností, ktoré povedú k dosiahnutiu vytýčených cieľov v nadväznosti na realizáciu Akčného plánu rozvoja NRO Vranov nad Topľou a zadaných aktivít:

Aktivita B.5.2. (pôvodný akčný plán B.6.2.) Vytvorenie manažérskej organizácie na zabezpečenie komplexného prístupu k rozvoju a riadeniu cestovného ruchu na Domaši (oblastnej organizácie cestovného ruchu alebo klastra cestovného ruchu Domaša)

Aktivita B.5.3. (pôvodný akčný plán B.6.3.). Podpora udržateľného cestovného ruchu – podpora subjektov pôsobiacich v oblasti cestovného ruchu v okrese

3.1 Aktivita B.6.2 Vytvorenie manažérskej organizácie na Domaši

Základný princíp fungovania destinačného manažmentu v cestovnom ruchu je spolupráca verejného, súkromného a neziskového sektora v turistickej destinácii. Odborníci sa zhodujú v tom, že destinačný manažment je v medzinárodnom meradle jediným spôsobom, ako sa môže určitá destinácia presadiť na trhu a byť dlhodobou konkurencieschopná. Hlavným cieľom je pritom zvyšovanie príjmov z cestovného ruchu, t. j. vyšší podiel návštevníkov, dlhší pobyt a väčšie výdavky návštevníka počas pobytu v destinácii. Úlohou destinačného manažmentu je koordinácia existujúcich individuálnych aj spoločných rozvojových alebo marketingových aktivít v destinácii, využitie existujúcich predpokladov a príležitostí a aktívne iniciovanie vzniku nových príležitostí pre zlepšenie alebo udržanie určitej konkurenčnej výhody destinácie.

Na Slovensku sú v zmysle Zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení zmien a doplnkov dôležitou súčasťou organizačnej štruktúry cestovného ruchu v oblasti riadenia regiónu Oblastné organizácie cestovného ruchu (OOCR). Zákon umožnil, aby na základe dobrovoľnosti samospráva spolu s podnikateľskými a inými subjektmi a za pomoci štátu vytvorila profesionálne združenia na riešenie potrieb a koncepčného riadenia destinácie, nielen marketingu. OOCR má v zmysle zákona neziskový charakter, výnosy sú jej príjmami a nerozdeľujú sa medzi členov.

V skúmanej oblasti pôsobí od roku 2012 Oblastná organizácia CR Horný Zemplín a Horný Šariš, ktorá vznikla v zmysle spomínaného zákona „na podporu a propagáciu cestovného ruchu a vytváranie podmienok rozvoja cestovného ruchu na území horného Zemplína s cieľom trvalo udržateľného rozvoja CR a ochrany záujmov svojich členov“. V súčasnosti má spolu 14 členov, z toho 5 miest, 4 obce a 5 podnikateľských subjektov.

Kritickým bodom OOCR je jej financovanie. Jej zdroje financovania sú súkromné a verejné (členské príspevky a dotácie zo štátneho rozpočtu), a keďže nemá vytvorené vlastné produkty, ktoré by mohla predávať, je odkázaná na ich obmedzenú výšku. Dotácie zo štátneho rozpočtu sú limitované a ovplyvňujú ich najmä tieto faktory: množstvo návštevníkov v destinácii ktorú riadi, štruktúra návštevníkov, počet ubytovacích zariadení a s tým súvisiaca výška vybratej dane za ubytovanie, počet členov, ktorí platia členské príspevky. V prípade členských príspevkov závisí ich výška od schopnosti a ochoty platiť a podieľať sa na

financovaní OOCR zo strany členov, od dôvery v spoločné aktivity v prospech všetkých, od spoločného marketingu cieľového miesta a od rozdielu medzi výnosmi a nákladmi, ktoré členovia z členstva získajú. Nízka zapojenosť podnikateľských subjektov do OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš sa odráža aj v jej celkovo nízkych príjmoch, a teda financovanie zo súkromných zdrojov je najproblematickejšou oblasťou. Financovanie OOCR má značný vplyv na jej riadenie. Tie členské subjekty, ktoré poskytujú najviac finančných prostriedkov, zohrávajú hlavnú úlohu v riadení OOCR. Problémy všetkých OOCR na Slovensku vyplývajú z princípov financovania neziskových organizácií vo všeobecnosti. Ide o princíp viaczdrojovosti, princíp projektovosti (na získanie dotácie je nevyhnutné predloženie projektu štátu), princíp efektívnosti (je nevyhnutné vytvárať konkurencieschopné produkty účelným využívaním získaných zdrojov pri čo najnižších nákladoch), princíp účelovosti viazanosti prostriedkov (finančná dotácia viazaná na projekt) a princíp transparentnosti (dôvera a dobré meno organizácie, neustála možnosť členov a verejnosti sledovať jej rozhodnutia, aktivity a použitie zdrojov).

Ako problematiku sme identifikovali aj oblasť ľudských zdrojov - OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš má aktuálne jednu zamestnankyňu v pozícii výkonnej riaditeľky. Hlavnou príčinou tohto stavu je nedostatok finančných prostriedkov a skutočnosť, že dotáciu zo štátneho rozpočtu nemožno využiť na krytie osobných nákladov. Ak má byť koordinátorom aktivít a tvorcom produktov v regióne práve OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš, je pre ňu životne nevyhnutné najmä zvýšenie príjmov (aktívnou prácou v prospech získania a sieťovania ďalších členov), riešenie personálnych problémov (navýšenie počtu výkonných zamestnancov) a tvorba vlastných produktov za účelom predaja. Odkázanosť na štátnu dotáciu bez vlastných zdrojov financovania nie je trvalo udržateľné.

V rámci každej destinácie CR nie je dôležitá len komunikácia voči zákazníčkovi, ale rovnako dôležitá je aj komunikácia medzi subjektmi vnútri destinácie (efektívna spolupráca verejného, súkromného a neziskového sektora a zapojenie obyvateľov územia). V zahraničí (napr. Česká republika) sa osvedčil vznik manažérskych organizácií pre turistické oblasti prirodzenou iniciatívou „zdola“. Naozajstná spolupráca sa nedá vynútiť ani zákonom. Na celoštátnej a krajskej úrovni by mala prevládať marketingová podpora cestovného ruchu (MDaV SR a KOČR Severovýchod Slovenska), ale tvorba produktov by mala prebiehať najmä na úrovni turistických oblastí.

Na základe uvedeného a po identifikácii hlavných problémov v OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš, s akcentom na definované aktivity v Akčnom pláne rozvoja okresu Vranov nad Topľou, ktoré boli prenesené aj do zadania pre tvorbu stratégie (bod 3, aktivita B.6.2 – Vytvorenie manažérskej organizácie na zabezpečenie komplexného prístupu k rozvoju a riadeniu cestovného ruchu na Domaši) sme dospeli k názoru, že vytvorenie samostatnej manažérskej organizácie pod názvom „Domaša Rezort“ je riešením pre udržateľný rozvoj cestovného ruchu v oblasti.

Rekreačná oblasť Domaša ako prirodzená destinácia má predpoklady pre rozvoj pobytového cestovného ruchu najmä počas letnej sezóny a po dobudovaní infraštruktúry aj v zimnej sezóne. Vytvorenie manažérskej organizácie je preto nevyhnutným predpokladom k tomu, aby celý rozvoj CR prebiehal efektívne a dynamicky. V tabuľke 3.1 je uvedený návrh

personálneho zastúpenia organizácií v tejto manažérskej organizácii. Odporúčame ju vytvoriť z týchto zainteresovaných subjektov pôsobiach v tomto odvetví:

- Organizácie podporujúce CR v regióne – OOCR, KOOCR, MAS a pod.
- Obce regiónu okresu Vranov nad Topľou, ktoré je potrebné postupne rozširovať aj do ďalších okresov Horného Zemplína.
- Podnikateľské subjekty pôsobiace v regióne v oblasti CR.
- Prešovský samosprávny kraj.
- Prešovská univerzita – Fakulta manažmentu, Katedra turizmu a hotelového manažmentu.

Tabuľka 3.1 Návrh zastúpenia organizácií v novovytvorenej manažérskej organizácii

Organizácia	Odporúčaný počet osôb
OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš, KOOCR Severovýchod Slovenska	3
Zástupcovia obcí Vranovského okresu, obcí z okolia Domaše a spolupracujúcich obcí z okolitých okresov	5
Zástupcovia MAS	3
Zástupcovia podnikateľských subjektov	3
Zástupcovia PSK	2
Zástupcovia Prešovskej univerzity Fakulty manažmentu	2
Zástupcovia iných organizácií pôsobiach v oblasti CR	2
Celkom odporúčaný počet	20

Je dôležité zdefinovať poslanie organizácie a miesto jej pôsobenia, ktoré by sa nesústredovalo len na oblasť Domaše ale aj na okolité spolupracujúce lokality.

3.2 Aktivita B.6.3 Podpora udržateľného cestovného ruchu

Podpora udržateľného cestovného ruchu je možná práve stimuláciou aktivít prostredníctvom projektov uvedených v tabuľke 2.2. Projekty sú rozdelené pre jednotlivé ročné obdobia. Každý projekt je potrebné prerokovať a v prípade pozitívneho hodnotenia vynaložiť všetko úsilie na získanie finančných prostriedkov na jeho realizáciu.

V prípade realizácie, založenia a efektívneho fungovania manažérskej organizácie sa odstráni roztrieštenosť v oblasti riadenia a vytvorenie sa podmienky pre trvalo udržateľný rozvoj.

Podporu udržateľného rozvoja možno zhrnúť do nasledovných bodov:

- vytvorenie manažérskej organizácie Domaša rezort, ktorá bude združovať už spomínané subjekty a manažovať komplexne cestovný ruch v regióne. Organizáciu postupne rozširovať a zvyšovať jej kvalitu manažovania. Odporúčame ju založiť začiatkom roku 2019 (marec), aby sa už mohla sama podieľať na projekcii trvalo udržateľného rozvoja. Považujeme to za veľmi dôležitý a významný krok, aby sa tento cieľ dosiahol.

- Následne zvolit' stratégiu financovania projektov uvedených v tabuľke 2.2 podľa vyššie už spomenutých priorít a podľa rokov. V tabuľke je uvedený aj nositeľ projektu a vo väčšine aj finančná čiastka, ktorú je potrebné vynaložiť na ten ktorý projekt v aktuálnom plánovacom roku. Celkovo je tam navrhnutých 41 projektov a každý jeden podmieňuje rozvoj CR v regióne. Je dôležité ale poznamenať, že pridelením malých finančných čiastok sa problém rozvoja nevyrieši a možno ho skôr považovať ako politický krok, ale nie krok prospešný pre ďalší rozvoj regiónu.
- V tabuľka 2.2 je uvedených 41 projektov v oblasti CR, z ktorého každý má svojho nositeľa. PSK a Domaša rezort, ako aj ostatné organizácie CR musia vyvinúť patričné úsilie, aby požadované zdroje získali, v prípade, že štát sa ich nerozhodne podporiť. Projekty tvoria rozhodne krok trvalo udržateľnému rozvoju. Následne musia byť použité efektívne pod dohľadom Domaša rezortu – manažérskej organizácie a PSK.

3.3 Harmonogram aktivít podporujúcich rozvoj CR

K tomu, aby bola stratégia úspešná a naštartoval sa trvalý rozvoj regiónu, je potrebné vykonať nasledovné aktivity:

1. Založenie manažérskej organizácie Domaša rezort. Termín: január – marec 2019.
2. Spracovanie ukazovateľov s doplnením hodnôt pre monitorovanie plnenia cieľov - tabuľka 2.1 s doplnením číselnej časti na roky 2019 – 2023. Termín: marec - apríl 2019.
3. Zabezpečiť aktualizáciu projektov v tabuľke 2.2 a následne vytvoriť zásobník projektov na jednotlivé roky s tým, že získavanie projektov sa posunie vo vymedzenej väzbe v rámci definovanej stratégie aj do vybraných lokalít horného Zemplína. Termín: apríl - máj 2019.
4. Stanoviť požiadavky na finančné zdroje a projekty zo zásobníka projektov podľa priority. Termín: máj 2019.
5. Získať finančné zdroje a poskytnúť ich podľa dohodnutých podmienka vybraným subjektom na rozvoj CR. Termín: jún – september 2019.
6. Manažovať práce na realizácii vybraných projektoch. Termín: august 2019 s pokračovaním podľa dohodnutého harmonogramu.
7. Stretnutie manažérskej skupiny Domaša rezort a vyhodnotenie plnenia strategických cieľov podľa nastavených metrik, zistenie odchýlky a návrh riešení na ich odstránenie.
8. Pokračovanie v manažovaní CR podľa akčného plánu a nastavených strategických cieľov.
9. Posilniť marketingovú činnosť a vytvoriť marketingové oddelenie. Navrhnuť marketingový plán a zabezpečiť jeho realizáciu v rámci regiónu. Začať jednotnú marketingovú politiku a vytvoriť jeden centrálny webový portál, kde návštevníci získajú všetky potrebné informácie. O jeho prevádzku a neustálu aktuálnosť a kompletnosť dáť sa budú starať marketingoví manažéri, ktorých už vyberie Domaša rezort.

3.4 Monitorovanie, hodnotenie a kompetencie

Monitorovanie procesu trvalo udržateľného rozvoja CR v regióne bude zabezpečovať novovytvorená organizácia Domaša rezort, v ktorej budú mať svojich členov všetky záujmové skupiny.

Vyhodnocovanie plnenia cieľov navrhujeme štvrťročne podľa strategických cieľov a ukazovateľov v rámci aktivity 2 uvedenej v predchádzajúcej kapitole.

Základné úlohy pre monitorovanie:

1. Vytvorenie controllingového systému pre cestovný ruch, ktorý bude plánovať a vyhodnocovať údaje o rozvoji CR v regióne v rámci PSK a organizácie Domaša rezort – vyčleniť na túto činnosť 1 pracovníka, ale formou outsourcingu v spolupráci s Prešovskou univerzitou. Následne bude formou reportingu poukazovať na odchýlky a navrhovať riešenia.
2. Vytvorenie jednotného webového portálu a informačného systému, ktorý bude usmerňovať marketingovú prácu v oblasti CR.
3. Vytvorenie zásobníku projektov, ktoré sa postupne budú finančne a manažérske podporovať tak, aby sa zvyšovala kvalita cestovného ruchu v regióne.
4. Zaviesť monitoring projektov, ktoré sa podpora v roku 2019 podľa priorit a termínov uvedených v tabuľka 2.2.

Kompetencie a zodpovednosti

Kompetencie a zodpovednosti je možno riešiť až po vytvorení manažérskej organizácie Domaša rezort. Jednotlivé kompetencie sú uvedené v tabuľka 2.1 pri zodpovednosti za plnenie strategických cieľov aj s navrhovanými organizáciami.

Postup implementácie

Postup implementácie bol uvedený v prechádzajúcich kapitolách 3.1 až 3.3. Odporúčame nasledovný postup:

1. Založenie manažérskej organizácie Domaša rezort a určiť generálneho manažéra spoločnosti.
2. Doplniť tabuľku 2.1 – tabuľka BSC o kvantifikované ukazovatele a menovite o osoby, ktoré budú zodpovedné za plnenie cieľov.
3. Vybrať projekty na rok 2019, ktoré budú realizované podľa tabuľky 2.2.
4. Zabezpečiť finančné zdroje na ich realizáciu.
5. Zabezpečiť manažovanie projektov zo strany realizátorov projektov a Domaša rezort vybraným pracovníkom.
6. Vytvoriť jednotný webový portál na propagáciu regiónu a zostaviť marketingový plán pre rozvoj CR v regióne Horný Zemplín.
7. Štvrťročne vyhodnocovať plnenie strategického plánu a monitorovať plnenie úloh.

4 Návrhy a odporúčania

Návrhy a odporúčania boli spracované v predchádzajúcich kapitolách, preto sa tu sústredíme len na najdôležitejšie veci.

Vymedzenie záujmových skupín, ktorí budú spolupracovať na realizácii stratégie:

- Rozvojová rada NRO Vranov nad Topľou.
- PSK - Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie cestovného ruchu.
- PSK - Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie stratégie a regionálneho rozvoja.
- NRO, ktoré pôsobia v regióne horný Zemplín alebo sa ich problém rozvoja CR v tomto regióne dotýka.
- KOČR Severovýchod Slovenska, OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš.

Členovia všetkých týchto inštitúcií by mali mať zastúpenie v navrhovanej organizácii pre rozvoj CR Domaša rezort, aby svojimi poznatkami napomáhali rozvoju a zároveň sa vytváral synergický efekt pre jednotné aktivity cielene prepojené, aby sa dosiahol požadovaný výsledok a tým je naplnenie vízie rozvoja CR v danom regióne.

V rámci vyššie spomenutých aktivít a vízií je uvedených mnoho podnetov, projektov, ktoré napomôžu rozvoju okresu. Navrhli ich obce a manažéri pôsobiaci v tomto regióne, ktorí sú zastúpení aj vo vyššie spomenutých úlohách.

Prvoradou úlohou týchto organizácií je stretnúť sa na úrovni ich predstaviteľov a dohodnúť jednotný postup a spoluprácu. Je si potrebné uvedomiť, že len spojením síl a prostriedkov sa dosiahne úspech a nie trieštením na mnohé organizácie, ktoré vyvíjajú vlastné aktivity v domnení, že dosiahnuť sami úspech a nevidia pritom, že je to vec náš všetkých, čo tu žijeme. Je potrebné sledovať najmodernejšie trendy v oblasti CR a tie implementovať do života o čo sa snažíme aj v tomto projekte.

4.1 Rozvojová rada NRO Vranov nad Topľou

Základné úlohy, ktoré odporúčame pre rozvoj NRO okresu Vranov:

- Spolupráca v rámci regiónu s PSK, MAS, OOCR a ostatnými dotknuté organizácie a dohodnutie spoločného postupu navrhnutého v rámci tohto projektu strategického rozvoj CR.
- Preštudovať a osvojiť si strategické ciele a implementovať ich aj do svojich programov v rámci stratégie riadenia výkonnosti 2. Stupeň.
- Implementovať do svojich cieľov aktivity, ktoré podporia plnenie vrcholových strategických cieľov na strategickej úrovni I. BSC.
- Odstrániť bariéry, ktoré brzdia rozvoj CR a sú uvedené v projekte v rámci vízie alebo návrhu projektov.
- Podieľať a napomáhať plniť strategický plán Domaša rezort.
- Podporiť obce pri tvorbe hospodárskych plánov rozvoja so zakomponovaním cestovného ruchu a strategických cieľov regiónu.

- Vynaložiť všetko úsilie na zlepšenie infraštruktúry regiónu.
- Nezaťažovať subjekty pôsobiace v CR zbytočnou byrokraciou a pristúpiť k odstraňovaniu všetkých byrokratických prekážok.

4.2 PSK - Odbor regionálneho rozvoja, Oddelenie cestovného ruchu

Základné úlohy, ktoré odporúčame pre rozvoj NRO okresu Vranov:

- Preštudovať a osvojiť si stratégiu rozvoja CR v regióne okresu Vranov nad Topľou a všetky rozhodnutia robiť v súlade s touto stratégiou.
- Manažovať vytvorenie organizácie Domaša rezort.
- Zabezpečiť spoluprácu všetkých zainteresovaných skupín a vymedzovať jednotnú politiku rozvoja CR.
- Vybudovať controllingový systém na monitorovanie rozvoja CR v regióne aj v rámci Prešovského kraja.
- Napomôcť vytvoriť jednotný webový portál a mobilnú aplikáciu, ktorá bude podporovať CR v regióne.
- Vynaložiť všetko úsilie na zlepšenie infraštruktúry regiónu.

4.3 Dotknuté NRO, KOOCR, OOCR a ostatné inštitúcie

Základné úlohy, ktoré odporúčame pre rozvoj NRO okresu Vranov:

- Preštudovať a osvojiť si stratégiu rozvoja CR v regióne okresu Vranov nad Topľou a všetky rozhodnutia robiť v súlade s touto stratégiou.
- Participovať spoločne s ostatnými organizáciami na rozvoji CR a úsilie sústrediť v smere vytýčených strategických cieľov k naplneniu vízie.
- Vynaložiť všetko úsilie na zlepšenie infraštruktúry regiónu.

Zoznam obrázkov a tabuliek

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1.1 Demografická pyramída	10
Obrázok 1.2 Prepojenie rezortu Domaša a daností regiónu vo väzbe na CR	18
Obrázok 1.3 Organizácia riadenia CR na Slovensku	19
Obrázok 1.4 Železničná sieť v okrese Vranov nad Topľou	38
Obrázok 1.5 Cyklotrasa okolo Domaše	41
Obrázok 1.6 Pokrytie severovýchodu PSK cyklotrasami	43
Obrázok 1.7 Cyklotrasy vo vybraných okresoch PSK	44
Obrázok 1.8 SWOT stratégia	68
Obrázok 2.1 Strategická mapa a príčinné súvislosti strategických cieľov	78

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1.1 Základné ukazovatele regiónu	10
Tabuľka 1.2 Vzdialenosti medzi vybranými mestami a rekreačnými strediskami	28
Tabuľka 1.3 Prehľad vybraných ubytovacích zariadení v regióne Horný Zemplín	46
Tabuľka 1.4 Prehľad vybraných ubytovacích zariadení a ich parametrov	47
Tabuľka 1.5 Prehľad kapacity a výkonov ubytovacích zariadení CR v okrese Vranov nad Topľou 2007 – 2017	48
Tabuľka 1.6 Prehľad návštevníkov podľa krajiny trvalého pôvodu ubytovaných v roku 2017 v okrese Vranov nad Topľou	49
Tabuľka 1.7 Obchodné spoločnosti podnikajúce v oblasti ubytovania a ich výkonové charakteristiky	50
Tabuľka 1.8 Prehľad vybraných stravovacích zariadení v regióne Horný Zemplín	52
Tabuľka 1.9 Ekonomické ukazovatele v oblasti stravovacích služieb podľa okresov v regióne horný Zemplín	54
Tabuľka 1.10 Prehľad základných ukazovateľov výkonnosti obchodných spoločností podľa SK NACE 56 zaoberajúcich sa stravovaním, okrem školského stravovania	54
Tabuľka 1.11 Zoznam najvýznamnejších podujatí v regióne	55
Tabuľka 1.12 Prehľad kultúrnych jedinečností s potenciálom zvýšenia návštevnosti regiónu	58
Tabuľka 1.13 Potenciálne prírodné jedinečnosti	60

Tabuľka 1.14 SWOT analýza	66
Tabuľka 1.15 Kritické faktory úspešnosti regiónu v CR	70
Tabuľka 2.1 Strategické ciele rozvoja CR v regióne s akcentom na Domaša rezort	79
Tabuľka 2.2 Prehľad investičných projektov podporujúcich rozvoj CR	89
Tabuľka 3.1 Návrh personálneho zloženia manažérskej organizácie Dominanta rezort ..	95

Zoznam skratiek a značiek

AICES	Asociácia informačných centier Slovenska
a. s.	akciová spoločnosť
CA	Cestovná agentúra
CHKO	chránená krajinná oblasť
CLLD	Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou
CR	Cestovný ruch
EÚ	Európska Únia
EVA	Economic Value Added
FM	Fakulta manažmentu
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
j. a. s.	Jednoduchá spoločnosť na akcie
KOCR	Krajská organizácia CR
KPSS	Komunitný plán sociálnych služieb mesta
MAS	Miestna akčná skupina
MD a V SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
m n. m.	meter nad morom
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NKP	Národná kultúrna pamiatka
NP	Národný park
NRO	Najmenej rozvinuté okresy

Okres VV	Okres Vranov nad Topľou
OOOR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
ORR	Odbor regionálneho rozvoja
OZ	Občianske združenie
PHR SR	Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
POH	Program odpadového hospodárstva
PR	Prírodná rezervácia
PRV	Program rozvoja vidieka
PSK	Prešovský samosprávny kraj
SAD	Slovenská autobusová doprava
s. š.	severná šírka
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
s. z. š	severnej zemepisnej šírky
TIK	Turistická informačná kancelária
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚPD	Územný plán mesta
ÚPN VÚC PK	Územného plánu veľkého územného celku Prešovského kraja
v. d.	východná dĺžka
VM	Východiskové miesto
v. z. d.	východnej zemepisnej dĺžky
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ŽSR	Železnice Slovenskej republiky

Použitá literatúra

DORČÁK, P., POLLÁK, F., FOGAŠ, A., SVETOZÁROVOVÁ, N. 2014. Stratégia destinačného marketingu cestovného ruchu Prešovského samosprávneho kraja. Prešov. NetWorth, s. r. o. ISBN: 978-80-8165-066-6.

GALLO, P., 2013 Strategický manažment a controllingové analýzy. Prešov: Dominanta, 978-80-967349-6-2

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v regióne Horný Zemplín. Humenné: Regionálna rozvojová agentúra. 2012. https://www.snina.sk/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah108_2.pdf&original=Koncepcia+rozvoja+CR+Horn%C3%BD+Zempl%C3%ADn.pdf

Lexikón cyklotrás Prešovského samosprávneho kraja. EDA SLOVAKIA s.r.o.

Regióny Slovenska [online]. [cit. 8. decembra 2018]. Dostupné z: <https://www.iz.sk/sk/projekty/regiony-slovenska/horny-zemplin>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3a/Railways_Slovakia_SK.svg Nevieť nájsť

O turistike v regióne Domaša [online]. [cit. 1. decembra 2018]. Dostupné z: http://www.domasa.sk/region/index.php?option=com_content&view=article&id=128:turistika&catid=55:turistika&Itemid=221

Find your perfect bike route [online]. [cit. 1. decembra 2018]. Dostupné z: <https://www.bikemap.net/en/r/3642954/>

O turistike v regióne Domaša [online]. [cit. 1. decembra 2018]. Dostupné z: http://www.domasa.sk/region/index.php?option=com_content&view=article&id=136&Itemid=222

Prehľad návštevníkov podľa krajiny trvalého pôvodu ubytovaných v roku 2017 v okrese Vranov nad Topľou [online]. [cit. 21. novembra 2018]. Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal>

Obchodné spoločnosti podnikajúce v oblasti ubytovania a ich výkonové charakteristiky [online]. [cit. 21. novembra 2018]. Dostupné z: www.indexpodnikatela.sk

Regióny Slovenska. IZ – Inštitút zamestnanosti. <https://www.iz.sk/sk/projekty/regiony-slovenska/horny-zemplin>, 8.12.2018

O turistike v regióne Domaša. Rekreačné strediská. http://www.domasa.sk/region/index.php?option=com_content&view=article&id=128:turistika&catid=55:turistika&Itemid=221

O cykloturistike v regióne Domaša. http://www.domasa.sk/region/index.php?option=com_content&view=article&id=136&Itemid=222

Príloha 1

Tabuľka 1.2 Prehľad strategických zámerov realizovaných v rámci plánov rozvoja obcí okresu Vranov nad Topľou

Obec	Strategické dokumenty	Hodnotenie dokumentu	Úroveň	
			min	max
Babie		0		
Banské		0		
Benkovce	Plán rozvoja obce, komunitný plán obce	2		
Bystré	Obec momentálne nemá a ani neplánuje vyhotoviť žiadne strategické dokumenty. Platí to aj pre strategické dokumenty týkajúce sa cestovného ruchu v obci.	0		
Cabov	Program rozvoja obce Cabov na roky 2015 – 2022	2		
Čaklov	Obec ma vypracovaný územný plán, program hospodárskeho rozvoja, Komunitný plán soc. služieb	1		
Čičava	Obec vo svojich rozvojových a strategických materiáloch (Územný plán obce Čičava, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čičava, strategické materiály v rámci združenia obcí EKOVALALI, Mikroregión Hlinné a Čičava), ale aj súčasnými aktivitami vytvára predpoklady pre trvalo udržateľný rozvoj osídlenia. Chýbajúcu kanalizáciu a čističku odpadových vôd plánujeme postaviť spoločne s obcami, ktoré patria do mikroregiónu Čičava s využitím prostriedkov z fondov EÚ.	5		
Čierne nad Topľou	Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja- je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja.	3		
Ďapalovce	nemá	0		
Davidov	nemá	0		
Detrik	Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraj (ÚPN VÚC PK) sa premietne a zapracuje do rozvojových zámerov obce, požiadaviek fyzickej osoby do schváleného Územného plánu obce Detrik. Hlavným cieľom návrhu zmien a doplnkov je zmena funkčného využitia prírodných zdrojov obci.	1		
Dlhé Klčovo	Program rozvoja obce – hospodársky a sociálny	1		
Ďurďoš	nemá	0		
Giglovce	Územný plán obce	1		
Girovce	nemá	0		
Hanušovce nad Topľou	<ul style="list-style-type: none"> • Štatút mesta Hanušovce nad Topľou • Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta 2015 - 2024 (PHRSR) • Komunitný plán sociálnych služieb mesta 2018 - 2022 (KPSS) • Územný plán mesta (ÚPD) – t. č. prebieha proces aktualizácie • Program odpadového hospodárstva 2011 - 2015 (POH) – t.č. v procese aktualizácie, resp. spracovania v zmysle novej právnej normy (museli sme čakať na POH pre PSK) • Všetky schválené strategické dokumenty mesta sú zverejnené na webstránke mesta v sekcii „legislatíva“ Vypracovala: Veronika	5		
Hencovce	Plán rozvoja obce, orientovaný hlavne na investičné akcie	3		
Hermanovce nad Topľou	Program rozvoja obce Hermanovce nad Topľou na roky 2015-2022 – strednodobý strategický dokument, orientovaný na naplnenie nasledovnej strategickej vízie obce	4		
Hlinné	V obci Hlinné od roku 2016 prebieha proces aktualizácie strategického plánu rozvoja do roku 2022.	3		
Holíčkovce	Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, Územný plán obce, Komunitný plán sociálnych služieb	3		

Jasenovce	nemá	0	
Jastrabie nad Topľou	Obec má vypracovaný program rozvoja obce a komunitný plán sociálnych služieb	2	■
Juskova Voľa	územný plán obce PHSR - Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 – 2020	2	■
Kamenná Poruba	nemá	0	
Kladzany	áno	1	■
Komárany	program rozvoja obce Komárany 2016 - 2020	2	■
Kučín	Obec má územný plán , v ktorom plánuje vybudovať: komunitné centrum, multifunkčné ihrisko a kanalizáciu. Žiadosti na tieto projekty sú zaslané , čaká sa len na ich schválenie a realizáciu.	1	■
Kvakovce	„Územný plán obce Kvakovce“ -mal by prispieť k rozvoju územia ako celku s využitím prírodného potenciálu rekreačnej oblasti, vytvorenie priestoru pre nových investorov do oblasti služieb, športu, turizmu - pribudnúť by mali bary, reštaurácie, kaviarne, letné terasy, ubytovacie zariadenia, plávajúca promenáda, cyklo chodník medzi strediskami Dobrá a Tišava	5	■
Majerovce	Plán rozvoja	2	■
Malá Domaša	Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja, Územný plán obce, Komunitný plán sociálnych služieb – plány reflektujú rozvoj obce v oblasti stavebnej (výstavba bytových domov), sociálnej (Komunitné centrum, pomoc starším ľuďom a odkázaným), plány obce do budúcnosti.	2	■
Matiaška	PHSR-poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a stanovuje strategické ciele a priority.	2	■
Medzianky	nemá	0	
Merník	Je vypracovaný plán rozvoja turistiky a obecných tradícií.	2	■
Michalok	nemá	0	
Nižný Hrabovec	nemá	0	
Nižný Hrušov	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižný Hrušov na roky 2015-2020	5	■
Nižný Kručov	Vybudovanie lepšej infraštruktúry – chodníky, bytových domov, kolaudácia kanalizácie a vodovodu, zlepšenie verejného osvetlenia	2	■
Nová Kelča	Obec má vypracovaný program rozvoja obce, ktorý je orientovaný a zameraný na vylepšenie cestovného ruchu v Novej Kelči.	4	■
Ondavské Matiašovce	nemá	0	
Pavlovce	Program rozvoja obce Pavlovce na roky 2015-2022	1	■
Petkovce	nemá	0	
Petrovce	Program rozvoja obce Petrovce na roky 2015-2022 –hospodársky a sociálny rozvoj obce.	2	■
Piskorovce	nemá	0	
Poša	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce	1	■
Prosačov	nemá	0	
Radvanovce	nemá	0	
Rafajovce	Momentálne nemá obec k dispozícii žiadne strategické plány rozvoja.	0	
Remeniny	nemá	0	
Rudlov	nemá	0	
Ruská Voľa	nemá	0	
Sačurov	nemá	0	
Sečovská Polianka	nemá	0	
Sedliská	Problém rozvoja na obci 2016/2022	4	■

Skrabské	Obec nemá vypracovaný strategický plán	0	
Slovenská Kajňa	nemá	0	
Sol'	Komunitný plán sociálnych služieb obce, zamerané na obyvateľov (skupiny(obce) – dôchodcovia a osoby, ktoré sa dostali do ťažkej životnej situácie, koľko a aké služby je potrebné v danej komunite vytvoriť, ako majú byť realizovateľné a lokalizované.	3	██████████
Štefanovce	nemá	0	
Tovarné	Spoločný program rozvoja obcí 2016-2022: Tovarné, Tovarnianska Polianka a Štefanovce	3	██████████
Tovarnianska Polianka	Zlepšiť dopravu , stravovanie, ubytovanie	3	██████████
Vavrinec	plán orientovaný na rozvoj obce z hľadiska dopravy, rekreácie a kultúry	3	██████████
Vecheč	nemá	0	
Vyšný Kazimír	Obec má strategické dokumenty o rozvoji obec všeobecne ako aj z hľadiska turizmu , obohatenie obce či vybudovanie nových ihrísk	2	██████████
Vlača	Na výstavbu nových domov	0	
Vranov nad Topľou	Akčný plán rozvoja okresu Vranov nad Topľou – zameraný na zníženie vysokej nezamestnanosti, zvýšenie kvalifikačnej úrovne, využitie potenciálu rozvoja existujúcich ekonomických subjektov, zmeny klímy a energetický potenciál, zhodnotenie prírodného potenciálu, zhodnotenie kultúrneho potenciálu, skvalitnenie infraštruktúry, podpora cestovného ruchu, využitie geografickej polohy a územnej spolupráce a zlepšenie medzirezortnej a územnej koordinácie. Program rozvoja mesta Vranov nad Topľou na roky 2015-2020 – zameraný na zlepšenie environmentálnej, sociálnej a hospodárskej oblasti rozvoja mesta Vranov n. T. Konceptia rozvoja kultúry v meste Vranov nad Topľou Konceptia rozvoja výchovy a vzdelávania na stupni základných škôl Konceptia nakladanie s nebytovými priestormi mesta Vranov nad Topľou Komunitný plán sociálnych služieb mesta Vranov nad Topľou	5	██████████████████
Vyšný Žipov	PHSR a územný plán obce schválené od roku 2016 aktuálne	2	██████████
Zámutov	Územný plán obce - Dôvodom vypracovania územného plánu obce bol vyhotoviť pre obec územnoplánovacia dokumentácia, ktorá umožní zosúladiť a usporiadať záujmy v území vo vzťahu k súvisiacim územným celkom a nadradenej územnosprávnej jednotke, zároveň určiť koncepciu rozvoja obce v súlade s požiadavkami životného prostredia so stanovením regulatívov funkčného a priestorového usporiadania územia. Pre riešenie Návrhu územného plánu obce Zámutov po prerokovaní Konceptu v zmysle súborného stanoviska vydaného obstarávateľom bol vyhodnotený ako najvhodnejší pre rozvoj obce.	2	██████████
Zlatník	výstavba 22m vysokej vyhliadkovej turistickej veže, dom smútku	4	██████████████████
Žalobín	Obec nepracuje zatiaľ na žiadnom pláne strategického rozvoja	0	

Zdroj: spracované na základe informácií dostupných na web stránkach obce

Príloha 2

Dopravná dostupnosť z rekreačnej oblasti Domaša k atrakciám okresu Vranov n./Topľou

Rekreačné stredisko	Kaštieľ Hanušovce n. Topľou (km)	č. cesty	Hrad Čičva (km)	č. cesty	Bazilika Minor Narodenia	č. cesty
Dobrá	20,7	3635, 3630	14,1	3635, 15	25,3	3635, 15,18
Holčíkovce- Eva	32,3	15, 3635, 3630	14,7	15	24,9	15, 18
Poľany- Monika	30,6	3635, 3630	12,1	15	23,2	15, 18
Valkov- Tišava	33,7	3571, 556, 21	34,5	3571, 556, 15	45,7	3571, 15
Krym	35,4	15, 3635, 3630	16,8	15	20,8	15, 18
Nová Kelča	27,1	3628,15,3635, 3630	19,4	15	30,5	15

Rekreačné stredisko	Dubnícke opáľové bane (km)	č. cesty	Dobrá (km)	č. cesty	Holčíkovce - Eva (km)	č. cesty
Dobrá	63,9	3635, 3630, 18, 3440	-	-	12,2	15,3635
Holčíkovce- Eva	63,6	15, 576, 3440	12,2	15, 3635	-	-
Poľany- Monika	61,9	15, 576, 3440	10,5	15, 3635	4,2	15
Valkov- Tišava	68,5	3571,556,21, 3440	32,9	15, 3635	22,5	15,556, 3571
Krym	66,7	15, 576, 3440	15,2	15, 3635	4,8	15
Nová Kelča	69,3	15, 576, 3440	17, 8	15, 3635	7,3	15

Rekreačné stredisko	Poľany- Monika (km)	č. cesty	Valkov- Tišava (km)	č. cesty	Krym (km)	č. cesty
Dobrá	10,5	15, 3635,	32,9	3571,15, 3635	15,2	3635, 15
Holčíkovce- Eva	4,2	15, 3634	22,5	3571, 15,	4,8	15
Poľany- Monika	-	-	25	3571, 15	7,3	15
Valkov- Tišava	25	15, 556, 3571	-	-	17,8	3571, 556, 15
Krym	7,3	15	17,8	3571, 556, 15	-	-
Nová Kelča	9,8	15	16,7	3571, 556, 15	2,7	15

Rekreačné stredisko	Nová Kelča (km)	č. cesty
Dobrá	17,8	15, 3635
Holčíkovce- Eva	7,3	15, 3634
Poľany- Monika	9,8	15
Valkov- Tišava	7,6	15, 3571
Krym	2,7	15
Nová Kelča	-	-

Dopravná dostupnosť z rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám okresu Snina

Rekreačné stredisko	Národný park Poloniny (km)	č. cesty	Zemplínske Hámre Fontána so sochou Herkulesa (km)	č. cesty	Astron. observatórium a planetárium v Kolonickom sedle (km)	č. cesty
Dobrá	81,9	3635,15,558,74	51,3	15,558,74,3882	66,4	3635,15,558,74
Holíčkovce- Eva	81,5	15, 558, 74, 558	50,9	15,558,74,3882	66	15, 558, 74
Poľany- Monika	79,8	15, 558, 74, 558	49,2	15,558,74, 3882	64,3	15, 558, 74
Valkov- Tíšava	102	3571, 15, 558, 74	71,7	3571,15,558,74	86,8	3571,15,588,74
Krym	84,6	15, 558, 74, 558	54	15, 558,74,3882	69,1	15, 558, 74
Nová Kelča	87,1	15, 558, 74, 558	56,5	15,558,74, 3882	71,6	15, 558, 74

Rekreačné stredisko	Vojnový cintorín Snina (km)	Č. cesty	Hrabová Roztoka Cerkov sv. Vasiľa Veľikaho (km)	č. cesty	Kalná Roztoka Cerkov sv. Vasiľa Veľikaho (km)	č. cesty
Dobrá	55	15, 558, 74	86,5	3635, 15, 558, 74, 566, 3895, 3896	66,5	3635,15,558,74
Holíčkovce- Eva	54,6	15, 558, 74	86,2	15, 558, 74, 566, 3895, 3896	66,1	15, 558, 74, 3892
Poľany- Monika	52,9	15, 558, 74	84,4	15, 558, 74, 566, 3895, 3986	64,4	15,558,74 3892
Valkov- Tíšava	75,4	3571,15, 558, 74	107	3571, 15, 558, 74, 566, 3895, 3986	86,9	3571,15,558,74
Krym	57,7	15, 558, 74	89,2	15, 558, 74, 566, 3895, 3986	69,2	15, 558, 74, 3892
Nová Kelča	60,2	15, 558, 74	91,8	15, 558, 74, 566, 3895, 3986	71,7	15,558,74,3892

Rekreačné stredisko	Ruský Potok Cerkov svjatoho Michala	č. cesty	Topoľa Cerkov svjatoho Michala archanhela	č. cesty	Uličské Krivé Cerkov svjatoho Michala archanhela (km)	č. cesty
Dobrá	81,3	3635, 15, 558, 74, 558, 3885	75,8	3635, 15, 558, 74, 558, 3884	85,9	3635, 15, 558, 74, 558, 3886
Holíčkovce- Eva	81	3635, 15, 558,74,558,	74,4	15, 558, 14, 558, 3884	85,5	15, 558, 74, 558, 3886
Poľany- Monika	79,3	15, 558, 74, 558, 558A, 74, 558	72,2	15, 558, 74, 558, 3884	83,8	15, 558, 74, 558, 3886
Valkov- Tíšava	102	3571, 15, 558, 74, 558	95,2	3571, 15, 558, 74, 558, 3884	106	3571, 15, 558, 74, 558, 3886
Krym	84	15, 558, 74, 558	77,5	15, 558, 74, 558, 3884	88,6	15, 558, 74, 558, 3886
Nová Kelča	86,6	15, 558, 74, 558	80,1	15, 558, 74, 558, 3884	91,1	15, 558, 74, 558, 3886

Rekreačné stredisko	Jalová Cerkov sv. veľikomučenika Juraja (km)	č. cesty	Šmigovec Cerkov Voznesiňa Hospoda (km)	č. cesty
Dobrá	65,4	15, 558, 74, 558, 3883	84,4	3635,15,558,74,566, 3895, 3896
Holčíkovce- Eva	62,3	15, 558, 74, 558, 3883	84	15, 558, 74, 566, 3895, 3896
Poľany- Monika	60,2	15, 558, 74, 558, 3883	82,3	15, 558, 74, 566, 3895, 3896
Valkov- Tíšava	83,1	3571,15,558,74,558, 3883	105	3571,15,558,74,566,3895, 3896
Krym	65,4	15, 558, 74, 558, 3883	87,1	15, 558, 74, 566, 3895, 3896
Nová Kelča	67,9	15, 558, 74, 558, 3883	89,7	15, 558, 74, 566, 3895, 3896

Dopravná dostupnosť rekreačná oblasť Domaša - atraktivity okresu Humenné

Rekreačné stredisko	Humenné centrum *(km)	č. cesty	hrad Jasenov (km)	č. cesty	hrad Brekov (km)	č. cesty
Dobrá	29,6	3635, 15, 558	35,6	3635,15,558,	30,8	3635, 15, 558
Holčíkovce- Eva	29,2	15, 558, 74, 559	35,2	15, 558, 3831	30,5	15, 558, 74
Poľany- Monika	27,5	15, 558	33,5	15, 558, 3831	28,8	15, 558
Valkov- Tíšava	50	3571,15,558,74	56	15, 558, 74, 3831	51,2	3571,15,558
Krym	32,3	15, 558,74, 559	38,3	15, 558, 74, 3831	17,8	3571, 556,15
Nová Kelča	34,9	15, 558, 74, 559	40,8	15, 558, 74, 3831	16,7	3571, 556,15

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám okresu Medzilaborce

Rekreačné stredisko	Múzeum moderného umenia Andyho Warhola (km)	č. cesty	CHKO Východné Karpaty (km)	č. cesty	Monastyr Zoslania sv. Duchá – Krásny Brod	č. cesty
Dobrá	57,7	3635,554,3862, 559	66,4	3635,554,3862,559	52,7	3635, 554, 3862, 559
Holčíkovce- Eva	50,1	3634,554,3862, 559	58,7	3634,554,3862,559	45	3634,554,559
Poľany- Monika	58,3	15, 575, 559	61,2	554,3862,559, 3868	47,5	554, 3862, 559
Valkov- Tíšava	50,9	3571,556,15,575,559	59,5	3571,556,15,5758	49,2	3571,556,15
Krym	51,1	15, 575, 559	59,8	15, 575, 3868	48,1	15,554,3862
Nová Kelča	50	15, 575, 559	58,7	15, 575, 3868	48,3	15, 575

Rekreačné stredisko	Kalinov – vojenský cintorín (km)	č. cesty	Kostoly mesto Medzilaborce (km)	č. cesty	Cerkev sv. Michala archanjela	č. cesty
Dobrá	64,6	3635,554, 3862, 559	58,8	3635,554,3862	61,4	3635,554,559
Holčíkovce- Eva	56,9	3634, 554,3862, 559	51	3634,554,3862	53,7	3634,554,559
Poľany- Monika	59,4	554,3862,559,3868	53,5	554,3862, 559	56,2	554,3862,559
Valkov- Tíšava	57,7	3571,556,15,575	51,8	3571,556,15,575	54,5	3571,556,15
Krym	58	15, 575, 559, 575	52	15, 575, 559, 575	54,7	15, 575, 559
Nová Kelča	56,9	15, 575, 3868	51	15, 575	53,6	15, 575

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k atrakciám okresu Stropkov

Rekreačné stredisko	ZOO (km)	č. cesty	Kaštieľ Stropkov (km)	č. cesty	Múzeum Tokaj. tragédie	č. cesty
Dobrá	31,5	3635, 15	35	3635, 15	23,3	3635, 15, 3572, 3573
Holčíkovce- Eva	24,7	15	24,5	15	13	15, 3672, 3673
Poľany- Monika	27,2	15	27	15	15,4	15, 3672, 3673
Valkov- Tíšava	19,8	3571, 556, 15,	19,6	3571, 15	14,6	3571, 556, 3573
Krym	20	15	19,8	15	8,2	15, 3572, 3573
Nová Kelča	18,9	15	18,8	15	7,1	15, 3572, 3573

Rekreačné stredisko	Kláštor na bukovej Hôrke (km)	č. cesty	Gréckokatolícky chrám v obci Potoky (km)	č. cesty	Vrch Baňa (km)	č. cesty
Dobrá	45,1	3635, 15, 575,	42	3635, 15, 3583,	40,7	3635, 15,
Holčíkovce- Eva	34,6	15, 575	31,6	15, 3583	30,2	15
Poľany- Monika	37,1	15, 575	34	15, 3583	32,7	15
Valkov- Tíšava	29,7	3571, 556, 15, 575	26,6	15, 3583	25,3	3571, 556, 15
Krym	30	15, 575, 3591	26,9	15, 3583	47,9	15, 3635, 3630
Nová Kelča	28,9	15, 575	25,8	15, 3583	24,3	15

Rekreačné stredisko	Kaplnka drevená – kaplnka Piety (km)	č. cesty
Dobrá	34,9	3635, 15
Holčíkovce- Eva	24,4	15
Poľany- Monika	26,9	15
Valkov- Tíšava	19,5	3571, 556, 15
Krym	19,8	15
Nová Kelča	18,7	15

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k atrakciám okresu Prešov

Rekreačné stredisko	Prešov mesto (km)	č. cesty	NKP Solivar (km)	č. cesty	Dubnicke bane (km)	č. cesty
Domaša-Dobrá	42,1	18,3635	43,5	18,3635	63,8	3440,18,3635
Holčíkovce- Eva	53,6	18,21,15	55,2	18,21,15	63,7	3440,576,15
Poľany- Monika	56,1	18,21,15	54,0	18,3635	62,0	3440,576,15
Valkov- Tíšava	41,4	18,21,15	47,9	18,21,556,3571	66,8	3440,18,15,3571
Krym	48,9	18,21,15	50,8	18,21,556,15	66,8	3440,576,15
Nová Kelča	47,8	18,21,15	50,1	18,21,556,15	70,1	3440,576,15

Rekreačné stredisko	Lačnov (km)	č. cesty	Zlá diera (km)	č. cesty
Dobrá	68,8	3635, 3630, 3472	72,8	3421, 18, 556, 3635
Holčíkovce- Eva	80,3	15, 556, 21, 3421	84,6	3421,18,21,556,15
Poľany- Monika	78,7	15, 3635, 3630, 18, 3421	83,2	3421,18,3635,15
Valkov- Tíšava	73,4	556, 21, 3421	76,2	3421,18,21,556,3571
Krym	75,4	15, 556, 21, 3421	80,1	3421,18,21,556
Nová Kelča	74,6	15, 556, 21, 3421	79,5	3421,18,21,556

Rekreačné stredisko	Hrady okresu Prešov					
	Šarišský (km)	č. cesty	Kapušíansky (km)	č. cesty	Zbojnicky (km)	č. cesty
Dobrá	50,4	68,18, 3630, 3635	35,2	18, 3630, 3635	49,3	3441, 18, 3630, 3635
Holčíkovce- Eva	62,1	68,18,21,556,15	47,0	18, 21, 556, 15	61,0	3441, 18, 21, 556, 15
Poľany- Monika	60,8	68,18,556,3630	45,6	18,3630,3635,15	59,7	3441, 18, 3630, 3635
Valkov- Tíšava	53,8	68,18,556,3571	38,7	18,21, 556, 3571	52,7	3441,18, 556, 3571
Krym	57,7	68,18, 21, 556, 15	42,6	18, 21, 556, 15	56,6	3441, 18, 21, 556, 15
Nová Kelča	57,0	68,18,21,556,15	41,8	18, 21, 556, 15	55,9	3441, 18, 21, 556, 15

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám okresu Sabinov

Rekreačné stredisko	Sabinov centrum (km)	č. cesty	Mesto Lipany (km)	č. cesty	„Šarišské bradlá“ (km)	č. cesty
Dobrá	59,4	3635, 3630, 18, 68	71,4	3635, 3630, 18, 68	83	3635, 3630, 18,68
Holčíkovce- Eva	70,9	15, 556, 21, 18, 68	82,9	15, 556, 21, 18, 68	95	15, 556, 68
Poľany- Monika	69,2	15,3635,3630,18	81,3	15,3635,3630,18	93	15,3635,3630,18
Valkov- Tíšava	63,9	556, 21, 18, 68	76	556, 21, 18, 68	88	556, 21, 68
Krym	66,2	15, 556, 21, 18, 68	78,3	15,556,21,18,68	90	15, 556, 68
Nová Kelča	65,1	15, 556, 21, 18, 68	77,2	15, 556 21, 18, 68	89	15, 556, 68

Rekreačné stredisko	Bazilika Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Lutine (km)	č. cesty	Drienica – Lysá v Čergove (km)	č. cesty
Dobrá	69,3	3635, 3630, 18, 68, 3183	70,2	3536, 3530, 18, 68
Holčíkovce- Eva	80,9	15, 556, 21, 18, 68, 3183	81,8	15,556, 21, 18, 68
Poľany- Monika	79,2	15, 3635, 3630, 18, 68, 3183	80,1	15, 3536, 3530, 18, 68
Valkov- Tíšava	73,9	556, 21, 18, 68, 3183	74,8	556, 21, 18, 68
Krym	76,2	15, 556, 21, 18, 68, 3183	77,1	15, 556, 21, 18, 68,
Nová Kelča	75,1	15, 556, 21, 18, 68, 3183	76	15, 556, 21, 18, 68

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám okresu Svidník

Rekreačné stredisko	Vojenské múzeum* (km)	č. cesty	Výhliadková veža Dukla (km)	č. cesty	Slovenské národné múzeum – Múzeum Ukrajinsko-Rusínskej kultúry (km)	č. cesty
Dobrá	48,9	21,15, 3635	65,7	21, 15, 3635	48,4	21, 15, 3635
Holčíkovce- Eva	38,3	21, 15	55,1	21, 15	37,7	21, 15
Poľany- Monika	41,0	21, 15	57,8	21, 15	40,4	21, 15
Valkov- Tíšava	31,9	21,15,556	48,8	21, 15, 556,	31,4	21, 15, 556, 3571
Krym	33,8	21, 15	50,7	21,15	33,3	21, 15
Nová Kelča	33,1	21, 15	49,9	21,15	32,5	21, 15

Rekreačné stredisko	Chrám sv. Mikuláša Bodružal (km)	č. cesty	Hvezdáreň Roztoky	č. cesty	Galéria Dezidera Millyho (km)	č. cesty
Dobrá	58,3	575,15,3635	63,6	3555, 77, 21, 15, 3635	48,3	21, 15, 3635
Holčíkovce- Eva	47,6	575, 15	52,9	3555, 77, 21, 15	37,6	21, 15
Poľany- Monika	50,3	575, 15	55,6	3555, 77, 21, 15	40,4	21, 15
Valkov- Tíšava	41,3	575,15, 556	46,6	3555,77,21,15,	31,3	21, 15, 556, 3571
Krym	43,2	575, 15	48,5	3555, 77, 21, 15	33,2	21, 15
Nová Kelča	42,4	575, 15	47,7	3555, 77, 21, 15	32,4	21, 15

Dopravná dostupnosť rekreačnej oblasti Domaša k atraktivitám okresu Bardejov

Rekreačné stredisko	Mesto UNESCO Bardejov (km)	č. cesty	Bardejovské kúpele a Šarišské múzeum Bard. kúpele (km)	č. cesty	rímskokatolícky kostol sv. Františka z Assisi v Hervartove UNESCO (km)	č. cesty
Dobrá	65,2	545,18,3630,3635	69,7	545,18,3630,3635	64,2	3498, 3497, 545, 18,
Holčíkovce- Eva	59,7	545,3500,3533,55	63,7	545,3500,3533,556	63,1	3498,3497,545, 15
Poľany- Monika	62,4	545,3500,3533	66,4	545,3500,3533,556	65,8	3498,3497,545, 15
Valkov- Tíšava	51,3	545,3500,3533,21	55,3	545,3500,3533, 21	54,8	3498,3497,545, 556
Krym	55,2	545,3500,3533,15	59,3	545,3500,3533, 15	58,7	3498,3497,545, 349
Nová Kelča	54,5	545,3500,3533,15	58,5	545,3500,3533,15	57,9	3498,3497,545,15

Rekreačné stredisko	hrad Zborov (km)	č. cesty	Pútnické miesto Gaboltov (km)	č. cesty
Dobrá	73,0	77, 545, 18, 3630, 3635	80,2	3485,77,545,18,3630,3635
Holčíkovce- Eva	64,5	77, 15	74,7	3485,77,3500,3533,556, 15
Poľany- Monika	67,2	77, 15	77,4	3485,77,3500,3533,556,15
Valkov- Tíšava	58,2	77, 15, 556, 3571	66,4	3485,77,500,3533,556
Krym	60,1	77, 15	70,3	3485,77,3500,3533,556,15
Nová Kelča	59,3	77, 15	69,5	3485,77,3500,3533,556,15